

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene

C 71

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 59

24 februarie 2016

Cuprins

I Rezoluții, recomandări și avize

REZOLUȚII

Comitetul Economic și Social European

A 512-a sesiune plenară a CESE, din 9 și 10 DECEMBRIE 2015

2016/C 071/01 Rezoluția Comitetului Economic și Social European privind refugiații 1

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 512-a sesiune plenară a CESE, din 9 și 10 DECEMBRIE 2015

2016/C 071/02 Avizul Comitetului Economic și Social European privind simplificarea PAC (aviz exploratoriu) 3

2016/C 071/03 Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Implicarea universităților în modelarea Europei” (aviz din proprie inițiativă) 11

2016/C 071/04 Avizul Comitetului Economic și Social European privind rolul inginerilor în reindustrializarea Europei (aviz din proprie inițiativă) 20

2016/C 071/05 Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Nanotehnologia pentru o industrie chimică competitivă” (aviz din proprie inițiativă) 27

III Acte pregătitoare

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 512-a sesiune plenară a CESE, din 9 și 10 DECEMBRIE 2015

2016/C 071/06 Avizul Comitetului Economic și Social European privind Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — Raport privind politica în domeniul concurenței pentru anul 2014 [COM(2015) 247 final] 33

RO

2016/C 071/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – Un sistem de impozitare a întreprinderilor echitabil și eficient în Uniunea Europeană: 5 domenii-cheie” [COM(2015) 302 final]	42
2016/C 071/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — O agendă europeană privind migrația [COM(2015) 240 final]	46
2016/C 071/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui mecanism de transfer în caz de criză și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul din statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid [COM(2015) 450 final — 2015/0208 (COD)]	53
2016/C 071/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/87/CE în vederea rentabilizării reducerii emisiilor de dioxid de carbon și a sporirii investițiilor în acest domeniu [COM(2015) 337 final – 2015/0148 (COD)]	57
2016/C 071/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — O strategie privind piața unică digitală pentru Europa [COM(2015) 192 final]	65
2016/C 071/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Planul de acțiune al UE împotriva introducerii ilegale de migranți (2015-2020) [COM(2015) 285 final]	75
2016/C 071/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de constituire a unei liste comune la nivelul UE a țărilor de origine sigure în sensul Directivei 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale, precum și de modificare a Directivei 2013/32/UE [COM(2015) 452 final]	82

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

REZOLUȚII

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 512-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 9 ȘI 10 DECEMBRIE 2015

Rezoluția Comitetului Economic și Social European privind refugiații

(2016/C 071/01)

Cu ocazia sesiunii sale plenare din 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 10 decembrie 2015), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezenta rezoluție cu 174 de voturi pentru, 8 voturi împotriva și 9 abțineri.

1. CESE apreciază sincer activitatea importantă pe care o desfășoară societatea civilă în ceea ce îi privește pe refugiații care fug din țările lor răvășite de război și care, prin urmare, merită protecție în conformitate cu Convenția de la Geneva. Fără acest răspuns, situația umanitară tragică care s-a manifestat în multe țări europene ar fi putut fi catastrofală. Comitetul Economic și Social European se angajează în mod direct să facă auzită această realitate, să garanteze că ea este luată în considerare în mod corespunzător de către instituțiile europene, guverne și alți actori politici.
2. În prezent, CESE organizează vizite pentru a se întâlni cu organizațiile societății civile care oferă asistență pentru refugiați în 11 state membre (Ungaria, Polonia, Malta, Grecia, Germania, Austria, Slovenia, Bulgaria, Suedia, Italia, Croația) și Turcia, dat fiind că aceste țări sunt cele mai afectate de fluxul de refugiați. Ca organism reprezentativ al societății civile organizate în relația cu instituțiile europene, vom fi purtătorul ei de cuvânt la nivel european.
3. CESE consideră că situația actuală impune UE să dezvolte coridoare umanitare sigure pentru refugiații din țările afectate de războaie și amenințate de terorism, împreună cu țările în care sunt cei mai mulți refugiați. Pe lângă aceasta, trebuie instituit un adevărat sistem european comun de azil, bazat pe proceduri armonizate pe întregul teritoriu al UE. Acest demers include un statut uniform în materie de azil și recunoașterea reciprocă a deciziilor în materie de azil, responsabilitate și eforturi comune, solidaritate în ce privește transferul și relocarea, precum și revizuirea Regulamentului Dublin. În plus, este nevoie de sisteme solide și fiabile de partajare a sarcinilor, primul pas fiind un sistem permanent, echitabil și obligatoriu de repartizare a persoanelor care caută protecție între toate țările din UE. Ca urmare a unor circumstanțe excepționale, în conformitate cu Pactul de stabilitate și de creștere, costurile suplimentare generate de adăpostirea refugiaților nu ar trebui, după o examinare temeinică, incluse în calculul deficitelor publice ale statelor membre.
4. CESE este deosebit de îngrijorat de măsurile actuale, care subminează acordul Schengen și principiul liberei circulații, având în vedere că aceasta este una din realizările fundamentale în beneficiul cetățenilor UE. Este important să se securizeze în mod corespunzător frontierele externe ale țărilor din spațiul Schengen. Cu toate acestea, reinstalarea barierelor interne și construcția de ziduri nu-i va apropia pe cetățenii UE și nu va promova cetățenia UE.
5. Este totodată esențială elaborarea unor măsuri imediate care să vizeze și cauzele actualelor fluxuri de refugiați. UE trebuie să colaboreze cu țările de origine și de tranzit cu privire la aceste chestiuni; CESE insistă asupra abordării bazate pe drepturile omului pe care o prevede Comisia pentru această colaborare, și nu doar pe o abordare care vizează securitatea. În cele din urmă, CESE subliniază necesitatea includerii societății civile în dialogul cu țările terțe.

6. CESE, cu experiența sa de lungă durată în ceea ce privește chestiunile legate de migrație, în ultimii ani mai ales în cadrul Forumului european pentru integrare/migrație, consideră că integrarea și incluziunea refugiaților în societățile noastre trebuie să fie un proces bidirecțional, în cadrul căruia partenerii sociali și alte organizații ale societății civile, împreună cu guvernele și autoritățile locale, joacă un rol esențial. Ar trebui să se acorde prioritate accesului la piața forței de muncă și, mai precis, recunoașterii calificărilor și furnizării de formare profesională și lingvistică, acolo unde este cazul. Uniunea Europeană ar trebui să lanseze o serie de măsuri în țările de primire și în UE, pentru a centraliza cererile de ocupare a forței de muncă, formare profesională și recunoașterea competențelor.

7. În vederea creării unui consens social necesar în întreaga Europă, este esențial să se respecte pe deplin egalitatea de tratament și drepturile sociale ale cetățenilor UE și ale refugiaților în Europa, acordând o atenție deosebită celor mai vulnerabili dintre ei. Investițiile timpurii în integrarea refugiaților în societate și pe piața forței de muncă sunt importante pentru a-i ajuta pe refugiați să-și reconstruiască viața, reducând în același timp la minimum potențialele conflicte cu populația locală și evitând costuri mai mari în viitor. Finanțarea adecvată a serviciilor publice locale și dialogul civil între refugiați și populația locală sunt esențiale pentru atingerea acestui obiectiv.

Bruxelles, 10 decembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 512-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 9 ȘI 10 DECEMBRIE 2015

Avizul Comitetului Economic și Social European privind simplificarea PAC

(aviz exploratoriu)

(2016/C 071/02)

Raportor: domnul Seamus BOLAND

La 2 septembrie 2015, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European pe tema

„Simplificarea PAC”

(aviz exploratoriu).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 noiembrie 2015.

În cea de a 512-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 9 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 196 de voturi pentru, 9 voturi împotrivă și 26 de abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută faptul că a devenit o prioritate pentru Comisia Europeană să simplifice radical implementarea politicii agricole comune (PAC) și că aceasta a propus deja și va continua să propună simplificarea anumitor acte ale sale, făcând astfel legislația UE mai ușor de înțeles și de pus în aplicare pe teren.

1.2. CESE consideră că o mai mare transparență și securitate juridică, precum și reducerea activităților administrative inutile și a costurilor asociate acestora, suportate de agricultori, de alți beneficiari, de organizațiile de producători și de administrațiile naționale reprezintă o parte necesară a procesului de simplificare.

1.3. Simplificările sistemului trebuie implementate cât de curând posibil; ele ar trebui să aducă înlesniri în special pentru agricultori. Este esențial ca acestea să fie însoțite de o asistență bazată pe informare și educație.

1.4. CESE recunoaște eforturile făcute deja de Comisie pentru a simplifica implementarea noii PAC, ținând seama de informările și deciziile luate de statele membre. În cadrul abordării actuale, nu este ușor ca PAC să fie simplificată substanțial pentru agricultori fără a se face un compromis în raport cu rigoarea cu care se îndeplinesc cerințele. Pe de altă parte, aceste cerințe nu sunt întotdeauna coerente și justificate din punctul de vedere al transformării lor în bunuri publice veritabile și beneficii de mediu.

1.5. Inspecțiile și eventualele amenzi trebuie să fie proporționale cu suma de bani primită de beneficiar, motivele pentru nerespectarea cerințelor și disponibilitatea de a întreprinde acțiuni corective. Cazurile clare de fraudă cu intenție trebuie tratate prin intermediul procedurilor obișnuite. CESE recomandă reducerea disproporționalității, dat fiind că există reduceri importante ale sprijinului chiar pentru încălcări minore.

1.6. Aplicarea măsurilor de ecologizare trebuie să țină seama de factori neașteptați, precum condițiile meteorologice, seceta sau alte evenimente similare care fac imposibilă implementarea măsurilor.

1.7. În situațiile în care chestiuni precum pășunile permanente au făcut obiectul unor decizii ale Curții de Justiție a Uniunii Europene, este important ca normele stabilite pentru a se respecta decizia să fie concepute în așa fel încât să reducă la minim numărul de norme, nu să-l mărească.

1.8. Procesul legislativ actual (regulament al Consiliului însoțit de acte delegate și de implementare) este extrem de complex și dificil de înțeles pentru cetățeni. Prin urmare, ar trebui efectuat un studiu privind modalitățile de simplificare a acestui sistem.

1.9. După implementarea unei rate forfetare în contextul plăților directe, ar trebui revizuit și sistemul complex al drepturilor la plăți.

1.10. Pășunile temporare ar trebui să-și păstreze statutul de teren arabil, indiferent de perioada în care sunt folosite în calitate de pășune.

1.11. Definiția actuală a noțiunii de „fermier activ” nu ar trebui să dezavantajeze fermierii și ar trebui să se bazeze pe faptul că terenul eligibil pentru ajutoare este utilizat în scop agrar de către aceștia.

1.12. CESE este de acord că simplificarea PAC reprezintă un proiect ambițios, în special dat fiind că politicile de dezvoltare agricolă și rurală sunt complexe prin natura lor. Simplificarea trebuie să fie compatibilă cu obiective politice de anvergură, precum:

— mediul;

— siguranța alimentară;

— disponibilitatea alimentelor;

— coeziunea;

— protecția intereselor financiare ale Uniunii; și

— promovarea incluziunii sociale, reducerea sărăciei și dezvoltarea economică.

1.13. Statele membre ar trebui să facă în așa fel încât metodologia care orientează măsurile luate privind ratele de eroare să fie concepută de așa manieră încât să garanteze o implementare echitabilă.

1.14. Măsurile de facilitare a accesului tinerilor agricultori la sistemul de sprijin destinat lor trebuie analizate și introduse neîntârziat. Accesul tinerilor la agricultură ar trebui sprijinit.

1.15. CESE recomandă introducerea unei reguli vizând limitarea proliferărilor birocratice, de exemplu, adoptarea unei reguli care să permită eliminarea unei norme existente în momentul în care se introduce o normă nouă.

2. Observații generale privind politica agricolă comună

2.1. Bugetul PAC, care se ridică la 408 miliarde EUR pentru perioada 2014-2020, reprezintă 38 % din bugetul total al UE. Primul pilon, căruia îi revin 313 miliarde EUR, reprezintă 77 % din totalul cheltuielilor PAC. Plățile directe, cărora le sunt alocate 294 de miliarde EUR, reprezintă 94 % din cheltuielile aferente primului pilon.

2.2. Avizul de față ține seama de avizele anterioare ale CESE⁽¹⁾.

2.3. Ultima mare reformă a PAC, încheiată în 2013, a fost convenită în cadrul procesului de codecizie. Cu alte cuvinte, Parlamentul European a participat în calitate de colegiutor, pe picior de egalitate cu ministrii agriculturii, al căror număr crescuse de la 15 la 28 în raport cu precedenta reformă de anvergură, cea din 2003.

2.4. Se observă că, în cursul unei reforme anterioare a PAC, a existat o propunere de regulament privind plățile directe formulată de Comisie, a cărei evaluare a evidențiat o creștere cu 15-20 % a sarcinii birocratice. În același timp au existat reduceri ale bugetului.

2.5. În anii anteriori s-au introdus deja o serie de amendamente care nu au făcut întotdeauna o distincție clară între simplificarea și eliminarea anumitor măsuri din PAC. Iată câteva exemple:

- o organizare comună a piețelor (OCP) a înlocuit cele 21 de OCP existente anterior. Crearea acestora a permis abrogarea a 86 de acte ale Consiliului și înlocuirea a peste 1 080 de articole de lege cu circa 350;
- bilanțul de sănătate din 2009 a decuplat la rândul lui și a eliminat mai multe scheme, cum ar fi plățile pentru culturile energetice și grâul dur, precum și sistemul de eliminare a smântânii, a untului și a untului concentrat;
- pentru importuri, cerințele privind licențele s-au redus de la 500 la 65, iar pentru exporturi au rămas în vigoare numai 43 de cerințe;
- Comisia a abrogat standardele de comercializare specifice pentru 26 de tipuri de fructe și legume, ceea ce înseamnă că operatorii nu se mai confruntă cu costuri de asigurare a conformității, autoritățile naționale nu mai trebuie să efectueze controale și se irosec mai puține alimente;
- agricultorilor nu li se mai cere să dispună cel puțin 10 luni de parcelele pentru care primesc plăți directe, dobândind astfel o mai mare flexibilitate de a-și gestiona fermele și de a reacționa la evoluțiile pieței.

2.6. Conform datelor DG AGRI, proporția de fonduri alocate fiecărei priorități pentru dezvoltare rurală este:

- Asistența tehnică și transferul de cunoștințe – 3 %;
- Creșterea viabilității exploatațiilor – 20 %;
- Ecosisteme – 43 %;
- Promovarea organizării lanțului alimentar – 10 %;
- Promovarea utilizării eficiente a resurselor – 9 %;
- Promovarea incluziunii sociale – 15 %.

3. Istoricul dosarului

3.1. Prezentul aviz exploratoriu este motivat de vizita comisarului Phil Hogan la sesiunea plenară a CESE din iulie 2015, în cadrul căreia acesta afirma că principala lui prioritate este de a obține o mai mare simplificare a PAC, și respectiv de scrisoarea ulterioară primită de la Frans Timmermans, prim-vicepreședintele Comisiei Europene, care a invitat CESE să prezinte un aviz exploratoriu pe tema simplificării PAC.

3.2. În opinia comisarului, simplificarea va asigura o reducere a complexității tot mai mari a PAC și a sarcinii administrative suplimentare pe care aceasta a impus-o agricultorilor, altor beneficiari și autorităților de management, fără însă a pierde din vedere niciunul din obiectivele principale ale acestei politici.

⁽¹⁾ Modalități de punere în aplicare a reformei PAC (raport de informare), NAT/664, Programele de dezvoltare rurală (JO C 13, 15.1.2016, p. 89), PAC în perspectiva anului 2020 (JO C 191, 29.6.2012, p. 116).

3.3. Comisia Europeană încheie în prezent evaluarea tuturor contribuțiilor pe baza a trei principii directoare, și anume că acțiunile ar trebui:

- să respecte politicile reformei din 2013;
- să se concentreze pe direcțiile care ar fi în avantajul agricultorilor și altor beneficiari;
- să nu compromită buna gestiune financiară a cheltuielilor din cadrul PAC.

3.4. În mod evident, orice proces de simplificare nu ar trebui să pună în pericol ocuparea forței de muncă în acest sector.

3.5. Prin pilonul de dezvoltare rurală, PAC joacă un rol important în ceea ce privește incluziunea socială, combaterea sărăciei și dezvoltarea economică. De acesta beneficiază întreaga populație din zonele rurale. Comitetul salută în mod explicit prioritățile identificate de Comisie la articolul 5 alineatul (6) literele (a)-(c) din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului⁽²⁾: crearea de locuri de muncă, promovarea dezvoltării locale și îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor, a utilizării și creșterii calității acestor tehnologii. O simplificare a PAC ar trebui, prin urmare, să garanteze că fondurile respective sunt ușor de accesat, fără obstacole birocratice.

3.6. Comisia a întreprins un proces care presupune trecerea în revistă a întregii legislații pentru a identifica domeniile în care sunt fezabile ajustări și îmbunătățiri. Ea a primit deja contribuții din partea statelor membre, a deputaților din PE și din partea organizațiilor de agricultori din întreaga UE. Ar trebui observat că, până în prezent, aceste propuneri depășesc 1 500 de pagini. În urma examinării documentelor, se poate conchide că propunerile se clasifică în două categorii ample:

- reducerea birocrăției pentru agricultori;
- măsuri de protecție menite să contribuie la realizarea „obiectivelor de ecologizare”.

3.7. CESE ia notă de lista de priorități în materie de simplificare elaborată de Consiliul Agricultură și de Președinție. Această listă ar putea constitui baza propunerilor înaintate de Comisie.

3.8. Comisia clarifică faptul că fiecare stat membru are o libertate considerabilă în a-și alege propria metodologie pentru a gestiona și monitoriza PAC și că simplificarea poate fi realizată printr-o interpretare bine gândită. Cu toate acestea, statele membre ar trebui să încerce să îmbunătățească procesul de simplificare, făcând schimb de bune practici.

4. Abordări în materie de simplificare

4.1. Este general acceptat faptul că simplificarea este necesară pentru ca implementarea PAC să nu fie mai complexă decât este necesar.

4.2. Comisia intenționează să introducă propuneri referitoare la zonele de interes ecologic (ZIE) de pe terenul unei exploatare agricole, la ZIE adiacente, la compensarea ZIE în cazul unei declarații eronate și la sistemul de identificare a parcelelor agricole (LPIS).

4.3. Comisia are intenția de a revizui potențialul de simplificare a plăților directe (în special în ce privește ecologizarea), a dezvoltării rurale, a schemei pentru fructe și legume și a politicii în domeniul calității.

4.4. Comisia prezintă, de asemenea, un pachet care acoperă elemente ale plăților directe, precum ajutoarele pentru tinerii agricultori, sprijinul cuplat și sistemul integrat de administrare și control (IACS). Aceste modificări ar trebui să fie aplicabile, dacă este posibil, începând cu anul de cerere 2016 sau, cel mai târziu, începând cu anul de cerere 2017.

4.5. Definierea normelor referitoare la pășunile permanente creează probleme pentru clasificarea pășunilor temporare ca teren arabil sau pășune permanentă. Ar trebui să se poată menține statutul de pășune temporară (clasificată ca teren arabil), chiar dacă agricultorii hotărăsc să folosească acest teren ca pășune pentru o perioadă neîntreruptă de cinci ani sau mai mult. Această prevedere ar face ca agricultorii să nu fie nevoiți să-și are terenul numai ca să preîntâmpine reclasificarea lui ca pășune permanentă. Suprafețele respective ar putea astfel rămâne pentru o perioadă mai lungă în încadrarea avantajoasă, ecologică, de pășune.

⁽²⁾ JO L 347, 20.12.2013, p. 487.

4.6. În ce privește măsurile de piață, Comisia urmărește o agendă ambițioasă de simplificare în ce privește elaborarea noilor acte delegate și de implementare pentru alinierea normelor la nivelul Comisiei cu noul Regulament al Consiliului de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole (Regulamentul OCP). Scopul nu este numai reducerea drastică a numărului și complexității acestor norme, ci și asigurarea unei simplificări reale, și pentru agricultori, și pentru operatori.

4.7. Comisia a adoptat recent două modificări ale normelor actuale care au sosit la momentul potrivit:

- un regulament de punere în aplicare prin care se amână, pentru anul de cerere 2015, data finală de depunere a solicitărilor de plăți directe și de sprijin în cadrul anumitor măsuri de dezvoltare rurală până la 15 iunie 2015, ceea ce le-a asigurat agricultorilor și autorităților naționale mai mult timp pentru pregătirea dosarelor de cerere; și respectiv
- un regulament delegat de modificare a normelor privind plățile directe prin asigurarea unei mai mari flexibilități în ce privește condițiile de eligibilitate care trebuie respectate pentru sprijinul cuplat facultativ pentru crescătorii de animale, răspunzând astfel unei solicitări formulate de o varietate de state membre, deputați europeni și de părți interesate.

4.8. Comisia intenționează să introducă o serie de propuneri privind modificări care pot fi efectuate în cadrul orientărilor actuale. Iată câteva exemple:

- culturile pur leguminoase (de exemplu, lucerna) nu ar trebui considerate, prin definiție, drept pășune permanentă după cinci ani;
- termenul de declarare ca ZIE a terenurilor lăsate pârloagă și perioada de asumare a angajamentelor de agromediu nu vor fi luate în considerare pentru calculul perioadei de cinci ani pentru pășuni permanente;
- Comisia va veni cu mai multe propuneri privind plățile directe;
- un al doilea pachet care ar urma să fie propus de Comisie este destinat altor elemente decât ecologizarea, de exemplu, sistemul de sprijin pentru tinerii agricultori, sprijinul cuplat facultativ și anumite aspecte ale IACS. Aceste modificări ar trebui să înceapă să fie aplicate, dacă este posibil, începând cu anul de cerere 2016 sau cel târziu anul ulterior;
- va exista o revizuire ulterioară a normelor de ecologizare în 2016, după primul an de aplicare, în conformitate cu angajamentul asumat de Comisie în aprilie 2014. Obiectivul este acela de a se propune un nou pachet de măsuri în 2016, în vederea aplicării acestora începând cu anul următor (anul de cerere 2017);
- Comisia va analiza potențialul de simplificare a dezvoltării rurale: programarea și aprobarea PDR, dubla finanțare, controalele, opțiunile pentru simplificarea costurilor și raportarea.

5. Puncte de simplificare

5.1. Ecologizarea plăților directe reprezintă în prezent un punct esențial al reformelor politicii agricole comune. Deși agricultorii învață să se adapteze la aceste schimbări, se tem în continuare că anumite măsuri nu vor fi suficient de flexibile pentru a se putea face față condițiilor neprevăzute cauzate de vreme sau de fluctuații ale prețurilor pieței.

5.2. Este clar că vor avea loc inspecții neanunțate. Se consideră însă că acestea reprezintă, în cel mai bun caz, un inconvenient major, iar în cel mai rău, un consum psihic uriaș pentru agricultori. Este clar că dreptatea impune ca agricultorilor să li se dea un preaviz rezonabil înainte de efectuarea inspecției.

5.3. Având în vedere că amenziile încasate pentru situațiile de neconformitate vor fi deosebit de ridicate, agricultorii se tem că nu vor obține sprijin, în special sub forma unor informații adecvate. În această situație, statele membre trebuie să transmită informații adecvate agricultorilor celor mai grav afectați de schimbări, concentrându-se îndeosebi asupra agricultorilor dezavantajați din punct de vedere social și economic.

5.4. Cadrul de reglementare actual nu este satisfăcător în ce privește definirea unui „fermier activ” și va necesita un strat suplimentar de administrație complexă. Din acest motiv, există riscul ca fermieri implicați în producția agricolă să fie excluși și, invers, persoane neimplicate în producția agricolă să fie incluse.

5.5. Deocamdată, agricultorii încă încearcă să se obișnuiască cu ecologizarea, aflată la primul an de aplicare, și cu cele trei practici agricole pe care le presupune aceasta. Diversificarea culturilor, menținerea unor pășuni permanente și alocarea a 5 % din terenuri pentru ZIE reprezintă cele trei aspecte ale reformei pe care agricultorii trebuie să le îndeplinească pentru a fi eligibili pentru ajutor.

5.6. Este inacceptabil faptul că agricultorii sunt deseori trași la răspundere ca urmare a unor erori comise la nivel oficial. În special agricultorii al căror venit este scăzut și depind de această sursă de venit pot ajunge în situația de a le fi puse în pericol mijloacele de existență.

5.7. „Proportionalitatea sancțiunilor” este o temă recurentă pentru majoritatea asociațiilor profesionale din Europa.

5.8. Agricultorii cu mai puțin de 15 hectare sau care încasează plăți de sub 10 000 EUR consideră că ar trebui ca conformitatea să se bazeze pe inspecții ușoare, inspecțiile aprofundate trebuind să fie desfășurate numai în cazul dovezilor preliminare de abateri grave de la conformitate.

5.9. Vor trebui rezolvate problemele privind pășunile permanente generate de decizia Curții de Justiție a Uniunii Europene din 2014. Cauza a semnalat multe situații problematice de zone tampon (teren arabil), pășuni arabile, teren arabil retras din producție și teren arabil vizat de măsuri de agromediu în cazul cărora agricultorii au resimțit riscul ca aceste terenuri să fie declarate oficial pășuni permanente din pricina definiției de cinci ani.

5.10. Acolo unde organizațiile agricole constată o nevoie de simplificare, flexibilitate și proportionalitate, grupările de mediu văd riscuri reale. Din perspectiva CESE, aceasta înseamnă că nu s-a reușit concilierea obiectivelor de îmbunătățire ecologică cu cele de producție a alimentelor în întreprinderile agricole familiale.

5.11. În ce privește prevederile orizontale, abordarea aplicabilă cu privire la intensitatea controalelor ar putea fi mai proporțională și mai bazată pe riscuri, ținându-se seama de riscurile și sumele implicate, de eficiența din punctul de vedere al costurilor și de diferitele obiective și rezultate dorite.

5.12. Ar trebui evitate controalele multiple. În cazul nerespectării dispozițiilor, în special în cazul încălcărilor minore, reducerile plăților și penalitățile administrative ar trebui să fie proporționale. În plus:

— calculul acestor penalități ar trebui simplificat;

— sistemul de control și penalizare pentru ecocondiționalitate ar trebui, de asemenea, revizuit din perspectiva proporționalității;

— ar trebui analizată posibilitatea de a se permite plățile, inclusiv cele în avans, după încheierea controalelor administrative;

— metodologia pentru calculul ratelor de eroare trebuie armonizată.

— Ar trebui tolerate cu mai multă ușurință încălcările minore, care pot fi ușor corectate.

5.13. Ar trebui ca atenția să se concentreze asupra pașilor care necesită măsuri urgente, precum îmbunătățirea notelor explicative, asigurarea asistenței tehnice și facilitarea cooperării și a schimbului celor mai bune practici între administrații.

5.14. Tinerii agricultori se confruntă cu dificultăți la accesarea sistemului de sprijin care le este destinat. Barierele care limitează în mod inutil accesul tind să-i descurajeze pe tineri să intre în agricultură; ele trebuie înlăturate. Accesul tinerilor la agricultură ar trebui sprijinit.

5.15. Toate amendamentele la cadrul juridic actual trebuie convenite cu un termen suficient pentru a le permite agricultorilor să planifice în mod adecvat sezonul de recoltare. Mai precis, amendamentele care afectează cererile pentru 2017 ar trebui publicate în vara lui 2016.

Bruxelles, 9 decembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

ANEXĂ

Amendamentele următoare, care au întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, au fost respinse în cursul dezbaterilor:

Punct nou după punctul 1.5

Se adaugă un nou paragraf și se modifică numerotarea în mod corespunzător:

CESE recomandă cu insistență ca inspecțiile la ferme să aibă loc numai după o perioadă de preaviz rezonabilă, de cel puțin 14 zile.

Expunere de motive

Agricultorii la care se efectuează inspecții fără o notificare prealabilă, adesea în cea mai aglomerată perioadă a anului, își periclitizează sănătatea și siguranța și sunt supuși unui stres psihic atunci când sunt nevoiți să abandoneze activități importante, cum ar fi fătarea, recoltarea și așa mai departe.

Rezultatul votului

Voturi pentru	84
Voturi împotriva	104
Abțineri	35

Se introduce un nou punct înainte de punctul 1.6

Se adaugă un nou paragraf și se modifică numerotarea în mod corespunzător:

Ar trebui să se aplice un nivel mai ridicat de toleranță în cazul încălcărilor minore care reprezintă un nivel scăzut de neconformitate și pot fi ușor corectate.

Expunere de motive

Prin natura lor, anumite încălcări sunt minore și ușor de corectat și, în multe cazuri, nu afectează producția agricolă generală.

Rezultatul votului

Voturi pentru	75
Voturi împotriva	116
Abțineri	40

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Implicarea universităților în modelarea Europei”

(aviz din proprie inițiativă)

(2016/C 071/03)

Raportor: domnul Joost VAN IERSEL

La 19 martie 2015, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

Implicarea universităților în modelarea Europei

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 noiembrie 2015.

În cea de a 512-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 9 decembrie 2015), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 143 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 7 abțineri.

1. Recomandări

1.1. Viitorul Europei depinde în mare măsură de disponibilitatea unor cunoștințe de actualitate și a unor persoane talentate, care să își desfășoare activitatea într-o societate deschisă, bazată pe cunoaștere. Universităților le revine un rol esențial în acest proces. Dacă statele membre acționează fiecare în mod individual, rezultatele vor rămâne întotdeauna sub așteptări.

1.2. CESE subliniază că competențele naționale și cele ale UE ar trebui să fie împărtășite și ajustate în vederea creării unui Spațiu european al învățământului superior. Conceptul de universitate civică și antreprenorială poate fi, de asemenea, foarte util pentru îmbunătățirea calității învățământului superior în Europa.

1.3. Situația actuală arată că, deși s-au înregistrat progrese, există încă multe obstacole și restricții care împiedică la rândul lor implicarea eficace a UE. Diferențele culturale și interesele personale divergente, lipsa resurselor financiare și evoluțiile demografice împiedică deseori găsirea unor răspunsuri la anumite provocări cu dinamică proprie, cum ar fi globalizarea, noile tehnologii și mobilitatea.

1.4. CESE consideră că instituțiile europene trebuie să acționeze ca un stimulent și să accelereze procesul de modernizare a învățământului universitar în Europa, atât în ceea ce privește educația, cât și cercetarea și inovarea. Universitățile au o misiune autonomă care servește interesului public. Subsidiaritatea și peisajul variat oferit de universități nu permit o abordare unică. Orientările strategice și sprijinul de la nivelul UE pot contribui în mod decisiv la îmbunătățirea condițiilor.

1.5. De maximă importanță este preluarea, de către Comisia Europeană, a unui rol de stimulator și catalizator al procesului de transformare a universităților europene în vectori de creștere economică, competitivitate și coeziune socială, pentru bunăstarea societății.

1.6. Ar trebui făcută o trimitere explicită la modernizarea învățământului superior în cadrul programelor naționale de reformă (PNR) și al recomandărilor specifice fiecărei țări (CSR).

1.7. UE ar trebui să aducă dovada angajamentului său pentru învățământul superior prin intermediul Strategiei Europa 2020 (inclusiv prin semestrul european), prin Erasmus+, Orizont 2020, fondurile regionale și de coeziune, precum și prin înlesnirea mobilității transfrontaliere pentru studenți și cadre universitare.

1.8. Consultările strategice la nivelul UE ar trebui să contribuie la discuții și proiecte în și între țări și universități, pentru a da un impuls calității instituțiilor de învățământ superior din Europa. Cele mai bune practici ar trebui difuzate în mod sistematic.

1.9. CESE subliniază încă odată necesitatea unei autonomii veritabile, a responsabilizării și transparenței instituțiilor de învățământ superior ca premise fundamentale pentru modernizare ⁽¹⁾. Aceste condiții prealabile nu pot fi îndeplinite fără o finanțare adecvată și corespunzătoare.

1.10. Într-o perioadă marcată de schimbări economice și sociale profunde, transformarea universităților este un proces pe termen lung și laborios. Universitățile trebuie să dezvolte o atitudine deschisă către nevoile societății, care să includă și acțiuni de sensibilizare a altor părți interesate.

1.11. CESE salută conceptul de universitate civică și conceptul modelului tripartit și cvadripartit ⁽²⁾. Acesta se axează pe deschiderea universităților, lărgirea accesului la acestea, pe contextul regional, pe integrarea în programele actuale a ideilor provenind de la toate părțile interesate (potențiale) și pe o relație inteligentă și actualizată între cercetare și educație.

1.12. Universitatea civică are o serie de elemente în comun cu universitatea antreprenorială. Ea acordă o mare importanță misiunii sale autonome, fiind în același timp deschisă către piața forței de muncă, recunoscând relevanța pentru societate a programelor de învățământ și de cercetare și inovare. Platformele părților interesate ⁽³⁾ pot fi foarte utile pentru definirea în comun a cerințelor. Structurile de tip PPP între universități și grupuri sociale de orice natură pot fi, de asemenea, utile.

1.13. Nivelul de educație și de pregătire corespunzător viitorului loc de muncă ar trebui să rămână o prioritate pentru orice specializare universitară (de vârf). De asemenea, excelența în predare trebuie recompensată.

1.14. Comisia ar trebui să joace un rol de stimulator al proiectelor transfrontaliere de influențare pozitivă reciprocă între universități, profesori și studenți, promovând deschiderea către lume și oferind, după caz, instrumente adecvate, precum U-Multirank, spre beneficiul studenților și altor părți interesate.

2. Situația actuală

2.1. Diferențele considerabile dintre universitățile din Europa se explică prin diversitatea deosebit de mare a tradițiilor și culturilor ⁽⁴⁾. Procesul de la Bologna a inițiat cu succes, începând din 1999, un amplu proces de modernizare a programelor de învățământ universitar.

2.2. Începând cu 2008, criza financiară și economică a obligat universitățile să-și reevalueze cu și mai mare atenție activitățile și să caute noi surse de finanțare și noi posibilități de optimizare a rentabilității. În aceste condiții, resursele sunt limitate, însă concurența pentru ele a crescut. Lipsa unei finanțări suficiente reprezintă o adevărată problemă pentru multe universități, fiind totodată un obstacol în calea procesului de modernizare.

2.3. Transformările profunde și dinamice pe care le suferă în prezent societatea ca urmare a globalizării și dezvoltării de noi tehnologii își pune amprenta și asupra universităților. Învățământul superior, cercetarea și inovarea se află în prim-planul redresării economice durabile, însă constrângerile financiare și procesul de transformare scot la iveală și alte neajunsuri, la fel de semnificative.

2.4. Lipsa de autonomie, de responsabilitate și transparență reprezintă un aspect fundamental. Există discrepanțe considerabile între statele membre ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ A se vedea Avizul CESE pe tema „Universități pentru Europa” (JO C 128, 18.5.2010, p. 48).

⁽²⁾ A se vedea punctul 4.7.

⁽³⁾ Aceste platforme ar trebui să cuprindă parteneri din mediul de afaceri și parteneri sociali, precum și parteneri regionali.

⁽⁴⁾ În prezentul aviz, toate instituțiile de învățământ superior sunt denumite universități. În unele țări se face o distincție importantă între universitățile cu profil de cercetare și universitățile de științe aplicate, în timp ce alte țări utilizează termenul de universitate pentru ambele categorii.

⁽⁵⁾ Tabloul de bord privind autonomia, elaborat de Asociația Universităților Europene, relevă faptul că, în diferite state membre, mai este nevoie de multe eforturi în ceea ce privește autonomia organizatorică, financiară, a resurselor umane sau a abordării academice; a se vedea în acest sens <http://www.university-autonomy.eu/>.

2.5. Exemplele de bune practici demonstrează că o revizuire a structurilor și a programelor școlare, precum și o mai mare deschidere și cooperare îmbunătățesc calitatea și rezultatele.

2.6. În ziua de astăzi, învățământul superior ar trebui să fie la îndemâna tuturor persoanelor talentate. Corelarea din ce în ce mai marcată a accesului cu profilul socioeconomic pune în pericol principiul echității. În plus, în unele țări, absolvirea unei instituții de învățământ superior nu garantează deloc găsirea unui loc de muncă sigur. În timpul crizei, tinerii cu studii superioare au fost la fel puternic afectați de șomaj.

2.7. Tendințele demografice afectează mai ales regiunile (din ce în ce) mai puțin populate și zonele mai puțin competitive. Această evoluție are deseori consecințe grave pentru nivelul de atractivitate și pentru calitatea profesorilor și studenților atrași de o anumită universitate. Unele țări se confruntă cu un veritabil „exod al creierelor”. Noile universități private înființate în aceste țări și lipsa unui sistem adecvat de asigurare a calității generează rezultate nesatisfăcătoare. Această situație este agravată de lipsa de fonduri pentru instituțiile de învățământ superior cu tradiție.

2.8. Dorința de a beneficia de relații mai strânse între universități și societate stârnește peste tot discuții despre rolul acestora în societate și despre alianțele cu alte părți interesate, cum ar fi întreprinderile, partenerii sociali și societatea civilă.

2.9. Adesea poate fi constatată o neconcordanță dureroasă între competențele absolvenților și necesitățile pieței forței de muncă, între cerere și ofertă. Întreprinderile se plâng de o lipsă de personal calificat, în special în ceea ce privește profesiile tehnice și TIC. Schimbările rapide ale bazei de cunoștințe la nivel mondial presupun mai mult decât oricând existența unor competențe adecvate secolului 21, pentru a le permite absolvenților să își actualizeze în mod sistematic cunoștințele.

2.10. În plus, noile tehnologii și digitalizarea obligă instituțiile de învățământ superior să-și adapteze și perfecționeze metodologiile existente. Sunt aplicate noi forme de predare și de învățare, inclusiv modele de învățare centrate pe student, precum și cursuri on-line. Cu toate acestea, campusurile universitare în forma lor tradițională vor continua să joace un rol-cheie pentru comunitățile locale și regionale, în calitate de loc de întâlnire în materie de educație, cercetare și crearea de rețele.

2.11. Studenții și cercetătorii/cadrele didactice universitare devin din ce în ce mai mobili la nivel mondial. În segmentul superior se desfășoară o „luptă pentru talente”, însă tendința generală este una mai largă. Calitatea și atractivitatea universităților europene sunt factori esențiali în ceea ce privește atragerea studenților din străinătate, contribuind astfel la educație și cercetare și la generarea unor rețele durabile.

2.12. În preocuparea lor pentru rezultate mai bune, universitățile (de vârf) scot adesea în evidență cercetarea ca fiind principala lor misiune, iar reglementările financiare vin în sprijinul acestei poziții. Un accent pus în principal pe cercetare poate însă periclita echilibrul și interacțiunea optimă dintre cercetare și predare.

3. Transformarea și deschiderea universităților

3.1. Dezvoltarea universităților în sensul transformării lor în centre de cunoaștere din cadrul societății, ca parte integrantă a ecosistemului UE, alimentează dezbaterile cu privire la caracteristicile esențiale ale învățământului superior pe care trebuie să se bazeze practicile de zi cu zi.

3.2. În pofida diferențelor, o tendință comună pare a fi deschiderea instituțiilor de învățământ superior către opiniile și interesele părților interesate din sectorul public și privat și ale studenților, precum și către aspecte cum ar fi îmbogățirea reciprocă a interacțiunii dintre educație și cercetare sau consolidarea cooperării și internaționalizării.

3.3. Pentru majoritatea universităților, acesta este un proces laborios și pe termen lung. Nu este ușor pentru instituțiile mari, cu tradiție, să își modifice comportamentul. Mai mult, în multe țări, procedurile (politice) existente de desemnare a conducerii și a cadrelor universitare și cercetătorilor sunt un obstacol în calea schimbării. În astfel de cazuri, abordările independente ale universităților sau în interiorul acestora sunt rare. În opinia CESE, deschiderea învățământului universitar și menținerea unui spirit de deschidere ar trebui să constituie o prioritate majoră pentru învățământul superior din toată Europa.

3.4. Cercetarea de înaltă calitate, cu cercetători cu înaltă pregătire și calificare este indispensabilă pentru reziliența oricărei economii. Criza a afectat în mod negativ rezultatele obținute în centrele de cunoaștere, în timp ce diferite studii aduc dovada unei legături directe între nivelul de excelență al educației și cercetării și performanța economică.

3.5. Universitățile nu mai vizează nivelurile ierarhice superioare ale societății. Numărul și mărimea lor au crescut în mod impresionant. Peisajul a devenit mai diversificat: au apărut mai multe categorii, cum ar fi universitățile de științe aplicate, universitățile cu profil de cercetare, instituții de învățământ superior regionale au apărut pe lângă cele naționale și internaționale, a crescut numărul de facultăți, în special în sectoarele economice și tehnice etc.

3.6. Lărgirea accesului la universități reprezintă, pe bună dreptate, o prioritate politică pe întregul continent. În UE, 40 % din generația actuală ar trebui să fie în măsură să obțină o diplomă universitară. În plus, programele de învățământ, instrumentele de învățare (utilizarea mijloacelor moderne de comunicare în învățare mixtă etc.), relația dintre cercetare și educație, precum și alte aspecte, cum ar fi internaționalizarea și interesul public, nu mai seamănă deloc cu situația din trecut. Metodele de management trebuie adaptate în consecință.

3.7. Universitățile ar trebui să fie autonome, responsabile și transparente și, totodată, să fie în măsură să acționeze în mod cât mai liber într-un cadru juridic care să încurajeze forțele ascendente și concurența, ca o contribuție majoră la o participare mai largă și o specializare inteligentă.

3.8. O atitudine deschisă, inclusiv apropierea de alte părți interesate, ar trebui să vină în sprijinul universităților ca vectori de creștere economică, competitivitate și coeziune socială.

3.9. Conceptele de universitate civică și universitate antreprenorială pot fi foarte utile pentru viabilitatea economică a comunităților locale și regionale respective. Aceste concepte presupun ambiție și o strânsă cooperare între universități, părțile interesate vizate și autoritățile publice.

4. Universitatea civică

4.1. CESE salută introducerea conceptului de universitate civică⁽⁶⁾. El include predarea, cercetarea universitară și cunoștințele academice, însă presupune mai mult decât atât. O universitate civică se implică activ în relațiile cu sectorul public și cu societatea – la toate nivelurile. Fiecare universitate poate adăuga performanțelor sale o dimensiune civică – prin asumarea rolului de focar intelectual pentru comunitate, dar și a celui de receptor, pentru a adapta idei excelente ce provin din alte surse la propriul său context specific.

4.2. Astfel de procese se desfășoară în întreaga Europă – prin intermediul cercetării orientate spre cerere, al învățării bazate pe probleme reale, al cooperării între universități și comunitățile locale, școli, spitale, întreprinderi etc. Cu toate acestea, încă mai este nevoie de o consolidare substanțială a capacităților⁽⁷⁾.

4.3. La nivel regional, universitățile pot sprijini o abordare holistică și pot juca rolul de lideri, reunind părțile interesate relevante pentru a aborda provocările comune. O universitate civică bine concepută poate juca la rândul ei un rol important în promovarea rezultatelor obținute de regiunile aflate în dificultate.

4.4. Forma pe care o va avea modelul va diferi de la o universitate la alta. Pe lângă aceste universități direct interesate de zonele mai puțin înstărite, cu performanțe economice slabe și/sau dificultăți demografice, criteriile care ar putea face ca o universitate să fie „civică” se pot aplica unui grup mult mai mare de universități. În prezent, universitățile europene de renume mondial și cele cu ambiții în acest sens se simt la rândul lor tot mai atrase, și pe bună dreptate, de ideea unui angajament civic.

⁽⁶⁾ Acest model a fost aprobat de diverse organizații, precum ERRIN (rețeaua de cercetare și inovare a regiunilor europene) și ECIU (consorțiul european al universităților inovatoare). Unul dintre cei mai entuziaști partizani ai săi este John Goddard, fostul vicecancelar al Universității din Newcastle.

⁽⁷⁾ Atelierul CESE din 13 iunie 2014 – Universități pentru Europa.

4.5. Universitatea civică reprezintă un model pentru universitățile care doresc să depășească metodele învechite de management sau abordarea tradițională. Acest lucru este deosebit de important în cazurile în care tinerele talente trebuie să fie motivate să-și aducă contribuția la economia națională sau regională. O mai strânsă cooperare cu părțile interesate relevante din toate regiunile poate fi o formulă de succes pentru deschidere și modernizare.

4.6. Pe bună dreptate, președințiile Consiliului au adoptat o abordare similară în declarațiile de la Lund și, respectiv, de la Roma ⁽⁸⁾, subliniind necesitatea ca cercetarea să se concentreze pe marile provocări ale epocii noastre, dincolo de abordări tematice rigide, cu implicarea părților interesate din sectorul public și din cel privat. Atunci când este vorba de definirea spațiului european de cercetare și a Uniunii inovării, cercetarea și inovarea responsabilă constituie un obiectiv central în cadrul tuturor politicilor și activităților relevante. Aceste principii sunt, de asemenea, definite ca priorități în cadrul programului Orizont 2020.

4.7. Pe lângă modelul tripartit – care implică cooperarea între universități, sectorul privat și guvern – există și modelul „cvadripartit”, care implică, de asemenea, comunitățile locale și societatea civilă. Un astfel de model generează un puternic sentiment de identitate și apartenență locală, fiind totodată transparent și responsabil față de părțile interesate și de publicul larg. El reprezintă o nouă oportunitate pentru implicarea societății civile.

4.8. Un grup specific care necesită atenție este cel al foștilor studenți. În Europa trebuie depuse mai multe eforturi pentru a-i implica pe foștii studenți în procesul de îmbunătățire a rezultatelor și reputației universităților. Europa ar trebui să urmeze în acest sens exemplul practicilor uzuale din SUA.

4.9. Absolvenții ar trebui văzuți ca o parte integrantă a comunității universitare. Ei pot fi ambasadori la nivel regional, național și internațional ai unei universități, pot servi drept forță motrice pentru dezbaterile privind programele de învățământ, ceea ce este extrem de util, în special în perioadele de schimbare dinamică. De asemenea, tot lor le revine un rol esențial în cadrul discuțiilor privind echilibrul dintre cercetare și educație, precum și dintre cercetare și piață. Un obiectiv specific ar putea fi utilizarea foștilor studenți ca tutori pentru studenți, în special pentru studenții de primă generație, inclusiv cei de origine străină.

4.10. O mai mare mobilitate a absolvenților duce la crearea unor rețele internaționale de succes, care pot fi la rândul lor benefice pentru universitățile de la care provin și pentru industrie.

5. Universitatea antreprenorială

5.1. Universitatea civică are o serie de elemente în comun cu universitatea antreprenorială. Universitățile nu sunt întreprinderi. Ele au o misiune autonomă de interes public, în special cea de a educa, de a cerceta (la nivel înalt) și de a contribui la utilizarea cunoștințelor de către societate în ansamblul ei. Universitatea antreprenorială urmărește un dublu obiectiv: de coordonare și gestionare a instituției și de încurajare a competențelor antreprenoriale și a spiritului de inițiativă ale studenților.

5.2. Relevanța pentru piața forței de muncă a programelor de învățământ și relevanța societală a cercetării și inovării sunt extrem de importante. Comunicarea și interacțiunea cu sectorul privat la nivel național/regional sunt esențiale pentru a face față provocărilor cu care se confruntă societatea.

5.3. Mentalitatea lucrului făcut „de unul singur” nu mai este utilă. Dinamica tehnologică și provocările societale presupun un proces de adaptare continuă. Latura cererii este din ce în ce mai complexă, presupunând competențe inter- și transdisciplinare și o deschidere spre noile evoluții. Pe lângă competențele profesionale, acest lucru implică și necesitatea de dezvoltare a competențelor. Platformele părților interesate, aflate în legătură cu universitățile, pot fi foarte utile pentru definirea în comun a cerințelor. Personalul didactic trebuie să fie pregătit în mod adecvat pentru acest context dinamic. Competențele antreprenoriale ⁽⁹⁾ ar trebui, de asemenea, să fie predate în toate tipurile de instituții de învățământ superior din Uniunea Europeană.

⁽⁸⁾ Declarația de la Lund 2009, Declarația de la Roma 2014.

⁽⁹⁾ Recomandarea privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2006/962/CE). Spiritul de inițiativă și spiritul antreprenorial se referă la capacitatea unei persoane de a transforma ideile în acțiune. Ele presupun creativitate, inovare și asumarea riscului, precum și capacitatea de a pregăti și de a conduce proiecte pentru realizarea obiectivelor.

5.4. În mod similar, structurile de PPP care reunesc universități și grupuri sociale, cum ar fi mediul de afaceri și sectorul sănătății, pot fi la rândul lor benefice.

5.5. Un proiect valoros pentru universități ar fi crearea unor „lanțuri valorice de educație”, în cooperare cu diferite sectoare economice. Obiectivul este unul dublu:

- facilitarea legăturilor și a schimburilor de informații cu sectoarele economice pentru a îmbunătăți rezultatele învățării pentru fiecare absolvent și pentru întreprinderi;
- distribuirea de resurse și fonduri între diferitele componente ale „lanțului de învățământ”, de la Comisie și ministerele naționale până la autoritățile școlare și studenți. În paralel ar trebui promovate în continuare învățământul tehnic și ucenicile.

5.6. În mod similar, acordurile de performanță, așa cum se practică ele în unele state membre, pot da un impuls specializării, profilului și imaginii unei universități. Ele pot avea o orientare internațională largă sau, dimpotrivă, una locală, îmbunătățind nivelul de ambiție și calitatea programelor și a studenților. Acest lucru presupune un angajament constant al ambelor părți (guverne și universități).

5.7. Inovarea ar trebui să aibă un efect asupra cercetării și educației, dar și asupra guvernantei. Un exemplu de succes de îmbunătățire în baza unei abordări ascendente este HEInnovate – un instrument independent de autoevaluare on-line, elaborat de Comisia Europeană ⁽¹⁰⁾. Utilizarea la scară mai largă a acestui instrument ar trebui să fie încurajată.

5.8. Studenții care doresc să fie mai mobili pot beneficia de programe universitare prezentate la nivel internațional și de o gamă amplă de cursuri online. Comparabilitatea și transparența vor îmbunătăți concurența și convergența nivelurilor de performanță. Instrumentele de transparență, precum U-Multirank în UE, au un mare potențial, iar universitățile trebuie să ia în considerare modul în care acest tip de instrument poate fi utilizat mai eficient.

5.9. Orice persoană cu talent ar trebui să aibă o șansă echitabilă de a se înscrie la o instituție de învățământ superior. Sistemele contra cost devin din ce în ce mai răspândite. Prin urmare, studenții au devenit mai critici cu privire la pregătirea pe care o primesc. Este însă esențial ca orice selecție socială ca urmare a introducerii unor taxe să fie exclusă. Sprijinul acordat studenților (în funcție de situația lor socioeconomică) trebuie să asigure accesul echitabil pentru toți la educație. În plus, sistemele bazate pe taxe nu trebuie utilizate în mod abuziv pentru a înlocui finanțarea publică existentă.

5.10. Evoluțiile demografice impun la rândul lor eforturi suplimentare pentru a crește numărul de absolvenți în regiunile în cauză, în special pentru a promova reziliența și viabilitatea viitoare a acestor regiuni.

5.11. În măsura în care acest lucru îi afectează atât pe studenți, cât și mediul de afaceri, învățământul superior și cercetarea trebuie să fie strâns interconectate. În schimb, modelele de finanțare tind să favorizeze rezultatele în materie de cercetare, ceea ce a dus la reducerea numărului de profesori universitari care se dedică activităților de predare.

5.12. Universitățile trebuie să țină seama de faptul că marea majoritate a absolvenților cu diplome de licență și de masterat și chiar și a celor cu doctorat vor ocupa locuri de muncă în societate și în economie, părăsind sfera academică. Prin urmare, standardele de învățământ și pregătirea corespunzătoare pentru un loc de muncă ar trebui să rămână o prioritate, indiferent de specializarea universității (de vârf) urmate. În acest sens, SUA constituie un exemplu pe care Europa nu ar trebui să-l urmeze ⁽¹¹⁾. Formula pentru Europa ar trebui să constea în aspirația către excelență și echitate.

5.13. Digitalizarea reprezintă o schimbare de paradigmă, care afectează profund atât modul de predare și de învățare [mixtă ⁽¹²⁾] și competențele cadrelor didactice universitare și ale studenților, cât și structurile de guvernare. Va fi nevoie de mai mult dinamism și mai multă flexibilitate la toate nivelurile. În această privință, cooperarea mai strânsă între instituțiile de învățământ superior și sectorul privat ar fi nu numai benefică, ci de-a dreptul esențială.

⁽¹⁰⁾ A se vedea www.heinnovate.eu; HEInnovate: cât de mult spirit antreprenorial are instituția dvs. de învățământ superior?

⁽¹¹⁾ A se vedea *The Economist*, 28 martie 2015, raport special privind universitățile americane: excelență versus echitate.

⁽¹²⁾ Învățarea mixtă reprezintă o metodă care utilizează (și integrează) atât predarea tradițională, cât și educația deschisă (de tip online).

6. Promovarea dimensiunii europene

6.1. CESE salută faptul că toate chestiunile menționate mai sus și modernizarea universităților sunt subiecte din ce în ce mai prezente pe agenda UE. Ar fi de dorit să se găsească o abordare comună menită să garanteze finalizarea cu succes a Spațiului universitar european și a Spațiului european de cercetare.

6.2. Existența unor universități deschise și transparente și a unei strategii europene de referință bine definite ar fi extrem de benefică pentru piața unică și modernizarea unei societăți europene reziliente în contextul global. Libera circulație a studenților, a cercetătorilor și a cunoștințelor este esențială în acest sens.

6.3. Angajamentul UE spre beneficiul universităților a început cu promovarea cercetării științifice în programele-cadru consecutive. În același timp, angajamentul UE în domeniul educației este în creștere. Pactul de stabilitate și de creștere scoate în evidență necesitatea menținerii unui nivel de cheltuieli care să genereze creștere, menționând în mod explicit învățământul superior.

6.4. Două din cele cinci obiective principale ale Strategiei Europa 2020 se referă în mod direct la universități: investițiile în cercetare-dezvoltare și inovare, precum și educația. În realizarea acestor obiective sunt implicați mai mulți comisari europeni. În 2014, recomandările specifice fiecărei țări au arătat că aproximativ jumătate din statele membre se confruntă cu probleme serioase în ceea ce privește necorelarea competențelor și relevanța pentru piața forței de muncă, precum și cu o lipsă persistentă de cooperare între universități și mediul de afaceri sau alte părți interesate.

6.5. Recomandările specifice fiecărei țări indică necesitatea de a aborda capacitatea de inserție profesională și nevoile sectorului privat și ale studenților/absolvenților în calitate de viitori angajați sau angajatori, precum și chestiunea competitivității, printr-o mai bună cooperare între instituțiile de învățământ superior, instituțiile de cercetare și mediul de afaceri. CESE insistă asupra faptului că acțiunile întreprinse ca urmare a recomandărilor specifice fiecărei țări ar trebui să fie monitorizate mai eficient, iar rezultatele ar trebui dezbătute în mod deschis de către Comisie și Consiliu.

6.6. Cu toate acestea, în pofida necesității ca universitățile să fie autonome și responsabile, există forțe politice în statele membre care solicită mai multă reglementare, ceea ce ar duce la o pierdere a autonomiei. În aceste cazuri, subsidiaritatea este invocată ca principiu, ceea ce împiedică armonizarea sistemelor de învățământ superior în Europa. Acest lucru ar dăuna intereselor studenților și a societății în ansamblu.

6.7. Calificările mai înalte și mai largi ar trebui puse în valoare în cadrul UE și în afara acesteia. Acest lucru necesită interacțiuni transfrontaliere între universități, profesori și studenți și o deschidere către lume. Un angajament explicit din partea Consiliului, statelor membre și Comisiei ar trebui să ducă la performanțe mai bune ale instituțiilor de învățământ superior, printr-o mai bună ajustare și utilizare în comun a competențelor naționale și a competențelor UE.

6.8. CESE subliniază în mod constant importanța crucială a programelor de cercetare și inovare ale UE. Sectorul cercetării transfrontaliere stimulează randamentul investițiilor, programele UE încurajează concentrarea asupra tehnologiilor esențiale și asupra subiectelor strategice, finanțarea transnațională duce la rezultate mai bune, iar alianțele științifice europene dau un impuls real competitivității europene. În acest scop, schimbul de noi cunoștințe trebuie, de asemenea, să fie intensificat, în special prin accesul liber la acestea.

6.9. În cadrul celui de Al șaptelea program-cadru (PC 7) și, începând din 2014, în cadrul programului Orizont 2020, Consiliul European pentru Cercetare sprijină cercetarea de înaltă calitate printr-o finanțare competitivă. Cu toate acestea, mai există bariere structurale care împiedică mobilitatea transfrontalieră a cercetătorilor, a cadrelor didactice universitare și a studenților.

6.10. Performanța învățământului superior și cea a cercetării sunt din ce în ce mai des evaluate și publicate în mod transparent și la nivel mondial. Universitățile concurează și colaborează la nivel mondial, elaborând proiecte de cercetare comune, în căutarea excelenței și apelând într-o măsură din ce în ce mai mare la recrutarea de studenți și cadre didactice din afara UE. Aceasta este o chestiune esențială, însă reglementările naționale și lipsa unor stimulente pot sufoca progresele în acest domeniu. Evaluările internaționale dovedesc că decalajul dintre universitățile cu cele mai bune rezultate din Europa și celelalte universități este în creștere.

6.11. Sunt necesare eforturi mai mari pentru a implica cercetători excelenți din întreaga Europă în proiecte comune. Centrele de excelență de pe întreg continentul ar trebui interconectate pentru a le permite să participe la proiecte de cercetare de prim rang în Europa.

6.12. Mobilitatea în rândul cadrelor universitare și studenților în Europa este limitată, dat fiind că mobilitatea transfrontalieră continuă să fie împiedicată în mod artificial. Garantarea unor condiții egale de muncă pentru cercetători și profesori universitari, îmbunătățirea convergenței programelor de studii și a diplomelor pentru studenți în Europa sunt chestiuni ce necesită o soluționare urgentă.

6.13. Rezultatele statistice neadecvate ar trebui îmbunătățite și utilizate pentru a măsura și a sprijini extinderea mobilității.

6.14. Deschiderea și modernizarea universităților, precum și diversitatea culturală obținută printr-o mai mare internaționalizare sunt fenomene sănătoase. În plus, studenții, prin intermediul unor platforme sociale cu informații actualizate, a unor instrumente de transparență precum U-Multirank și a specializărilor oferite de universități, sunt încurajați să facă alegeri adecvate. Identificarea unor soluții pragmatice la nivelul UE ar trebui să le vină în ajutor.

6.15. O cooperare mai strânsă între cei care doresc acest lucru poate arăta care este calea de urmat. Un exemplu în acest sens îl constituie acordul încheiat recent între țările Benelux cu privire la recunoașterea reciprocă automată a diplomelor. Această măsură constituie un pas decisiv înainte⁽¹³⁾. Apariția unei tendințe de recunoaștere reciprocă a diplomelor universitare și a diferitelor discipline științifice va contribui la reducerea barierelor dintre universități și la crearea unor schimburi interuniversitare deschise.

6.16. Sistemele de asigurare a unei calități adecvate ar trebui internaționalizate și ar trebui să dispună de un cadru clar la nivel european. Aceasta include și necesitatea de a recunoaște deciziile de acreditare. Orice inițiativă în acest domeniu ar trebui salutăată⁽¹⁴⁾. Un proces de recunoaștere reciprocă ar trebui să ducă treptat la o acreditare la nivel european și, în special, la o îmbunătățire a calității procesului de predare în acele universități care prezintă deficiențe în acest sens.

6.17. Astfel de practici ar fi benefice pentru întreaga Europă, atât pentru mobilitate, cât și pentru capacitatea de inserție profesională. Prin introducerea unei diplome unice pentru mai multe universități, programele comune între universități ar deveni mult mai atractive. Trebuie avută în vedere sprijinirea proiectelor de parteneriat. Schimburile de practici administrative și educative efectuate la nivel local pot îmbunătăți calitatea.

6.18. O condiție de bază pentru internaționalizare este utilizarea unei limbi comune. Cunoașterea mai multor limbi oficiale ale UE este de dorit din motive economice și culturale. Engleza ar putea fi *lingua franca* contemporană. Progresul înregistrat în domeniul îmbunătățirii competențelor lingvistice este prea lent. Obligativitatea ca studenții să cunoască o limbă străină ar trebui luată în considerare.

6.19. Programul Erasmus + a fost un mare succes și un uriaș pas înainte în ceea ce privește facilitarea mobilității. De asemenea, el a fost bine primit de mediul de afaceri. Programul corespunde principiului director al Comisiei referitor la creștere și la crearea de locuri de muncă. Finanțarea programului ar trebui să facă față cererii tot mai mari. Orice constrângeri juridice ce pot afecta schimburile de studenți ar trebui eliminate.

⁽¹³⁾ La 18 mai 2015, țările membre ale Benelux au semnat un acord privind recunoașterea reciprocă automată a diplomelor universitare. Ca parte a Procesului Bologna, grupul-pilot recomandă analizarea sistemului de recunoaștere automată pe o bază regională, împreună cu alte țări partenere care urmăresc aceleași obiective.

⁽¹⁴⁾ Astfel, de exemplu, la 9 iulie 2015, Consiliul de acreditare (*Akkreditierungsrat*) din Germania și NVAO din Țările de Jos și Flandra/Belgia au convenit să își recunoască reciproc deciziile de acreditare în ceea ce privește programele comune între țări.

6.20. Fondurile europene structurale și de investiții sunt, pe bună dreptate, orientate către factorii de inovare și de creștere, inclusiv către activitățile de cercetare. Comisia ar trebui să-și asume un rol de lider în îmbunătățirea participării universităților la proiectele regionale.

6.21. Ca regulă generală, universitățile sunt independente față de autoritățile locale și regionale, deși există excepții notabile. Acestea ar trebui evidențiate. O contribuție extrem de pozitivă vine dinspre programul fondurilor ESI, care creează o legătură între cercetare și programele regionale ale UE prin intermediul RIS3⁽¹⁵⁾, promovând crearea unui mediu favorabil inovării.

6.22. Universitățile ar trebui să se familiarizeze cu RIS3 și cu punerea sa în aplicare la diferite niveluri. Împreună cu autoritățile regionale pe deplin implicate, ele ar trebui să joace un rol activ în acest program.

6.23. Din păcate, din motive de guvernare, universitățile nu utilizează suficient programul fondurilor ESI. Ar trebui căutate sinergiile dintre programele UE (fondurile ESI, programul Orizont 2020 și Erasmus +), dar dispozițiile contradictorii existente tind să împiedice acest lucru.

Bruxelles, 9 decembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽¹⁵⁾ RIS3: Strategii naționale și regionale de cercetare și inovare pentru specializare inteligentă.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind rolul inginerilor în reindustrializarea Europei

(aviz din proprie inițiativă)

(2016/C 071/04)

Raportor: domnul Antonello PEZZINI

Coraportor: domnul Zbigniew KOTOWSKI

La 19 februarie 2015, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

„Rolul inginerilor în reindustrializarea Europei”

(aviz din proprie inițiativă).

Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI), însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 noiembrie 2015. Raportor: domnul PEZZINI. Coraportor: domnul KOTOWSKI.

În cea de a 512-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 9 decembrie 2015), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 206 voturi pentru, 1 vot împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE consideră că atât inginerii și tehnicienii europeni, cât și asociațiile lor naționale și europene reprezintă o resursă esențială în procesul de reindustrializare europeană, un factor ce accelerează transformarea rezultatelor cercetării în aplicații inovatoare pe piață.

1.2. Dezvoltarea economică a UE depinde din ce în ce mai mult de un proces de reindustrializare gândit ca strategie de tranziție spre noi modele durabile de proiectare, producție și introducere pe piață de produse inovatoare cu o valoare adăugată ridicată, care încorporează noi tehnologii, materiale și servicii de calitate, într-o lume din ce în ce mai digitală.

1.3. CESE consideră că trebuie subliniat și fructificat mai bine rolul esențial al inginerilor și al profesiilor tehnice în acest proces, pentru a soluționa problemele societății europene reprezentate de provocările legate de reindustrializare, și cere să fie lansat un exercițiu participativ de **prospectivă** cu privire la viitorul acestei meserii.

1.4. CESE recomandă promovarea unei **culturi europene a spiritului antreprenorial** și a inovării, prin acțiuni concrete în sprijinul relansării profesiilor de inginer și tehnician, făuritoare de civilizație și prosperitate.

1.5. CESE recunoaște necesitatea unui **cadru european armonios de promovare** a acestei profesii, care ar trebui să acopere aspecte precum:

- recunoașterea reciprocă a calificărilor profesionale;
- mobilitatea în cadrul UE și spiritul întreprinzător;
- modele europene de formare continuă și de învățare formală și informală pe tot parcursul vieții, însoțite de programe de sprijinire;
- îmbunătățirea accesului la achizițiile publice, în special pentru cooperative, firme nou înființate și rețele de întreprinderi, în special mici și mijlocii, dar și pentru asociațiile profesionale ale inginerilor;
- un acces mai bun la finanțare și la piețele de capital;

- campanii în vederea creșterii atractivității cursurilor și a carierelor și îmbunătățirea recunoașterii calificărilor profesionale;
- sprijin pentru interdisciplinaritate și pentru lucrul în rețele digitale;
- flexibilitatea și promovarea egalității de șanse între bărbați și femei;
- reglementarea reciprocă a responsabilității profesionale în cadrul pieței unice;
- politici active de încurajare a IMM-urilor să angajeze ingineri;
- promovarea culturii proprietății intelectuale.

1.6. CESE consideră că nivelurile ridicate de formare și calificare în domeniul ingineriei constituie o premisă esențială pentru un sistem eficient de recunoaștere reciprocă. Dacă dorim să garantăm încrederea reciprocă a tuturor statelor membre în legătură cu mobilitatea profesională bazată pe cunoaștere, este necesar să se păstreze standarde înalte de educație și formare, inclusiv prin introducerea unui al 29-lea regim regulamentar al UE, cu caracter facultativ, bazat pe experiențele dobândite în legătură cu „cardul profesional european”, aplicat în mod voluntar⁽¹⁾, și cu sprijinul activ al asociațiilor profesionale de ingineri de la nivel național și european.

1.6.1. Dezvoltarea actuală a societății generează o mulțime de noi locuri de muncă în afara domeniului tehnic, care – sub influența mijloacelor de comunicare în masă și a dorinței de reputație socială – sunt atractive pentru tinerii care caută o carieră rapidă și prestigioasă. Din acest punct de vedere, profesia de inginer este percepută ca una de tip tradițional, care nu oferă posibilități rapide și facile de carieră. Ca atare, disciplinele legate de inginerie nu vor fi atractive pentru generațiile viitoare, iar acest lucru reprezintă o amenințare serioasă pentru reușita reindustrializării europene și pentru competitivitatea industriei în Europa. Acest aspect reprezintă o miză majoră pentru actualele sisteme de învățământ și sugerează că este necesar ca învățământul primar să fie orientat mai mult spre matematică, fizică și inginerie, care trebuie predate atractiv, astfel încât să stârnească curiozitatea generațiilor tinere. Tot astfel, principiul învățământului dual și cele mai bune practici în materie (întâlnite în Germania, Elveția și Austria) merită o atenție specială din partea tuturor statelor membre în care un astfel de sistem nu există.

1.7. CESE consideră că sunt necesare crearea unei piețe unice europene pentru inginerie și dezvoltarea unei abordări comune structurate pentru sporirea mobilității în întregul spațiu european, având în vedere importanța recunoașterii reciproce, în special pentru inginerii autonomi și independenți.

1.8. CESE recomandă atribuirea unei ponderi importante ingineriei în politica europeană de standardizare, pentru a accelera, simplifica și moderniza procedurile și pentru a asigura interoperabilitatea sistemelor și rețelelor.

1.9. CESE recomandă organizațiilor în care lucrează ingineri să elaboreze, pe baza Cadrelor europene al calificărilor, modele de pregătire în format digital adaptate la generațiile tinere și modalități de guvernare și de evaluare care să țină seama de caracteristicile noilor ingineri, propunând medii de lucru și cariere atractive.

1.10. În opinia CESE, organizațiile reprezentative și ordinele profesionale ar trebui să ajungă la o mai mare convergență pentru a putea acționa ca un vector uniform, atât în interiorul, cât și în afara UE, și pentru a oferi membrilor săi o formare pe tot parcursul vieții, conform unor parametri comuni europeni.

1.11. CESE recomandă Comisiei să dea o urmare concretă instituirii Forumului european al profesiilor liberale, în cadrul căruia organizațiile, ordinele și asociațiile profesionale⁽²⁾ ale inginerilor sunt bine reprezentate, și solicită crearea unui portal al inginerilor europeni, care să acorde spațiu unor aspecte precum responsabilitatea, proprietatea intelectuală, fiscalitatea și regimurile de pensii, formarea continuă, codurile de bune practici etc.

⁽¹⁾ Cf. „cardul european al inginerului” al FEANI (Federația Europeană a Asociațiilor Naționale de Ingineri).

⁽²⁾ JO C 226, 16.7.2014, p. 10.

1.12. CESE recomandă Comisiei să elaboreze un Cod european de bune practici în inginerie, pe baza experienței organizațiilor naționale ale inginerilor și tehnicienilor, pentru a oferi acestor profesioniști – în special IMM-urilor și operatorilor din cercetare și dezvoltare – condițiile juridice și financiare necesare realizării unor proiecte inovatoare.

1.13. CESE consideră că această profesie trebuie să se concentreze din ce în ce mai mult pe gestionarea unor probleme complexe, legate de sustenabilitatea economică, socială și de mediu, fructificând tot mai mult abordările multidisciplinare avansate și interoperabilitatea adecvată dintre sistemele manufacturiere și noile realități industriale 4.0.

1.14. CESE invită Comisia și statele membre să țină seama în mod corespunzător de concluziile Consiliului European din 20–21 martie 2014, prin care li se solicita să remedieze în mod prioritar neajunsurile din domeniile științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii (așa-numitele competențe STIM), cu implicarea sporită a industriei.

2. Introducere

2.1. La originea ingineriei europene se găsește dorința de reînnoire reprezentată de geniul lui Leonardo da Vinci, care reflectă deschiderea societății europene către inovare și cadrul cultural de valorificare a angajamentului civic, a bunei guvernante și a asiduității muncii.

2.2. Așa cum a subliniat PE, „criza a dat o lovitură grea economiilor europene. Pentru a depăși aceste provocări, UE are nevoie de o strategie de creștere globală”⁽³⁾.

2.3. Strategia de reindustrializare a UE se concentrează în special pe investițiile în inovare, unde inginerii au un rol esențial, în special în sectoarele cu creștere rapidă.

2.4. Convergența de tehnologii digitale, de sisteme de comunicații sau rețelele inteligente, de nanobiotehnologii sau tehnologii industriale durabile, de imprimante 3D și tehnologii ecologice transsectoriale este pe cale să schimbe radical modurile de funcționare a economiilor și societăților, cu o viteză care a devenit exponențială ca rezultat al globalizării.

2.5. Viitorul UE este legat de un proces de reindustrializare gândit în primul rând ca strategie de tranziție spre noi modele durabile de proiectare, producție și introducere pe piață de produse cu o valoare adăugată ridicată, care încorporează tehnologii, materiale și servicii noi, într-o lume din ce în ce mai digitală.

2.6. CESE consideră că, în lipsa unor resurse umane tehnice și științifice dotate cu potențialul necesar în materie de expertiză și cunoștințe, va fi dificil să se atingă obiectivele definite în Strategia Europa 2020. Și în acest context, trebuie valorificat rolul organizațiilor și asociațiilor profesionale de ingineri și tehnicieni, atât la nivel național, cât și european.

2.7. În Europa, cea mai mare parte a competențelor tehnice se află în sectorul ingineriei, care cuprinde aproximativ 130 000 de întreprinderi cu peste 10 milioane de persoane înalt calificate și competente și cu o producție anuală de aproximativ 1 840 de miliarde EUR, ceea ce reprezintă aproximativ o treime din totalul exporturilor UE. De asemenea, inginerii și tehnicienii joacă un rol important în toate sectoarele economiei⁽⁴⁾.

2.8. În domeniul politicilor europene este nevoie de o nouă abordare *inteligentă*, care să ofere un nou rol specialiștilor din domeniul tehnic. Devine din ce în ce mai necesar să se gestioneze procesele de transformare inteligentă a teritoriilor, cerință formulată explicit de noua agendă europeană.

2.9. Pentru a atinge aceste obiective, UE trebuie să îmbunătățească nivelul competențelor forței sale de muncă. În special în domeniul competențelor ingineresti va exista o creștere a cererii din partea sectorului public, dar și a celui privat. Sectorul public va avea nevoie de mai multe competențe tehnice, pentru a face față (prin aplicarea noilor directive privind achizițiile publice, cu forme de cooperare în rețea a întreprinderilor, cu lucrul în clustere și cu noi aplicații informatice) mizelor din diverse sectoare: energie, transporturi, sănătate, gestionarea deșeurilor, educație, amprenta de carbon, internetul obiectelor sau economia circulară.

⁽³⁾ Cf. rezoluția Parlamentului European din 15 ianuarie 2014.

⁽⁴⁾ Sursă: Eurostat.

2.10. Și sectorul privat ar trebui să-și consolideze competențele ingineresti, pentru a fructifica dezvoltarea competențelor la locul de muncă. Analiza comportamentelor consumatorilor indică o creștere constantă a cererii de produse și servicii inteligente.

2.11. Cunoștințele și experiența tehnică trebuie să fie actualizate constant, pentru a aborda noile probleme apărute în procesele industriale. Sunt necesare noi forme și metode de învățare și o nouă formare pentru a permite utilizarea optimă și flexibilă a capitalului uman și social în acest domeniu. Este necesar să se organizeze noi forme de muncă pentru profesiile liberale din domeniul serviciilor profesionale, tehnice și științifice din Europa.

2.12. O mai mare mobilitate pe piețele naționale, europene și mondiale ale muncii duce la o mai bună utilizare a forței de muncă disponibile într-o rezervă europeană atractivă de ingineri. Posibilitatea de a opta pentru un regim de reglementare european facultativ (cel de al 29-lea regim) ar permite stimularea răspândirii unui card profesional la nivelul UE, pentru a facilita acumularea de experiențe profesionale de către inginerii specializați, în diverse țări europene.

2.13. Pentru ca potențialii studenți care vor să devină ingineri să fie mai conștienți de ceea ce înseamnă această meserie, ar trebui să existe o cooperare mai strânsă atât între angajatori și mediul universitar, cât și între angajatori și școlile publice și private, atât la nivel primar, cât și secundar și în domeniul cercetării și dezvoltării. Aceasta înseamnă aplicarea noțiunii de responsabilitate sociale a întreprinderilor și promovarea unei formări adecvate.

2.14. Prin implicarea antreprenorilor și apariția unor aspecte noi și mai complexe, tinerii devin conștienți că matematica, tehnologiile digitale, fizica și chimia sunt necesare pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă societatea și reprezintă cheia unor noi soluții inovatoare în domenii precum medicina și asistența medicală, transporturile, poluarea sau economisirea energiei.

2.15. Acest tip de cooperare trebuie să apară la nivel local, dar experiențele și bunele practici trebuie să fie partajate la nivel european. Acest lucru ar contribui la crearea de noi locuri de muncă și a unor perspective de carieră pentru ingineri și ar putea determina tinerele generații să considere materiile menționate mai atrăgătoare și mai relevante.

2.16. În același timp, ținând seama de progresele înregistrate în paralel în mai multe discipline și în domeniile multidisciplinare ale aplicațiilor practice, trebuie garantate calitatea și eficiența, prin introducerea unor programe de învățământ care să integreze în învățământul secundar și universitar și alte materii (psihologia socială și gestionarea resurselor umane în echipă, stimularea proceselor creative, nanotehnologiile, ingineria biomedicală, istoria tehnicii, geografia economică etc.).

2.17. Una dintre modalitățile prin care se poate garanta conformitatea acestor profesii cu standardele este reprezentată de procesul de acreditare a programelor de învățământ. Acest proces de garantare calitativă necesită stabilirea unor standarde de referință și evaluare, în conformitate cu cadrul european și național de calificări profesionale.

2.18. Acreditarea externă și asigurarea în cadru intern a calității sunt două procese foarte importante pentru menținerea calității formării în domeniul ingineriei.

3. Observații generale

3.1. Funcția motrice a inginerilor în reindustrializarea UE

CESE consideră că funcția motrice a inginerilor și tehnicienilor este esențială în punerea în aplicare a strategiei europene de reindustrializare, dat fiind că asigură soluții durabile la provocările dezvoltării durabile și competitive, soluții ce constau în procese, produse și servicii economice, curate și ecologice (*lean, clean, green*).

3.1.1. CESE consideră totodată că este necesar un cadru european de promovare a acestei profesii, din următoarele puncte de vedere:

- recunoașterea reciprocă a competențelor și a profesiilor;
- mobilitatea internă și externă în raport cu piața unică (PU) și dezvoltarea spiritului antreprenorial;
- modele europene convergente de formare continuă și de învățare formală și informală pe tot parcursul vieții, însoțite de programe de sprijin;
- asumarea responsabilității și garanții omogene de responsabilitate în cadrul PU;

- campanii în vederea creșterii atractivității cursurilor și a carierelor și a îmbunătățirii recunoașterii calificărilor profesionale, cu respectarea principiului egalității de gen;
- sprijin pentru interdisciplinaritate și gestionarea în rețea a unor probleme complexe;
- flexibilitate și fructificarea trăsăturilor specifice ale noilor generații;
- generația C (*Connected Generation*);
- politici de consolidare a flexibilității gestionării și comunicării, inclusiv în cadru intersectorial și multidisciplinar, prin asigurarea interoperabilității între știință, procesul de producție și industria 4.0;
- sprijinirea rolului inginerilor și tehnicienilor și a organizațiilor lor socioprofesionale în contextul utilizării programelor de cercetare și de inovare și a fondurilor structurale;
- măsuri de promovare a asumării responsabilității și aplicarea unor coduri etice în domeniul achizițiilor publice care fac obiectul noilor directive⁽⁵⁾, prin rețele de întreprinderi și clustere de colaborare, îndeosebi în cazul achizițiilor publice ecologice și a celor din domeniul apărării și protecției civile;
- un cadru de cooperare internațională care să asigure un acces mai ușor la piețele țărilor terțe;
- modificări legislative care să garanteze protecția drepturilor de proprietate intelectuală, favorizând astfel dezvoltarea societății informaționale.

3.2. Recunoașterea reciprocă a competențelor și a profesiilor, mobilitatea și spiritul antreprenorial

3.2.1. CESE consideră că un nivel ridicat de formare și calificare în inginerie reprezintă premisa fundamentală a unui sistem eficient de recunoaștere reciprocă: scăderea standardelor de învățământ pentru a spori mobilitatea riscă să reducă încrederea reciprocă într-o Uniune bazată pe cunoaștere, capabilă să facă față noilor mize ale ingineriei.

3.2.2. În opinia CESE, trebuie elaborată o abordare structurată comună – un card profesional european⁽⁶⁾ – ca urmare a unei convergențe sporite a programelor de formare, trebuie adoptat un regim facultativ de reglementare a cardului profesional voluntar al UE, un cadru comun de formare și sisteme de validare a calificărilor formale și/sau informale dobândite.

3.2.3. CESE recomandă să se desfășoare acțiuni concrete pentru revalorizarea profesiilor de inginer și tehnician, ca principal actor în accelerarea transpunerii cercetării în aplicații comerciale și în soluții la problemele societății. CESE solicită mai ales consolidarea specifică pentru inginerii a inițiativei Erasmus pentru tinerii antreprenori (*Erasmus for Young Entrepreneurs* – EYE) și a mecanismelor de microcreditare, precum și lansarea unui premiu UE pentru inginerii creativi, care să permită acestei profesii să dobândească mai multă vizibilitate și să încurajeze conceperea unor idei și proiecte ingineresti de excelență.

3.3. Formare și învățare formală și informală pe tot parcursul vieții

3.3.1. Dată fiind viteza progresului tehnologic, CESE consideră că este important să se sprijine la nivel european elaborarea unor module de formare în parteneriat cu industria, pentru a putea atinge niveluri înalte de competențe specifice și a dezvolta o învățare colaborativă și proiecte de învățare prin practică, în vederea îmbunătățirii comunicării interpersonale, precum și a unor module online de tehnologie digitală și rețele de comunicare, în vederea dobândirii și evaluării informațiilor.

3.3.2. Cu sprijinul reglementărilor UE, ar trebui elaborate standarde globale de validare a competențelor manageriale și de asumare a riscurilor, dobândite prin învățare nonformală⁽⁷⁾.

3.3.3. Fructificarea competențelor noii generații (*ConGen*) necesită o nouă configurare a structurilor de producție, de organizare, de comunicare și de comandă.

⁽⁵⁾ JO L 94, 28.3.2014, p. 65, p. 243, p. 1.

⁽⁶⁾ JO L 354, 28.12.2013, p. 132.

⁽⁷⁾ *European Institute for Industrial Leadership* (Documentul de poziție P 20-2015).

3.4. Imaginea și viitorul inginerilor în reindustrializarea UE

3.4.1. CESE consideră că ar trebui accentuat și sporit rolul esențial jucat de ingineri și de profesiile tehnice în abordarea problemelor cu care societatea europeană se confruntă în legătură cu reindustrializarea, solicitând lansarea unui exercițiu de perspectivă participativă, la care să ia parte actorii dezvoltării, administrațiile, factorii de decizie politică și părțile interesate și care să identifice și să evidențieze viitoarele profiluri necesare pentru profesia respectivă, în materie de rezolvare a problemelor, de rapiditate a achizițiilor și de aplicare a noilor tehnologii.

3.4.2. În acest sens, inginerilor ar trebui să li se atribuie un rol specific, pentru ca reindustrializarea să capete valențe de sustenabilitate economică, socială și ecologică, în vederea unei tranziții treptate către un nou model de economie circulară „care ar urma să includă refabricarea (*re-manufacturing*) și reconsumarea (*re-consuming*)”⁽⁸⁾.

3.5. Rolul inginerilor și tehnicienilor în contextul utilizării programelor de cercetare și de inovare și a fondurilor structurale

3.5.1. CESE consideră că inginerii și tehnicienii europeni reprezintă o resursă-cheie în procesul de reindustrializare, un factor ce contribuie la accelerarea transformării rezultatelor cercetării în aplicații comerciale inovatoare și la rezolvarea problemelor complexe de tranziție spre o economie socială de piață durabilă, sănătoasă și competitivă și că această resursă trebuie să poată fi sprijinită, să poată conta pe soluții inovatoare ce privilegiază calitatea și nu doar rentabilitatea și încurajează toate formele de colaborare comună în rețea și clustere, prin politicile și programele UE, începând cu:

- acțiunile strategice ale Agendei digitale;
- Orizont 2020, în special prin intermediul tehnologiilor generice esențiale;
- COSME și FEI;
- fondurile structurale și de coeziune.

4. Observații finale

4.1. UE trebuie să facă față unor importante provocări care reprezintă tot atâtea dificultăți pentru inginerii europeni:

- perspectivele de îmbătrânire a populației;
- digitalizarea globală și invazivă;
- diminuarea resurselor de materii prime, pe fondul unei situații tot mai critice sub aspectul mediului și climei;
- globalizarea geopolitică și financiară, cu deplasarea centrului de gravitație în afara Europei;
- convergența tehnologiilor, în special a TIC, a nano-biotehnologiilor și a sistemelor 3D;
- problemele complexe de gestionare integrată, în special în megalopolisuri;
- creșterea exponențială a internetului produselor și serviciilor și a rețelelor inteligente, însoțită de dezvoltarea industriei 4.0;
- enorma dezvoltare autonomă a fenomenului de inteligență colectivă conectată în timp real (inteligență socială) pentru generațiile *ConGen*.

4.2. CESE consideră că noua generație *ConGen* de ingineri ar trebui să dobândească niveluri mai ridicate de calificare și competențe formale și informale, dat fiind că nivelurile cele mai simple de rezolvare a problemelor vor fi încredințate unor sisteme digitale autonome. De asemenea, această generație va trebui să dezvolte capacități interdisciplinare, să dea dovadă de flexibilitate și să gestioneze probleme complexe.

⁽⁸⁾ JO C 230, 14.7.2015, p. 91.

4.3. Organizațiile în cadrul cărora își desfășoară activitatea inginerii ar trebui, pe baza Cadrului european al calificărilor profesionale, să elaboreze module digitalizate de formare și sisteme cu modalități de guvernare adaptate trăsăturilor specifice ale noilor ingineri, consolidând schimbul de valori și obiective, favorizând mediile de lucru și carierele atractive.

4.4. În opinia CESE, organizațiile reprezentative și asociațiile profesionale ale inginerilor ar trebui să găsească, la nivel european, mai multe zone de convergență, pentru a putea juca un rol mai proactiv (atât în interiorul, cât și în afara UE) în crearea unei **piețe unice a inginerilor europeni**.

4.5. CESE recomandă să se dea o urmare concretă instituirii **Forumului european al profesiilor liberale**, unde organizațiile, ordinele și asociațiile profesionale ⁽⁹⁾ ale inginerilor independenți și IMM-urile acestora să fie larg reprezentate, și să se creeze un **portal al inginerilor europeni**, care să reprezinte un spațiu interactiv pentru dezbaterile unor teme importante precum: gestionarea responsabilității, protecția proprietății intelectuale, regimurile fiscale și sistemele de pensii.

Bruxelles, 9 decembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ JO C 226, 16.7.2014, p. 10.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Nanotehnologia pentru o industrie chimică competitivă”

(aviz din proprie inițiativă)

(2016/C 071/05)

Raportor: domnul Egbert BIERMANN

Coraportor: domnul Tautvydas MISIŪNAS

La 28 mai 2015, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

„Nanotehnologia pentru o industrie chimică competitivă”

(aviz din proprie inițiativă).

Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI), însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 noiembrie 2015.

În cea de a 512-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 9 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 115 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE sprijină inițiativele de elaborare a unei politici industriale europene și, în special, promovarea tehnologiilor esențiale în vederea consolidării competitivității europene. Vorbind cu o singură voce la nivel internațional, Europa își consolidează rolul în dialogul la nivel mondial. Capacitatea de inovare care derivă din nanomateriale și nanotehnologie, manifestată în special în industria chimică, contribuie semnificativ în acest sens.

1.2. O inițiativă pentru promovarea nanotehnologiei poate contribui la dezvoltarea în continuare a politicii industriale europene comune. Cercetarea și dezvoltarea sunt mult prea complexe pentru a putea fi gestionate de întreprinderi sau instituții individuale. În acest context se impune o colaborare amplă între universități, instituții de cercetare, întreprinderi și incubatoare de afaceri. Exemple pozitive în acest sens sunt centrele de cercetare, după modelul celor instituite pentru sectorul chimiei și cel farmaceutic. Trebuie asigurată integrarea IMM-urilor.

1.3. Trebuie dezvoltate în continuare clustere europene de excelență pentru nanotehnologie (nanoclustere). Pentru a promova transferul de tehnologie, colaborarea digitală și personală, evaluarea îmbunătățită a riscurilor, o analiză specială a ciclului de viață sau siguranța nanoproductelor, trebuie creată o rețea alcătuită din actori din economie, știință, politică și societate.

Instrumentele de finanțare destinate domeniului nanotehnologiilor, puse la dispoziție de programul-cadru de cercetare Orizont 2020, trebuie simplificate și flexibilizate, în special pentru IMM-uri. Trebuie permanentizată finanțarea publică și stimulată disponibilizarea mijloacelor financiare din surse private.

1.4. Pentru a integra mai bine nanotehnologia multidisciplinară în sistemele de învățământ și de formare, ar trebui implicați oameni de știință și tehnicieni calificați în domenii precum chimie, biologie, inginerie, medicină sau științe sociale. Întreprinderile trebuie să reacționeze la cerințele tot mai stricte de calificare a angajaților prin măsuri de formare și specializare specifice. Trebuie implicați angajații cu experiența și competența lor.

1.5. Trebuie promovat în continuare procesul de standardizare la nivelul Uniunii Europene. Standardele joacă un rol esențial în ceea ce privește respectarea legilor, în special atunci când, pentru securitatea angajaților, se impune o evaluare a riscurilor. Prin urmare, pentru materialele de referință certificate trebuie create instrumente pentru a examina procedeele de măsurare a proprietăților nanomaterialelor.

1.6. Consumatorii trebuie informați extensiv cu privire la nanomateriale. Este esențial ca nivelul de acceptare a acestor tehnologii la nivelul societății să fie promovat. Trebuie să existe un dialog continuu între organizațiile consumatorilor și de mediu, sectorul economic și mediul politic. În acest scop trebuie dezvoltate la nivel european platforme de informare și instrumente care să vină în sprijinul acceptării acestor tehnologii.

1.7. CESE așteaptă de la Comisia Europeană înființarea unui observator pentru nanomateriale, care să înregistreze și să evalueze procesele de dezvoltare și aplicațiile acestor materiale, reciclarea și eliminarea lor. Acesta ar trebui să observe și să evalueze efectele asupra ocupării forței de muncă și pieței forței de muncă și să prezinte concluziile ce trebuie trase pe plan politic, economic și social. Până în anul 2020 ar trebui prezentat un nou „Raport privind nanomaterialele și nanotehnologiile în Europa”, care să indice posibile evoluții până în 2030.

2. Nanotehnologia într-o Europă inovatoare

2.1. Comisia Europeană a avut și are o serie de inițiative privind promovarea inovației și a tehnologiilor esențiale vizând creșterea competitivității. Ca exemplu pot fi invocate comunicările Comisiei privind o strategie comună pentru tehnologiile generice esențiale (2009, 2012) și o comunicare privind „Cercetarea și inovarea” din 2014. Nanotehnologia a făcut obiectul unor mențiuni speciale în mai multe avize ale CESE ⁽¹⁾.

2.2. Adoptarea planului Juncker din 2014 conferă o importanță deosebită politicii industriale europene și, în mod deosebit, promovării tehnologiilor inovatoare. Tehnologiile preferențiale stabilite demonstrează că o politică industrială europeană competitivă trebuie să se concentreze strategic pe tehnologiile și materialele viitorului. Acest lucru se aplică în special sectorului chimiei și celui farmaceutic.

2.3. Industria chimică și farmaceutică europeană este adesea un motor de inovare pentru alte sectoare. Nanotehnologia îndeplinește o funcție esențială în dezvoltarea de produse noi. Acest lucru crește nu doar competitivitatea acestui sector, ci contribuie la o dezvoltare industrială durabilă.

2.4. Nanomaterialele se regăsesc deja în multe produse utilizate cotidian (de exemplu echipamente sportive, cosmetice, materiale de acoperire). În plus, se creează oportunități de inovare pentru noi produse și procese (de exemplu tehnologii energetice și de mediu, tehnică medicală, optică, dezvoltarea și fabricarea de cipuri, protecția tehnică a datelor, industria construcțiilor, precum și lacuri și vopsele sau medicamente și tehnică medicală).

2.5. Datorită dimensiunilor reduse, nanomaterialele pot avea proprietăți optice, magnetice, mecanice, chimice și biologice noi. Acest lucru permite dezvoltarea de produse inovatoare cu funcții noi și proprietăți deosebite.

2.6. Conform unei recomandări adoptate de Comisia Europeană, „nanomaterialele” sunt materiale ale căror părți componente au dimensiuni cuprinse între 1 și 100 de miliardimi de metru. Această definiție este un pas important, întrucât descrie clar materialele care trebuie considerate nanomateriale și permite alegerea celei mai adecvate proceduri de examinare ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Avizul CESE pe tema „Textilele tehnice, motor de creștere” (JO C 198, 10.7.2013, p. 14), Avizul CESE pe tema „O strategie pentru componente și sisteme micro- și nanoelectronice” (JO C 67, 6.3.2014, p. 175).

⁽²⁾ Comisia Europeană, Bruxelles, 18 octombrie 2011. Un nanometru corespunde unei miliardimi de metru. Această lungime poate grupa cinci până la zece atomi. În raport cu un metru, un nanometru are dimensiunea unei mingi de fotbal în raport cu globul pământesc. Noțiunea de nanotehnologie se referă la măsurarea, dezvoltarea, fabricarea și aplicarea specifică și controlată a nanomaterialelor, ale căror structuri, particule, fibre sau plăcuțe au mai puțin de 100 de nanometri.

2.7. Nanotehnologia are un uriaș potențial de creștere. Pentru perioada 2006-2021, experții prevăd o creștere cu 8 miliarde USD până la 119 miliarde USD pe an ⁽³⁾.

3. Nanotehnologia în industria chimică și în medicină ⁽⁴⁾

3.1. Spectrul nanotehnologiei în industria chimică este imens. Trebuie menționat că multe dintre lucrurile subsumate astăzi denumirii *nano* nu sunt noi, chiar dacă „nanotehnologie” sună modern. Astfel, vitraliile colorate din biserici, apărute în Evul Mediu, conțin nanoparticule din aur. Elementul nou al nanotehnologiei, așa cum o cunoaștem azi, este faptul că în prezent înțelegem mai bine modul ei de acțiune.

3.2. Nanotehnologia are multe aplicații în medicină. Dorința de a transporta o substanță direct la țesutul bolnav este la fel de veche ca producția de medicamente și se justifică prin faptul că multe substanțe au efecte secundare puternice. Efectele secundare sunt adesea cauzate de distribuția nespecifică a substanței în organism. Dezvoltarea de sisteme nanometrice de transport al substanțelor permite eliberarea selectivă a substanței în țesutul bolnav, astfel reducându-se efectele secundare.

3.3. În domeniul științelor vieții există evoluții concrete ale nanotehnologiei, cum ar fi „biocipurile” pentru teste cu ajutorul cărora boli precum Alzheimer, cancerul, scleroza multiplă sau poliartrita reumatoidă pot fi depistate timpuriu și tratate ⁽⁵⁾. Substanțele de contrast bazate pe nanoparticule se fixează selectiv pe celulele bolnave și permit un diagnostic mult mai rapid și precis. Nanogelurile accelerează regenerarea cartilajului. Nanoparticulele, care pot trece de bariera hemato-encefalică, contribuie la tratarea specifică a tumorilor cerebrale ⁽⁶⁾.

3.4. La membranele din plastic, mici pori de aproximativ 20 de nanometri au funcția de a filtra microbii, bacteriile și virusurile din apă. Așa-numita ultrafiltrare se folosește deopotrivă pentru purificarea apei potabile și a apei de proces, adică a apei din procesele de producție industriale.

3.5. În viitorul apropiat, nanotehnologia va spori semnificativ eficiența celulelor fotovoltaice. Cu ajutorul noilor straturi de acoperire a suprafețelor pot crește semnificativ producția de energie și eficiența energetică.

3.6. Ca aditiv în plastic, metale sau alte materiale, așa-numitele nanotuburi, nanoțevi pe bază de carbon sau grafen pot conferi substanțelor noi proprietăți. De exemplu, acestea îmbunătățesc conductivitatea electrică, cresc rezistența mecanică sau facilitează construcțiile ușoare.

3.7. Nanotehnologia poate contribui, de asemenea, la o utilizare mai eficientă a turbinelor eoliene. Noile materiale de construcții permit producerea de turbine mai ușoare, fapt care conduce la costuri mai reduse pentru producerea de curent, dar și la optimizarea construcției de turbine eoliene.

3.8. Aproximativ 20 % din consumul mondial de energie este utilizat pentru iluminat. Întrucât cercetarea în domeniul nanotehnologiei preconizează apariția unor becuri care consumă mult mai puțină energie, consumul se va reduce cu peste o treime. Iar automobilul electric va fi eficient datorită bateriilor cu litiu-ion, care nu ar fi posibile fără nanotehnologie.

3.9. Betonul este unul dintre cele mai utilizate materiale de construcții. Datorită nanocomponentelor de cristal din calciu, prefabricatele din beton sunt produse foarte rapid la o calitate mai bună și cu un consum de energie mai mic.

3.10. Industria construcției de automobile lucrează deja cu materiale de acoperire nano, care au proprietăți speciale. Același lucru este valabil pentru alte mijloace de transport, de exemplu avioane sau nave.

⁽³⁾ Sursa: www.vfa.de/.../nanobiotechnologie-nanomedizin-positionsrapport.pdf (în limba germană).

⁽⁴⁾ În cele ce urmează, termenul „industria chimică” include și industria farmaceutică.

⁽⁵⁾ Sursa: www.vfa.de/.../nanobiotechnologie-nanomedizin-positionsrapport.pdf (în limba germană).

⁽⁶⁾ Sursa: www.vfa.de/.../nanobiotechnologie-nanomedizin-positionsrapport.pdf (în limba germană).

4. Componenta economică a nanotehnologiei

4.1. Factorii competitivi de pe piața mondială se modifică în permanență. Unele modificări sunt planificate, altele însă sunt neașteptate. Pentru permanentizarea dezvoltării se elaborează programe politice. Astfel, în 2010 s-a convenit lansarea strategiei Europa 2020. Aceasta vizează o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, bazată pe o coordonare mai puternică a măsurilor transeuropene. În acest fel putem câștiga „lupta pentru inovație” aflată în plină desfășurare. Este vorba de cercetare și dezvoltare, protecția brevetelor, precum și de locuri de producție și locuri de muncă.

4.2. Industria chimică este unul dintre cele mai de succes sectoare industriale ale UE, cu o cifră de afaceri de 527 de miliarde de euro în anul 2013, fiind al doilea cel mai mare producător. În ciuda acestei poziții, situația actuală generează preocupări. După o redresare de scurtă durată, cauzată de condițiile de piață, producția stagnează de la începutul anului 2011. Ponderea UE din producția mondială și din exporturile globale înregistrează scăderi de o lungă perioadă de timp ⁽⁷⁾.

4.3. În anul 2012, industria chimică europeană a investit în cercetare aproximativ 9 miliarde de euro. Aceste cheltuieli stagnează din anul 2010. Comparativ, cercetarea și dezvoltarea nanotehnologiilor în SUA, China, dar și în Japonia și Arabia Saudită, au o importanță tot mai mare, ceea ce duce la o creștere a concurenței.

5. Nanotehnologia ca element de mediu

5.1. Economia ecologică reprezintă un factor de competitivitate esențial în politica industrială europeană, atât pe piața internă, cât și pe piața mondială.

5.2. Datorită proprietăților lor variate, nanomaterialele utilizate ca produs preliminar, intermediar sau final, contribuie la îmbunătățirea eficienței conversiei de energie și la reducerea consumului de energie. Nanotehnologia oferă perspectiva de reducere a emisiilor de CO₂ ⁽⁸⁾, contribuind astfel la atenuarea schimbărilor climatice.

5.3. Landul federal Hessen din Germania a publicat un studiu care evidențiază potențialul de inovare al nanotehnologiei pentru protecția mediului ⁽⁹⁾, de exemplu pentru tratarea și purificarea apei, evitarea deșeurilor, eficiența energetică și controlul calității aerului. IMM-urile își pot îmbunătăți registrele de comenzi prin astfel de activități. Industria chimică efectuează cercetarea fundamentală și dezvoltă produsele preliminare și finale corespunzătoare.

5.4. Componenta de mediu trebuie integrată în strategia întreprinderilor, deci și a IMM-urilor, ca parte a unui concept de durabilitate. Angajații trebuie implicați activ în aceste procese.

5.5. Principiul precauției este o componentă importantă a actualei politici de mediu și de sănătate în Europa. În primul rând trebuie reduse presiunile și amenințările la adresa mediului și a sănătății umane. Aplicarea măsurilor de precauție trebuie însă să aibă în vedere necesitatea de a se menține caracterul proporțional al costurilor, utilității și efortului, în special pentru protejarea IMM-urilor.

⁽⁷⁾ Oxford Economics Report, *Evolution of competitiveness in the European chemical industry: historical trends and future prospects*, octombrie 2014.

⁽⁸⁾ Institutul Fraunhofer pentru energie eoliană și tehnologia sistemelor energetice din Germania și ENEA din Italia au dezvoltat o tehnologie de stocare a CO₂ sub formă de metan. Sursa: Institutul Fraunhofer pentru energie eoliană și tehnologia sistemelor energetice, 2012.

⁽⁹⁾ Sursa: Ministerul Economiei și Transporturilor din Hessen, „Utilizarea nanotehnologiilor în tehnologia de mediu din Hessen”, 2009.

6. Nanotehnologia ca element de ocupare a forței de muncă/element social

6.1. Potențialul de ocupare a forței de muncă în industria chimică pe care îl oferă nanotehnologiile este foarte mare la nivel mondial. Ponderea locurilor de muncă în domeniul nanotehnologiei în Uniunea Europeană se estimează a fi în prezent între 300 000 și 400 000 ⁽¹⁰⁾.

6.2. Pe lângă această posibilitate de creștere, trebuie avute în vedere și riscurile de pierderi de locuri de muncă, relocarea instalațiilor de producție sau schimbarea spectrului de calificare.

6.3. Numărul locurilor de muncă este un aspect, calitatea acestor locuri de muncă este altul. În „domeniile nano” ale diferitelor întreprinderi, și nu doar în industria chimică, de regulă apar locuri de muncă bine plătite pentru angajați calificați ⁽¹¹⁾.

6.4. Acest lucru creează în întreprinderi o nevoie de formare și specializare. Iau naștere noi forme de colaborare. Parteneriatul social devine un factor de inovare în sensul în care se impune un dialog permanent, de exemplu cu privire la organizarea muncii, protecția sănătății și specializare. În industria chimică germană există acorduri ale partenerilor sociali cu implicații ample ⁽¹²⁾.

7. Șansele și riscurile nanotehnologiei

7.1. Comisia Europeană cheltuiește deja anual între 20 și 30 de milioane de euro pentru cercetarea privind siguranța nanotehnologiei. La aceste sume se adaugă anual aproximativ 70 de milioane de euro de la statele membre ⁽¹³⁾. Este un cadru adecvat și suficient.

7.2. Ar trebui coordonat un program cuprinzător la nivel european pentru cercetarea publică și privată pe termen lung, pentru a extinde cunoștințele despre nanomateriale, proprietățile acestora și riscurile și beneficiile potențiale pentru sănătatea angajaților, a consumatorilor și a mediului.

7.3. Multe întreprinderi chimice au adoptat, în cadrul gestionării riscurilor, diferite măsuri pentru a asigura o protecție a muncii și o siguranță a producției durabile. Acest lucru se întâmplă sub auspiciile inițiativei consacrate la nivel mondial „Responsible Care” din industria chimică ⁽¹⁴⁾. Inițiative comparabile există și în alte sectoare.

7.4. Responsabilitatea pentru produs se aplică de la faza de cercetare până la eliminare. Deja în faza de dezvoltare, întreprinderile analizează cum pot fi fabricate și utilizate în condiții de siguranță produsele lor. Până la introducerea pe piață trebuie finalizate analizele și elaborate instrucțiunile privind utilizarea în condiții de siguranță. În plus, întreprinderile trebuie să indice modul în care trebuie eliminate în mod profesional produsele.

7.5. În observațiile sale cu privire la nanomateriale, Comisia Europeană subliniază că studiile științifice confirmă faptul că nanomaterialele sunt în esența lor „produse chimice normale” ⁽¹⁵⁾. Nivelul de cunoștințe cu privire la proprietățile nanomaterialelor crește constant. Pot fi aplicate metodele de evaluare a riscurilor disponibile în momentul de față.

⁽¹⁰⁾ Otto Linher, Comisia Europeană, Grimm *et al.*: *Nanotechnologie: Innovationsmotor für den Standort Deutschland* („Nanotehnologia: motor al inovării pentru Germania”), Baden-Baden, 2011.

⁽¹¹⁾ IG BCE/VCI: „Utilizarea responsabilă a nanomaterialelor. Document de poziție”, 2011.

⁽¹²⁾ IG BCE: „Nanomaterialele – provocări pentru protecția sănătății și siguranța la locul de muncă”.

⁽¹³⁾ Otto Linher, Comisia Europeană.

⁽¹⁴⁾ <http://www.icca-chem.org/en/Home/Responsible-care/> (în limba engleză).

⁽¹⁵⁾ *Guidelines on Protecting Workers from Potential Risks of Manufactured Nanomaterials* („Document de informare pentru orientările OMS privind protejarea lucrătorilor de anumite riscuri legate de nanomaterialele fabricate”).

7.6. Comisia Europeană consideră că REACH⁽¹⁶⁾ este cel mai bun cadru pentru evaluarea riscurilor implicate de nanomateriale. Anexele la Regulamentul REACH și orientările REACH ale Agenției Europene pentru Produse Chimice necesită o serie de clarificări și precizări referitoare la nanomateriale, lucru care nu se aplică însă textului de bază al regulamentului⁽¹⁷⁾.

7.7. În industria farmaceutică, bunele practici de fabricație (BPF) joacă un rol central în prelucrarea nanomaterialelor. Prin aceasta se înțelege norme privind asigurarea calității ciclurilor de producție a medicamentelor și a substanțelor active.

7.8. Consumatorii trebuie, desigur, informați. Dialogurile cu privire la nanotehnologii, purtate de marile întreprinderi chimice, sunt exemple pozitive în acest sens⁽¹⁸⁾. Aceste dialoguri vizează furnizarea de informații, promovarea acceptării și identificarea pericolelor. Pentru a crește accesibilitatea informațiilor despre nanomateriale, Comisia Europeană a lansat la sfârșitul lui 2013 o platformă web⁽¹⁹⁾. Platforma conține trimiteri la toate sursele de informații, printre care se numără registre naționale sau sectoriale.

8. Factori de competitivitate/Impulsuri pentru nanotehnologie în Europa

8.1. Un climat de cercetare și inovare pozitiv este un factor de competitivitate esențial. Acest lucru se referă la inovarea de produse și procese și la inovațiile sociale. Importanța nanotehnologiilor ar trebui recunoscută și sprijinită mai puternic și prin prioritățile UE, precum și în programele de cercetare și programele regionale de dezvoltare.

8.2. Cercetarea și dezvoltarea trebuie să joace un rol central în UE. Crearea de rețele, cooperarea și formarea de clustere la nivel european între întreprinderi recent înființate, întreprinderi consacrate, universități și instituții de cercetare practică și teoretică sunt elemente esențiale în acest context. Astfel pot fi generate în prezent potențiale de inovare eficiente. Centrele se înființază în puncte geografice strategice, pentru optimizarea colaborării între întreprinderi.

8.3. Formarea și specializarea reprezintă factori esențiali în procesele profund inovatoare ca nanotehnologia. O combinație de specialiști și absolvenți de universități își manifestă cel mai vizibil efectele de inovare acolo unde schimbul de cunoștințe dintre diferitele calificări este sprijinit prin personal complementar sau măsuri organizatorice, precum lucrul în echipă, rotația posturilor și delegarea deciziilor. Concurența mondială în materie de inovare implică și o concurență în materie de forță de muncă calificată. Politica și economia trebuie să dezvolte sisteme de stimulente corespunzătoare.

8.4. Creșterea flexibilității în ceea ce privește direcția de cercetare și reducerea cerințelor birocratice ar asigura competitivitatea. Medicamentele și tehnica medicală, tehnica de mediu, straturile de acoperire a suprafețelor au o importanță semnificativă pentru piața internă și pentru exporturile europene. În special orientarea către piața internă, axată pe centre regionale, deschide oportunități variate pentru IMM-uri.

8.5. Costurile pentru factorul muncă nu trebuie considerate doar costuri salariale. Această evaluare trebuie să includă și costurile de gestionare (de exemplu, activități de inspecție, de asigurare a calității).

8.6. În industria chimică, mare consumatoare de energie, costurile energiei sunt un factor de competitivitate relevant. Competitivitatea prețurilor și siguranța aprovizionării cu energie în UE constituie premisa competitivității, în special pentru IMM-uri.

Bruxelles, 9 decembrie 2015.

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS*

⁽¹⁶⁾ REACH este Regulamentul european privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice. <http://echa.europa.eu/web/guest>.

⁽¹⁷⁾ Sursă: Sector Social Dialogue, Committee of the European Chemical Industry.

⁽¹⁸⁾ <http://www.cefic.org/Documents/PolicyCentre/Nanomaterials/Industry-messages-on-nanotechnologies-and-nanomaterials-2014.pdf> (în limba engleză)

⁽¹⁹⁾ https://ihcp.jrc.ec.europa.eu/our_databases/web-platform-on-nanomaterials (în limba engleză)

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 512-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 9 ȘI 10 DECEMBRIE 2015

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — Raport privind politica în domeniul concurenței pentru anul 2014

[COM(2015) 247 final]

(2016/C 071/06)

Raportor: doamna Reine-Claude MADER

La 6 iulie 2015, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

„*Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Raport privind politica în domeniul concurenței pentru anul 2014*”

[COM(2015) 247 final].

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 noiembrie 2015.

În cea de a 512-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 9 decembrie 2015), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 128 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE apreciază diversele inițiative lansate de Comisie pentru a promova concurența loială, care protejează interesele operatorilor economici (întreprinderi, consumatori, lucrători).

1.2. CESE sprijină acțiunile prin care Comisia asigură respectarea normelor de concurență, inclusiv măsurile de combatere a practicilor anticoncurențiale (cum ar fi cazurile de abuz de poziție dominantă), care împiedică dezvoltarea economică a UE și mai ales a IMM-urilor (acestea din urmă jucând un rol esențial în creșterea economică și ocuparea forței de muncă) și a întreprinderilor din sectorul economiei sociale (vectori de coeziune socială).

1.3. Comitetul regretă totuși că, nici de această dată, Comisia nu a adoptat un veritabil mecanism juridic pentru acțiuni colective, menit să asigure aplicarea efectivă a dreptului la despăgubiri pentru victimele practicilor anticoncurențiale.

1.4. Comitetul sprijină eforturile depuse de Comisie pentru ca normele să fie cunoscute și transparente, aspect ce contribuie la stabilitatea întreprinderilor și, în consecință, a pieței. El dorește să reamintească faptul că practicile din sectorul comerțului cu amănuntul merită o atenție constantă.

1.5. CESE salută imboldul dat de Comisie cooperării cu autoritățile naționale de concurență (ANC), care au un rol esențial mai ales în ceea ce privește prevenția, dar și în legătură cu dezvoltarea programelor de conștientizare cu privire la dreptul concurenței. Comitetul este de părere că ele trebuie să dispună de mijloacele necesare.

1.6. Această cooperare ar trebui să fie extinsă la nivel internațional, ținând seama de globalizarea schimburilor, astfel încât Europa să nu fie afectată de concurență neloială.

1.7. Comitetul dorește reconfirmarea și chiar consolidarea dialogului politic dintre diversele instituții europene (PE, CESE, Comitetul Regiunilor).

1.8. CESE sprijină modificările aduse normelor privind ajutoarele de stat, care au fost alinate pentru a sprijini întreprinderile inovatoare, mai ales în domeniul digital, care oferă consumatorilor și întreprinderilor perspective foarte importante în termeni de dezvoltare economică și de creare de locuri de muncă.

1.9. Fiind conștient de limitele intervenției Comisiei în ceea ce privește optimizarea fiscală, CESE așteaptă ca aceasta să-și continue eforturile de remediere a denaturărilor fiscale și sociale, de limitare sau eliminare a lor în cadrul competențelor sale, asigurându-se că acest demers nu va duce la o uniformizare la nivel inferior.

1.10. CESE consideră că pieței energiei trebuie să i se acorde o atenție specială. Comitetul sprijină crearea unei uniuni europene a energiei, pentru a asigura securitatea aprovizionării și furnizarea de energie la un preț abordabil, pe întregul teritoriu al UE.

1.11. Pe de altă parte, Comitetul acordă importanță măsurilor care contribuie la economisirea energiei, la îmbunătățirea eficienței energetice și la dezvoltarea surselor de energie regenerabilă.

1.12. Comitetul consideră că deschiderea pieței de energie ar trebui să le ofere avantaje consumatorilor, aceștia neavând capacitate efectivă de negociere.

1.13. CESE solicită să se ia toate măsurile pentru a asigura accesul liber la mediul digital, pentru a permite dezvoltarea economică a zonelor rurale. Acest obiectiv justifică complementaritatea dintre investițiile private și ajutoarele publice.

1.14. CESE îndeamnă Comisia să acorde în continuare atenție deosebită furnizării de servicii financiare, astfel încât economia reală să se poată finanța, iar consumatorii să poată continua să beneficieze de cele mai bune condiții pentru serviciile pe care le utilizează.

1.15. În sfârșit, CESE reamintește că monitorizarea și evaluarea măsurilor politice luate sunt esențiale.

2. Conținutul Raportului privind politica în domeniul concurenței pentru anul 2014

2.1. Acest raport anual se concentrează în principal pe piața unică digitală, politica energetică și serviciile financiare. El ridică și o serie de întrebări referitoare la consolidarea competitivității industriei europene, la controlul ajutoarelor de stat, la promovarea unei culturi a concurenței în UE și în afara acesteia și la dialogul interinstituțional.

2.2. El scoate în evidență economia digitală, prezentată drept un factor care ar putea stimula inovarea și creșterea în sectorul energiei, al transporturilor, al serviciilor publice, al sănătății și educației. În acest scop, toate instrumentele din dreptul concurenței au fost utilizate pentru a sprijini dezvoltarea și modernizarea infrastructurilor, inclusiv a rețelilor în bandă largă *de nouă generație*, prin intermediul ajutoarelor de stat, păstrând în același timp principiul neutralității tehnologice.

2.3. Piața dispozitivelor mobile inteligente evoluează foarte rapid, cum a dovedit-o achiziționarea de către Facebook a WhatsApp la sfârșitul primei etape de examinare a concentrării, autorizată necondiționat de Comisia Europeană în temeiul Regulamentului privind concentrările economice nr. 139/2004⁽¹⁾ ⁽²⁾.

2.4. În anul 2014 s-a putut consta din nou că aplicarea dreptului concurenței în sectorul digital este caracterizat printr-o relație complexă și un echilibru necesar cu respectarea drepturilor de proprietate intelectuală care decurg dintr-un brevet, așa cum reiese din deciziile Samsung și Motorola⁽³⁾, sau din drepturile de autor, după cum o demonstrează deschiderea unei proceduri oficiale împotriva mai multor producători de film și posturi europene de televiziune cu plată în cauza cunoscută sub numele „accesul transfrontalier la conținutul oferit de televiziunile cu plată”⁽⁴⁾.

2.5. În continuare, raportul se referă la sectorul energetic, reamintind necesitatea de a reforma politica energetică europeană. Comisia intenționează să sprijine investițiile în infrastructură, prin încadrarea ajutoarelor de stat și prin simplificarea punerii lor în aplicare: noul regulament general de exceptare pe categorii prevede, într-adevăr, în anumite condiții, că autorizarea prealabilă a Comisiei nu va mai fi necesară⁽⁵⁾ pentru ajutoarele destinate infrastructurii energetice, ajutoarele pentru promovarea eficienței energetice a clădirilor, sprijinirea producției de energie din surse regenerabile, decontaminarea terenurilor poluate și reciclarea.

2.6. În schimb, ajutoarele pentru energia nucleară nu sunt incluse în noile orientări. Astfel, ele sunt încă în curs de examinare de către serviciile Comisiei, în temeiul articolului 107 din TFUE, astfel cum a fost și cazul proiectului britanic ce urmărea să acorde subvenții pentru construirea și exploatarea unei noi centrale nucleare în Hinkley Point⁽⁶⁾.

2.7. În cele din urmă, politica în domeniul concurenței a fost utilizată ca instrument de reducere a prețurilor la energie, prin combaterea comportamentelor abuzive și a practicilor coluzive ale unor operatori precum EPEX Spot și Nord Pool Spot (NPS)⁽⁷⁾ și OPCOM în România, în care acesta din urmă a abuzat de poziția sa dominantă⁽⁸⁾, sau Bulgarian Energy Holding (BEH) în Bulgaria⁽⁹⁾ sau ale Gazprom în ceea ce privește aprovizionarea în amonte cu gaze în Europa Centrală și de Est⁽¹⁰⁾.

2.8. Politica în domeniul concurenței a urmărit și în 2014 să îmbunătățească transparența sectorului financiar și să sprijine îmbunătățirea reglementării și supravegherea sectorului bancar.

2.9. Astfel, Comisia a recurs la controlul ajutoarelor de stat puse în aplicare în Grecia, Cipru, Portugalia, Irlanda și Spania, garantând totodată că băncile de dezvoltare nu denaturează concurența⁽¹¹⁾.

2.10. De asemenea, Comisia a urmărit de două ori în justiție băncile RBS și JP Morgan, care au participat, pe de o parte, la un cartel bilateral ilicit menit să influențeze rata dobânzii de referință LIBOR pentru francul elvețian și, pe de altă parte, la un cartel cu UBS și Crédit Suisse pe marjele de licitație aferente instrumentelor financiare derivate pe rata dobânzii în franci elvețieni în Spațiul Economic European (SEE)⁽¹²⁾. Comisia le-a aplicat o amendă de 32,3 milioane EUR⁽¹³⁾.

⁽¹⁾ Regulamentul (CE) nr. 139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi (JO L 24, 29.1.2004, p. 1).

⁽²⁾ Cazul M. 7217 – Facebook/WhatsApp, Decizia Comisiei din 3 octombrie 2014.

⁽³⁾ Cazul AT.39985 – Motorola – Respectarea brevetelor esențiale pentru standardul GPRS, Decizia Comisiei din 29 aprilie 2014. Cazul AT.39939 – Samsung – Asigurarea respectării brevetelor esențiale pentru standardul UMTS, Decizia Comisiei din 29 aprilie 2014.

⁽⁴⁾ Cazul AT.40023 – Accesul transfrontalier la conținutul televiziunilor cu plată, 13 ianuarie 2014.

⁽⁵⁾ Regulamentul (UE) nr. 316/2014 al Comisiei din 21 martie 2014 privind aplicarea articolului 101 alineatul (3) din TFUE categoriilor de acorduri de transfer de tehnologie (JO L 93, 28.3.2014, p. 17), „Orientări privind aplicarea articolului 101 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene acordurilor de transfer de tehnologie” (JO C 89, 28.3.2014, p. 3).

⁽⁶⁾ Cazul SA.34947 – Regatul Unit – Sprijinul acordat centralei nucleare Hinkley Point C, 8 octombrie 2014.

⁽⁷⁾ Cazul AT.39952 – Bursele de energie electrică, Decizia Comisiei din 5 martie 2014.

⁽⁸⁾ Cazul AT.39984 – OPCOM/Bursa de energie electrică din România, Decizia Comisiei din 5 martie 2014.

⁽⁹⁾ Cazul AT.39767 – BEH Electricity.

⁽¹⁰⁾ Cazul AT.39816 – Aprovizionarea în amonte cu gaz în Europa Centrală și de Est, 4 septembrie 2012.

⁽¹¹⁾ Cazul SA.36061 – UK Business Bank, Decizia Comisiei din 15 octombrie 2014. Cazul SA.37824 – Portuguese Development Financial Institution, Decizia Comisiei din 28 octombrie 2014.

⁽¹²⁾ Cazul AT.39924 – Instrumente financiare derivate pe rata dobânzii în franci elvețieni, Decizia Comisiei din 21 octombrie 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1190_fr.htm

⁽¹³⁾ Nu a fost aplicată nicio amendă băncii RBS, deoarece a beneficiat de imunitate în temeiul Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi din 2006, pentru că a dezvăluit Comisiei existența înțelegerii, evitând astfel o amendă de aproximativ 5 milioane EUR pentru participarea sa la infracțiune. UBS și JP Morgan au beneficiat de reduceri ale amenzilor pentru cooperarea lor la anchetă, în cadrul programului de clemență al Comisiei. Dat fiind că cele patru bănci au ales să-și rezolve litigiul prin tranzație cu Comisia, au beneficiat de o reducere suplimentară de 10 % a amenzii lor.

2.11. În sfârșit, Comisia își continuă procedura împotriva practicilor comerciale anticoncurențiale bazate pe comisioanele interbancare multilaterale practicate de Visa Europe, Visa Inc., Visa International și MasterCard: pe de o parte, ea a conferit caracter obligatoriu din punct de vedere juridic angajamentelor oferite de Visa Europe și, pe de altă parte, își continuă procedura împotriva Visa Inc. și Visa International în ceea ce privește comisioanele interbancare internaționale.

2.12. De asemenea, raportul menționează eforturile Comisiei de a da un impuls competitivității întreprinderilor europene, în special a IMM-urilor, prin facilitarea accesului acestora la finanțare în faza de dezvoltare⁽¹⁴⁾, și de a sprijini cercetarea și inovarea prin intermediul unui nou cadru privind ajutoarele care instituie o excepție pe categorii⁽¹⁵⁾.

2.13. De asemenea, IMM-urile sunt primele vizate de revizuirea Comunicării *de minimis*, care le oferă îndrumări pentru a evalua dacă acordurile lor intră sau nu în domeniul de aplicare al articolului 101 din TFUE, care interzice înțelegerile între întreprinderi⁽¹⁶⁾.

2.14. Anul 2014 a însemnat și atenția deosebită acordată de Comisie utilizării de către anumite întreprinderi a diferențelor dintre sistemele fiscale ale unor state membre pentru a-și reduce baza impozabilă. Comisia a deschis proceduri oficiale de investigare în următoarele cazuri: Apple în Irlanda, Starbucks în Țările de Jos și Fiat Finance & Trade în Luxemburg.

2.15. Acest an înseamnă mai ales împlinirea a 10 ani de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1/2003 și de la revizuirea Regulamentului privind controlul concentrărilor economice⁽¹⁷⁾. În această privință, în raport se menționează că ar fi binevenite progresele în ceea ce privește independența autorităților de concurență și mecanismul care le permite să urmărească și să sancționeze practicile ilicite. De asemenea, raportul subliniază necesitatea de a simplifica în continuare controlul concentrărilor economice.

2.16. De asemenea, Comisia a semnalat faptul că, în acest an, o realizare majoră în domeniul politicii concurenței a fost adoptarea Directivei privind acțiunile în despăgubire în materie de încălcare a normelor antitrust, care a intrat în vigoare în 2014, argumentând că, datorită acestei directive, va fi mai ușor pentru cetățenii și întreprinderile europene să primească despăgubiri efective pentru daunele cauzate de încălcări ale normelor antitrust, cum ar fi cartelurile și abuzurile de poziție dominantă pe piață.

3. Observații generale

3.1. CESE sprijină politica de dezvoltare a sectorului digital și măsurile luate pentru a stimula inovarea și creșterea. Comitetul consideră că banda largă ar trebui să fie accesibilă pe întregul teritoriu al UE, ceea ce poate însemna că este nevoie de ajutoare de stat, însoțite de finanțări suplimentare din partea UE. Orientările pentru aplicarea normelor privind ajutorul de stat în cazul dezvoltării rapide a rețelelor de bandă largă ar trebui să fie utile în acest sens⁽¹⁸⁾.

3.2. De altfel, nu poate exista nicio piață digitală fără o rețea în bandă largă pe întregul teritoriu. Obiectivele Comisiei sunt mai modeste, ținând seama de lipsa de interes a operatorilor privați pentru anumite regiuni, în special cele rurale, a căror dezvoltare economică trebuie sprijinită.

3.3. CESE sprijină Comisia în dorința acesteia de a sancționa încălcările regulilor concurenței, considerând că nivelul sancțiunilor pecuniare trebuie să fie disuasiv și că recidiva trebuie sancționată prin înăsprirea amenzilor. În plus, politica în domeniul concurenței trebuie să fie explicată, inclusiv în întreprinderi, pentru a preveni comportamentele anticoncurențiale.

3.4. CESE este de acord cu observația Comisiei că numărul utilizatorilor de dispozitive mobile inteligente este în creștere. În acest context, inovarea este crucială, dar „regulile jocului” pentru operatori trebuie să fie stabilite, cunoscute și să fie transparente. Comitetul consideră că omniprezența marilor grupuri internaționale, cum ar fi Google, de exemplu, a indus riscuri de abuz de poziție dominantă și că este important să se asigure respectarea regulilor existente, pentru a permite intrarea pe piață a unor noi operatori.

⁽¹⁴⁾ Comunicarea Comisiei intitulată „Orientări privind ajutoarele de stat pentru promovarea investițiilor de finanțare de risc” (JO C 19, 22.1.2014, p. 4).

⁽¹⁵⁾ Comunicarea Comisiei intitulată „Cadru pentru ajutoarele de stat pentru cercetare, dezvoltare și inovare” (JO C 198, 27.6.2014, p. 1).

⁽¹⁶⁾ Comunicarea Comisiei intitulată „Comunicare privind acordurile de importanță minoră care nu restrâng în mod semnificativ concurența în sensul articolului 101 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (Comunicarea *de minimis*)” (JO C 291, 30.8.2014, p. 1).

⁽¹⁷⁾ Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (JO L 1, 4.1.2003, p. 1), Regulamentul (CE) nr. 139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi [Regulamentul (CE) privind concentrările economice] (JO L 24, 29.1.2004, p. 1).

⁽¹⁸⁾ Comunicarea Comisiei intitulată „Orientări ale UE pentru aplicarea normelor privind ajutoarele de stat în cazul dezvoltării rapide a rețelelor de comunicații în bandă largă” (JO C 25, 26.1.2013, p. 1).

- 3.5. În plus, CESE susține că titularii de brevete trebuie să propună acorduri de acordare în condiții echitabile, rezonabile și nediscriminatorii a licențelor pentru brevete.
- 3.6. Comitetul sprijină adaptarea cadrului legislativ aplicabil drepturilor de autor la era digitală⁽¹⁹⁾, pentru că trebuie să fie „în pas cu vremurile”, așa cum subliniază pe bună dreptate Comisia.
- 3.7. În ceea ce privește funcționarea piețelor energiei, CESE consideră că dezvoltarea economică nu poate fi atinsă fără o politică energetică comună. Ca atare, salută intenția Comisiei de a crea o uniune europeană a energiei.
- 3.8. Comitetul consideră că de această uniune vor beneficia întreprinderile și consumatorii, care trebuie, de asemenea, să poată profita de prețuri rezonabile și de securitatea aprovizionării.
- 3.9. CESE salută atenția acordată de Comisie pieței energiei, astfel încât concurența să fie efectivă, și măsurile luate în vederea eliminării obstacolelor din calea concurenței pe aceste piețe nereglementate. În opinia sa, Comisia ar trebui să pună în aplicare toate mijloacele pentru a evita disfuncțiile cu repercusiuni asupra economiei.
- 3.10. În sfârșit, Comitetul acordă o deosebită importanță măsurilor care contribuie la economisirea energiei, la îmbunătățirea eficienței energetice și la dezvoltarea surselor de energie regenerabilă și a sectorului bioenergiei.
- 3.11. CESE speră ca întregul sector financiar să devină mai etic și mai transparent, susținând astfel creșterea.
- 3.12. Controlul ajutoarelor de stat a contribuit la coerența măsurilor luate pentru remediarea dificultăților financiare și limitarea denaturării concurenței, reducând totodată la maximum sarcina de pe umerii contribuabililor, iar Comitetul salută acest aspect. Comitetul subliniază că controlul ajutoarelor de stat a permis limitarea anumitor denaturări ale concurenței pe piață, în contextul consolidării și implementării unor mecanisme de monitorizare,
- 3.13. fiind de părere că trebuie neapărat evidențiată acțiunea Comisiei de a reduce costurile de utilizare a cardurilor bancare, ceea ce a dus la o reducere de 30 până la 40 % din costul operațiunilor în cadrul pieței unice.
- 3.14. Obiectivul anunțat de a promova creșterea economică reprezintă o necesitate absolută, putând fi sprijinit prin politica privind ajutoarele pentru inovare cuprinse în „Cadrul comunitar privind ajutoarele de stat pentru cercetare, dezvoltare și inovare”.
- 3.15. În avizele sale anterioare, CESE a salutat inițiativa Comisiei de modernizare a ajutoarelor de stat, considerând că noile orientări⁽²⁰⁾ sunt mai adecvate nevoilor statelor membre și realităților pieței. Comitetul consideră că o mai mare transparență va duce la o mai bună înțelegere a alocării ajutoarelor de stat. Prin supravegherea exercitată de Comisie se va asigura că ajutoarele sunt în conformitate cu normele stabilite. În fine, evaluarea va permite statelor membre să verifice utilizarea corectă a ajutoarelor alocate.
- 3.16. Comunicarea Comisiei privind condițiile ce trebuie reunite pentru promovarea proiectelor europene, împreună cu anunțul privind crearea Fondului european pentru investiții strategice, ar trebui să contribuie la realizarea acestui obiectiv.
- 3.17. Pe de altă parte, CESE salută recunoașterea necesității de a acorda ajutoare de stat pentru salvarea și restructurarea întreprinderilor aflate în dificultate, dar viabile, prin sprijinirea acțiunilor desfășurate pentru a pune capăt înțelegerilor ilicite, care periclitează mai ales dezvoltarea IMM-urilor, știind că acestea creează locuri de muncă și au un impact asupra ocupării forței de muncă și a prețurilor.
- 3.18. Comitetul observă că marile întreprinderi continuă să utilizeze optimizarea fiscală, ca urmare a diversității sistemelor de impozitare. El salută eforturile depuse de Comisie pentru a combate cazurile de evaziune fiscală generate de denaturările fiscale, a le limita sau, în măsura posibilului, a le elimina.

⁽¹⁹⁾ JO C 230, 14.7.2015, p. 72; JO C 44, 15.2.2013, p. 104.

⁽²⁰⁾ Comunicarea Comisiei intitulată „Orientări privind ajutoarele de stat pentru promovarea investițiilor de finanțare de risc” (JO C 19, 22.1.2014, p. 4).

3.19. Eforturile Comisiei în sensul asigurării convergenței cu și între autoritățile naționale de concurență (ANC) sunt deosebit de importante.

3.20. Comitetul va monitoriza cu atenție transpunerea în practică a *Cărții albe – Către un control mai eficace al concentrărilor economice în UE*, care urmărește îmbunătățirea mecanismelor existente.

3.21. Ținând cont de globalizarea schimburilor comerciale, CESE sprijină dezvoltarea cooperării multilaterale (OCDE, RIC, UNCTAD) și programele de cooperare și de asistență tehnică.

3.22. Dialogul purtat de DG Concurență cu PE, cu CESE și cu Comitetul Regiunilor trebuie să asigure transparența dezbaterii interinstituționale privind punerea în aplicare a politicilor.

3.23. Această disponibilitate pentru dialog ar trebui să continue, cu atât mai mult cu cât președintele Juncker, în scrisoarea sa de misiune transmisă doamnei Vestager, a subliniat acest parteneriat politic.

3.24. Spre deosebire de Comisie, CESE nu consideră că Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului⁽²¹⁾ și Recomandarea privind principiile comune pentru mecanismele de soluționare colectivă a litigiilor privind încălcări ale legislației în materie de concurență ar putea permite succesul recursurilor/acțiunilor colective pentru apărarea drepturilor victimelor unor astfel de încălcări.

4. Observații specifice

4.1. *Fragilul echilibru care trebuie atins între inovare, concurență și dreptul de proprietate industrială, pentru o piață digitală conectată*

4.1.1. Potrivit Comisiei, îmbunătățirea procedurilor de standardizare și sporirea interoperabilității sunt esențiale pentru eficientizarea Agendei digitale. Rămâne de văzut ce înțelege Comisia prin „cele mai bune” proceduri de standardizare.

4.1.2. Cazul Motorola⁽²²⁾, unul dintre episoadele „războiului brevetelor pentru telefoane inteligente”, este folosit ca exemplu pentru orientările care trebuie urmate de întreprinderile din domeniu. În acest caz, Comisia a decis că Motorola, titularul unui brevet esențial standard (BES) pentru standardul GPRS, a abuzat de poziția sa dominantă prin faptul că a încercat să obțină și să pună în aplicare o acțiune în încetare împotriva Apple în fața unei instanțe germane. Aceste BES erau numite „esențiale” deoarece erau necesare pentru implementarea standardului GSM. Întreprinderile care dețin un BES pot câpăta o putere de piață considerabilă, organismele de standardizare cerându-le adesea să se angajeze că vor acorda licențe pentru brevetele lor esențiale în condiții echitabile, rezonabile și nediscriminatorii (*fair, reasonable and non discriminatory* sau „FRAND”), pentru a garanta tuturor actorilor de pe piață accesul la acest standard.

4.1.3. În acest caz, neavând acces la acest BES deținut de Motorola, concurentul său, în acest caz Apple, nu putea să producă și să comercializeze o anumită categorie de telefoane inteligente (smartphones).

4.1.4. Este legitim pentru un deținător de brevet să introducă o acțiune în încetare în fața unei instanțe naționale în cazul unei încălcări a acestuia, dar acest lucru s-ar putea dovedi abuziv în cazul în care titularul BES deține o poziție dominantă pe piață, și-a luat angajamentul de a acorda acces în conformitate cu condițiile FRAND, iar întreprinderea concurentă vizată de acțiunea în încetare este dispusă să ceară licență în condițiile FRAND. Cu toate acestea, Comisia nu a amendat Motorola, din cauza lipsei de jurisprudență a instanțelor UE cu privire la legalitatea acțiunilor în încetare privind BES, în temeiul articolului 102 din TFUE, și din cauza diferențelor dintre jurisprudențele naționale, dar Comisia a ordonat încetarea comportamentului abuziv al Motorola.

4.1.5. Într-un caz similar, Comisia a acceptat angajamentele oferite de Samsung de a nu iniția acțiuni în încetare în SEE pe baza BES pentru telefoane inteligente (smartphones) și tablete împotriva întreprinderilor care au aderat la un cadru specific pentru acordarea licențelor.

⁽²¹⁾ Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene (JO L 349, 5.12.2014, p. 1).

⁽²²⁾ A se vedea nota de subsol 3.

4.1.6. Aceste cazuri dovedesc că este foarte greu de atins echilibrul dintre concurență, brevete și inovare, astfel încât, în final, consumatorul să poată cumpăra produse tehnologice la un preț rezonabil, beneficiind totodată de cât mai multe produse interoperabile.

4.1.7. CESE sprijină eforturile Comisiei în acest sens și o îndeamnă să nu piardă din vedere că aplicarea normelor în materie de concurență nu urmărește obiectivul concurenței în sine, ci o concurență care, în cele din urmă, este pusă în slujba consumatorului.

4.1.8. CESE sprijină ideea de a completa investițiile private prin investiții publice, pentru a evita un decalaj digital în cadrul UE, cu condiția ca ajutoarele de stat să nu împiedice investițiile private. Semn posibil al interesului Comisiei față de acest subiect, Comunicarea „Orientări ale UE pentru aplicarea normelor privind ajutoarele de stat în cazul dezvoltării rapide a rețelelor de comunicații în bandă largă”⁽²³⁾ a fost primul text definitiv adoptat în cadrul modernizării ajutoarelor de stat.

4.1.9. Cu toate acestea, CESE consideră că intenția Comisiei de a atinge, până în 2020, o acoperire completă cu conexiuni de mare viteză în bandă largă (30 Mbps) pentru servicii și adoptarea de servicii în bandă largă cu acces ultrarapid (100 Mbps) pentru 50 % dintre europeni nu este destul de ambițioasă.

4.2. Piețele energiei

4.2.1. Asigurarea independenței energetice a Europei și promovarea creării unei piețe integrate a energiei sunt esențiale pentru accesul la energie, eliminarea insulelor energetice și securitatea aprovizionării. Este nevoie de o reală voință politică, care să îndemne UE să atingă acest obiectiv și, de asemenea, să încurajeze diversificarea surselor de energie utilizate, prin promovarea surselor regenerabile de energie. Uniunea europeană a energiei, dorită de președintele Juncker⁽²⁴⁾, va juca, cu siguranță, acest rol de stimulare politică.

4.2.2. CESE consideră că cel de al treilea pachet privind energia ar trebui pus în aplicare rapid, cu atât mai mult cu cât regulile aplicabile comerțului transfrontalier cu energie continuă să fie fragmentate.

4.2.3. CESE subliniază necesitatea punerii în aplicare fără întârziere a reformelor structurale necesare înlăturării barierelor din calea investițiilor în infrastructură, în special a celor cu o dimensiune transfrontalieră.

4.2.4. În opinia CESE, nu există niciun dubiu că normele în materie de concurență contribuie la deschiderea piețelor naționale de energie, după cum o dovedesc cazurile „Bursa de energie electrică” și „OPCOM/Bursa de energie electrică din România”, menționate în raportul Comisiei⁽²⁵⁾, în care Comisia a aplicat o amendă în temeiul articolului 101 din TFUE în cazul a două burse care conveniseră să nu concureze, împărțindu-și teritoriul, și, pe de altă parte, a sancționat cu amendă OPCOM (Bursa de energie electrică din România), în temeiul articolului 102 din TFUE, pentru discriminarea comercianților de energie electrică din alte state membre.

4.2.5. Cu toate acestea, Comitetul își pune întrebări în legătură cu afirmația că, deși prețurile cu ridicata de energie electrică au scăzut datorită intensificării concurenței, nivelul general al prețurilor pentru consumatorii finali⁽²⁶⁾ nu a scăzut adesea în consecință.

4.2.6. În acest sens, CESE sprijină Comisia în cadrul anchetelor efectuate în temeiul articolului 102 din TFUE cu privire la abuzul de poziție dominantă practicat de Gazprom în sectorul livrării de gaze naturale în Europa Centrală și de Est⁽²⁷⁾.

⁽²³⁾ JO C 25, 26.1.2013, p. 1.

⁽²⁴⁾ Jean-Claude Juncker, „Un nou început pentru Europa: Agenda mea pentru locuri de muncă, creștere, echitate și schimbări democratice” – Orientări politice pentru viitoarea Comisie Europeană, Discurs inaugural al sesiunii plenare a Parlamentului European, 15 iulie 2014.

⁽²⁵⁾ Cazul AT.39952 – Bursele de energie electrică, Decizia Comisiei din 5 martie 2014 și Cazul AT.39984 – OPCOM/Bursa de energie electrică din România, Decizia Comisiei din 5 martie 2014.

⁽²⁶⁾ Comunicarea Comisiei intitulată „Prețurile și costurile energiei în Europa”, din 29 ianuarie 2014.

⁽²⁷⁾ Cazul AT.39816 – Aprovizionarea în amonte cu gaz în Europa Centrală și de Est.

4.3. Servicii financiare și bancare

4.3.1. În anul 2014 a continuat revizuirea fundamentală a reglementării și supravegherii bancare. Regulile propuse urmăresc, printre altele, să crească gradul de transparență a piețelor financiare.

4.3.2. De asemenea, Comisia s-a preocupat ca instituțiile financiare care beneficiază de ajutoare de stat să se restructureze sau să iasă de pe piață și a acordat o atenție deosebită riscurilor de denaturare a concurenței între instituțiile financiare respective ⁽²⁸⁾.

4.3.3. CESE a urmărit cu interes investigațiile Comisiei referitoare la practicile comerciale anticoncurențiale și salută deciziile luate de aceasta și de autoritățile naționale de concurență care sancționează „comisiunile interbancare”.

4.3.4. Hotărârea Curții de Justiție a UE în cauza MasterCard ⁽²⁹⁾, care confirmă analiza Comisiei, a fost salutată de CESE. Într-adevăr, comisiunile interbancare plătite de consumatori în momentul plăților prin card bancar erau din ce în ce mai mari, mai numeroase și mai opace.

4.3.5. În plus, aceste practici comerciale împiedicau intrarea pe piața plăților a altor operatori economici decât cei bancari, care ar putea oferi consumatorilor alte mijloace electronice de plată, mobile și sigure, de exemplu prin intermediul propriilor telefoane inteligente (smartphones).

4.3.6. Specificul cazului MasterCard a fost și că mecanismul de stabilire a comisiunilor multilaterale interbancare reprezenta o restrângere prin efect, nu prin obiect.

4.3.7. CESE salută faptul că atât Curtea, cât și Tribunalul au constatat că comisiunile multilaterale interbancare nu erau în mod obiectiv necesare pentru funcționarea sistemului MasterCard.

4.4. Sprijinirea în continuare a IMM-urilor

4.4.1. CESE salută atenția acordată IMM-urilor, care joacă un rol fundamental în creșterea economică și au o funcție importantă în realizarea obiectivelor Strategiei Europa 2020. Comitetul susține deciziile Comisiei de a sprijini finanțarea activităților acestora și adaptarea normelor la nevoile lor specifice.

4.4.2. CESE apreciază că aceste politici au început să ia în considerare și profesiile intelectuale și recunoaște rolul determinant pentru creșterea al profesioniștilor din Europa, dat fiind că ei asigură în cadrul fiecărui sector, prin contribuții esențiale de expertiză care servesc soluționării problemelor complexe ale cetățenilor și întreprinderilor. De asemenea, CESE recomandă Comisiei să continue și, în măsura posibilului, să-și intensifice eforturile în acest sens.

4.4.3. De exemplu, „Orientările privind ajutoarele de stat pentru promovarea investițiilor de finanțare de risc” ⁽³⁰⁾ ar putea permite statelor membre să faciliteze accesul IMM-urilor la finanțare, în faza de lansare a acestora. În plus, orientările par să fi fost concepute pentru a fi mai adaptate la realitățile pieței.

4.4.4. De asemenea, Comitetul sprijină măsurile luate de Comisie împotriva cazurilor de abuz de poziție dominantă care pot împiedica crearea și dezvoltarea IMM-urilor și care pot să le afecteze activitatea.

4.4.5. Comunicarea *de minimis* din 2014 ⁽³¹⁾ oferă astfel o zonă de siguranță pentru aceste acorduri, fără efect apreciabil asupra concurenței, dat fiind că a fost pusă în aplicare de întreprinderi care nu depășesc anumite praguri din cota de piață. În plus, Comisia a publicat un document de orientare pentru IMM-uri. Cu toate acestea, CESE consideră că ar fi binevenite niște acțiuni de informare la fața locului.

⁽²⁸⁾ Cazul SA. 38994 – Sistem de sprijinire a lichidității băncilor bulgare, Decizia Comisiei din 29 iunie 2014.

⁽²⁹⁾ Hotărârea Curții, din 11 septembrie 2014 în cauza C-382/12 P, MasterCard și alții/Comisia.

⁽³⁰⁾ Comunicarea Comisiei intitulată „Orientări privind ajutoarele de stat pentru promovarea investițiilor de finanțare de risc” (JO C 19, 22.1.2014, p. 4).

⁽³¹⁾ Comunicarea Comisiei intitulată „Comunicare privind acordurile de importanță minoră care nu restrâng în mod semnificativ concurența în sensul articolului 101 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (Comunicarea *de minimis*) (JO C 291, 30.8.2014, p. 1).

4.5. *Consolidarea mijloacelor de care dispun autoritățile naționale de concurență și cooperarea internațională*

4.5.1. CESE apreciază calitatea cooperării dintre Comisie și autoritățile naționale de concurență. Comitetul consideră că aceasta asigură o interacțiune esențială pentru buna funcționare a pieței.

4.5.2. El sprijină toate măsurile necesare pentru cooperarea dintre autoritățile naționale de concurență, care presupune ca acestea să dispună de suficiente resurse și să fie independente.

4.5.3. CESE aprobă inițiativele Comisiei de creare a unui veritabil spațiu european de concurență, ceea ce presupune ca normele de bază din legislația națională să fie armonizate, deoarece activitatea economică în cadrul pieței unice este, astfel, asigurată.

4.5.4. Comitetul consideră, de asemenea, că statele membre au nevoie de un mecanism juridic complet, ca să poată efectua inspecțiile necesare și să impună amenzi eficiente și proporționale.

4.5.5. Programele de clemență, care și-au dovedit eficiența în combaterea cartelurilor, trebuie, de asemenea, să fie extinse la toate statele membre.

4.5.6. Cooperarea multilaterală cu OCDE, cu Rețeaua Internațională a Concurenței și cu UNCTAD trebuie să rămână activă, iar Comisia să se străduiască să joace un rol de prim plan.

4.5.7. În fine, CESE subliniază că asistența tehnică trebuie să depună mai multe eforturi pentru a sprijini negocierile de aderare cu țările candidate.

Bruxelles, 9 decembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – Un sistem de impozitare a întreprinderilor echitabil și eficient în Uniunea Europeană: 5 domenii-cheie”

[COM(2015) 302 final]

(2016/C 071/07)

Raportor: domnul Petru Sorin DANDEA

Coraportor: domnul Paulo BARROS VALE

La 6 iulie 2015, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

„Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – Un sistem de impozitare a întreprinderilor echitabil și eficient în Uniunea Europeană: 5 domenii-cheie”

[COM(2015) 302 final].

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 26 noiembrie 2015.

În cea de a 512-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 9 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 169 de voturi pentru, 15 voturi împotriva și 8 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Combaterea planificării fiscale agresive a constituit una dintre preocupările majore ale statelor membre, dar și ale Comisiei Europene în ultimii ani. Planul de acțiune pentru implementarea unui sistem de impozitare a întreprinderilor echitabil și eficient prezentat de Comisia Europeană este un pas important în direcția diminuării acestui fenomen negativ. CESE salută prezentarea planului și își exprimă sprijinul pentru Comisie în combaterea acestui fenomen care erodează bazele fiscale ale statelor membre și încurajează competiția neloială.

1.2. După cum a mai susținut ⁽¹⁾, CESE este de acord cu introducerea CCCTB obligatorie pentru companiile cu activitate transnațională. Dacă aceasta ar fi opțională, s-ar pierde eficacitatea adoptării ei prin faptul că acele companii care practică transferul profiturilor pentru diminuarea taxelor vor refuza să adopte CCCTB.

1.3. CESE recomandă ca statele membre și Comisia să aibă în vedere extinderea în viitor a CCCTB pentru toate companiile, pentru a se evita operarea cu două regimuri fiscale diferite. Înainte de a extinde sistemul CCCTB la toate întreprinderile, trebuie efectuată o evaluare temeinică a impactului, mai ales în ce privește impactul acestui sistem asupra microîntreprinderilor și întreprinderilor mici active la nivel local.

1.4. CESE recomandă Comisiei ca, la elaborarea proiectului de directivă, să se acorde atenție clarității definițiilor și conceptelor care urmează să reglementeze baza comună. De claritatea acestor definiții depinde calitatea procesului de transpunere și evitarea unor diferențe majore la nivelul statelor membre, care ar putea reduce sensibil eficacitatea actului normativ.

1.5. CESE consideră că mecanismul de compensare transfrontalieră a pierderilor, pe care Comisia dorește să-l introducă până la adoptarea regimului de consolidare, nu trebuie să aducă atingere dreptului statului membru de a impozita profitul rezultat din activitatea desfășurată pe teritoriul său.

1.6. CESE salută publicarea de către Comisie, în anexa prezentei comunicări, a listei cu jurisdicțiile necooperante în materie fiscală. CESE revine asupra propunerii formulate în avize anterioare, ca reglementările UE să includă sancțiuni pentru corporațiile care vor continua să conducă propriile afaceri prin paradisuri fiscale, evitând în acest fel plata taxelor conform regimurilor fiscale din statele membre în care își desfășoară activitatea.

⁽¹⁾ Avizul CESE privind coordonarea fiscalității directe (JO C 10, 15.1.2008, p. 113); Avizul CESE privind crearea unei baze comune consolidate pentru impozitarea societăților în UE (JO C 88, 11.4.2006, p. 48).

1.7. CESE recomandă ca, după adoptarea Directivei CCCTB și introducerea mecanismului de consolidare, Comisia să facă o analiză de impact a noilor reglementări. Dacă analiza va arăta că transferul profiturilor către state membre cu rate de impozitare mai scăzute nu s-a redus, CESE propune adoptarea unor măsuri suplimentare țintite.

1.8. CESE recomandă Comisiei ca, în cadrul procedurii de revizuire a mandatului Platformei pentru buna guvernare fiscală, să aibă în vedere și includerea în componența acesteia a reprezentanților partenerilor sociali europeni. Aceștia pot avea o contribuție importantă la activitatea platformei.

2. Propunerea Comisiei

2.1. La 17 iunie 2015, Comisia Europeană a prezentat o comunicare⁽²⁾ care prezintă un plan de acțiune pentru implementarea unui sistem de impozitare a întreprinderilor echitabil și eficient în Uniunea Europeană. Planul de acțiune urmează Pachetul privind transparența fiscală prezentat de Comisia Europeană în luna martie, care conținea și un proiect de directivă privind schimbul automat obligatoriu de informații privind deciziile fiscale în avans.

2.2. Planul conține patru obiective care promovează o nouă abordare în materie de impozitare a întreprinderilor în UE, după cum urmează: restabilirea legăturii dintre impozitare și locul în care se desfășoară activitatea economică, asigurarea faptului că statele membre pot evalua corect activitatea întreprinderilor, crearea unui mediu de fiscalitate a întreprinderilor competitiv și favorabil creșterii economice în UE, precum și protejarea pieței unice și asigurarea unei abordări solide a UE referitoare la chestiunile externe legate de impozitul pe profit, inclusiv la măsurile de implementare a proiectului BEPS al OCDE.

2.3. Planul de acțiune prezintă o serie de măsuri menite să faciliteze atingerea obiectivelor. Acestea sunt: baza fiscală consolidată comună a societăților (CCCTB), asigurarea impozitării efective în locul în care sunt generate profiturile, măsuri suplimentare pentru îmbunătățirea mediului fiscal al întreprinderilor, creșterea transparenței fiscale și instrumentele UE de coordonare în materie fiscală.

2.4. Comisia dorește să abordeze și problema facilităților fiscale acordate de statele membre pentru brevete. Comisia urmărește ca aceste regimuri fiscale favorabile să nu genereze distorsiuni pe piața internă și va îndruma statele membre privind noua abordare. În măsura în care Comisia constată că statele membre nu aplică consecvent noua abordare, va elabora unele măsuri legislative obligatorii.

2.5. Comisia continuă să lucreze cu alți parteneri internaționali și subliniază importanța implementării planului de acțiune BEPS al OCDE. Planul ar urma să instituie condiții de concurență echitabile pentru impozitarea companiilor multinaționale, inclusiv în țările în curs de dezvoltare.

3. Observații generale

3.1. Planul Comisiei dorește să combată fenomenul negativ al transferului profitului, promovat de corporațiile cu activitate transnațională care transferă profitul în state sau jurisdicții cu rate de impozitare foarte mici sau inexistente, erodând bazele fiscale ale statelor membre și determinând ca acestea să majoreze alte taxe sau impozite care cresc sarcina fiscală pentru bunii contribuabili, fie ei persoane fizice sau companii mici și mijlocii. CESE salută prezentarea planului și își exprimă sprijinul pentru Comisie în combaterea acestui fenomen.

3.2. Principala propunere formulată de Comisie în prezentul plan este CCCTB obligatorie. Propunerea de Directivă prezentată de Comisie în anul 2011 propunea ca CCCTB să fie opțională. La acel moment, CESE a prezentat un aviz conținând o serie de propuneri de fond privind CCCTB⁽³⁾, pe care le susține și în prezent.

⁽²⁾ „Un sistem de impozitare a întreprinderilor echitabil și eficient în Uniunea Europeană: 5 domenii-cheie”, COM(2015) 302 final.

⁽³⁾ O bază fiscală consolidată comună a societăților (CCCTB) (JO C 24, 28.1.2012, p. 63).

3.3. Comisia consideră că obligativitatea CCCTB este necesară deoarece companiile transnaționale care practică planificarea fiscală agresivă vor evita adoptarea CCCTB dacă aceasta va fi opțională. CESE se declară de acord cu caracterul obligatoriu al CCCTB și recomandă Comisiei să evalueze posibilitatea ca CCCTB să fie aplicată, în viitor, tuturor companiilor, evitându-se astfel ca statele membre să opereze cu două baze fiscale diferite.

3.4. Având în vedere consultările cu statele membre, Comisia propune ca, pentru început, să fie avută în vedere introducerea bazei comune, consolidarea fiind prevăzută ca etapă ulterioară. Având în vedere că planificarea fiscală agresivă afectează grav competiția la nivelul pieței unice și conduce la pierderea unor venituri importante pentru statele membre, CESE recomandă o accelerare a calendarului de implementare.

3.5. Propunerea de directivă urmează să fie prezentată anul viitor. CESE recomandă Comisiei ca, la elaborarea proiectului de directivă, să se acorde atenție clarității definițiilor și conceptelor care urmează să reglementeze baza comună. De claritatea acestor definiții depinde calitatea procesului de transpunere și evitarea unor diferențe majore la nivelul statelor membre, care ar putea reduce sensibil eficacitatea actului normativ.

3.6. Comisia propune ca proiectul de directivă să conțină un mecanism de compensare transfrontalieră a pierderilor, până la introducerea consolidării într-o etapă ulterioară. Deoarece consolidarea reprezintă principalul beneficiu economic al CCCTB, ar fi fost preferabil ca aceasta să fie introdusă de la început. Ținând însă cont de dificultățile obținerii unui acord politic pe această problemă, CESE se declară de acord cu mecanismul propus. Având în vedere solicitările formulate de Parlamentul European, dar și de statele membre, ca profiturile să fie impozitate la locul în care sunt generate, CESE consideră că nu trebuie ca, în mod nejustificat, acest mecanism să aducă atingere dreptului statului membru de a impozita profitul rezultat din activitatea desfășurată pe teritoriul său.

3.7. Din analizele Comisiei rezultă că există situații în care corporațiile cu activitate transnațională transferă profiturile realizate către state membre cu o rată mai scăzută de impozitare. Acest fenomen este încurajat de prevederile actualei legislații în materie corporativă⁽⁴⁾. CESE consideră că, dacă și după introducerea consolidării, această practică a corporațiilor se va menține la nivelul pieței unice, vor trebui prevăzute măsuri juridice adecvate suplimentare.

4. Observații specifice

4.1. Planificarea fiscală agresivă promovată de corporațiile cu activitate transfrontalieră generează pierderi anuale de sute de miliarde de euro bugetelor statelor membre. CESE este de acord cu implementarea CCCTB și consideră că aceasta ar trebui să devină un standard general în materia impozitării profitului în UE. Aceasta ar determina o simplificare a regimului fiscal pentru companii și ar elimina situația în care statele membre ar trebui să aplice CCCTB pentru corporațiile cu activitate transnațională și un regim diferit pentru celelalte companii.

4.2. CESE recomandă ca, după adoptarea Directivei CCCTB și introducerea mecanismului de consolidare, Comisia să facă o analiză de impact a noilor reglementări. Dacă analiza va arăta că transferul profiturilor către state membre cu rate de impozitare mai scăzute nu s-a redus, CESE propune să se adopte măsuri juridice țintite pentru a descuraja companiile cu activitate transnațională să mai practice transferul profitului în statele membre cu rate de impozitare mai scăzute.

4.3. Comisia propune o mai bună reglementare a noțiunii de „sediul permanent” al corporației. CESE consideră că numai impozitarea profitului rezultat din activitatea desfășurată pe teritoriul statului membru poate elimina posibilitatea ca, în anumite situații, corporațiile să evite în mod artificial o prezență impozabilă. Adoptarea planului BEPS al OCDE ar putea reduce semnificativ situațiile în care corporațiile ar putea evita plata impozitului pe profit invocând prevederile actualei legislații a UE.

⁽⁴⁾ Directiva privind societățile-mamă și filialele acestora (Directiva 2011/96/UE a Consiliului din 30 noiembrie 2011) și Directiva privind dobânzile și redevențele (Directiva 2003/49/CE a Consiliului din 3 iunie 2003).

4.4. Consolidarea este operațiunea prin care profiturile și pierderile unei corporații pot fi cumulate pentru întregul teritoriu al UE. CESE recunoaște că, după adoptare, aceasta va constitui principalul element al CCCTB în combaterea operațiunilor complexe ale prețurilor de transfer utilizate de companiile cu operațiuni transnaționale pe teritoriul UE pentru diminuarea nivelului taxelor plătite. Cu toate acestea, CESE recomandă Comisiei să aibă în vedere protejarea dreptului statelor membre de a impozita profitul rezultat din activitatea desfășurată pe propriul teritoriu.

4.5. Comunicarea Comisiei cuprinde o anexă conținând o listă cu state și teritorii necooperante în materie fiscală. CESE consideră că acesta reprezintă doar un prim pas în combaterea jurisdicțiilor fiscale necooperante, cunoscute și sub denumirea generică de paradisuri fiscale. CESE revine asupra propunerii formulate în avize anterioare ⁽⁵⁾, ca reglementările UE să includă sancțiuni pentru corporațiile care vor continua să conducă propriile afaceri prin paradisurile fiscale, evitând în acest fel plata taxelor conform regimurilor fiscale din statele membre în care își desfășoară activitatea.

4.6. Comisia recunoaște rolul important al grupurilor care au asigurat cooperarea cu statele membre în domeniul fiscal. Este vorba în special despre Grupul de lucru pentru codul de conduită (impozitarea întreprinderilor) și Platforma pentru buna guvernare fiscală. CESE recomandă Comisiei și statelor membre să evalueze posibilitatea ca prevederile codului să fie preluate în legislația europeană, devenind astfel obligatorii.

4.7. CESE recomandă Comisiei ca, în cadrul procedurii de revizuire a mandatului Platformei pentru buna guvernare fiscală, pe lângă prelungirea mandatului acesteia după anul 2016, să aibă în vedere și includerea în componența acesteia a reprezentanților partenerilor sociali europeni. Aceștia pot avea o contribuție importantă în activitatea platformei.

4.8. CESE recomandă Comisiei și statelor membre să abordeze în continuare simplificarea și armonizarea cadrului legal existent la nivel european, dar și la nivel național. Aceasta ar conduce la o stimulare a investițiilor la nivel european, creând premisele unei creșteri durabile și posibilitatea creării de noi locuri de muncă.

Bruxelles, 9 decembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽⁵⁾ Avizul CESE privind lupta împotriva fraudei și a evaziunii fiscale (JO C 198, 10.7.2013, p. 34); Avizul din proprie inițiativă al CESE privind metoda comunitară pentru o UEM democratică și socială (JO C 13, 15.1.2016, p. 33).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — O agendă europeană privind migrația

[COM(2015) 240 final]

(2016/C 071/08)

Raportor: domnul Stefano MALLIA

Coraportor: domnul Cristian PÎRVULESCU

La 10 iunie 2015, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O agendă europeană privind migrația.

[COM(2015) 240 final].

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 noiembrie 2015.

În cea de a 512-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 10 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 161 de voturi pentru, 10 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută comunicarea Comisiei Europene intitulată „O agendă europeană privind migrația”, considerând că aceasta simbolizează o percepție nouă asupra necesității de a aborda migrația la nivel european și încurajează statele membre să acorde un sprijin colectiv punerii în aplicare a acestei agende.

1.2. Provocarea imediată pentru UE este de a aduce sub control actuala situație haotică și de a se asigura că persoanele care solicită protecție internațională sunt tratate în mod corespunzător. CESE sprijină crearea imediată a unor „puncte de acces” (hotspots) în sprijinul țărilor care se confruntă cu un aflux semnificativ de migranți și insistă ca acestea să primească resursele și sprijinul necesar.

1.3. CESE consideră că situația actuală impune ca UE să instituie un adevărat sistem european comun de azil, bazat pe proceduri armonizate pe întreg teritoriul UE. Acest demers include un statut uniform în materie de azil și recunoașterea reciprocă a deciziilor în materie de azil, responsabilitate și eforturi comune în ce privește transferul și relocarea, precum și revizuirea Regulamentului Dublin. Este nevoie de sisteme solidare și fiabile de partajare a sarcinilor și, în special, de o cheie permanentă, echitabilă și obligatorie de repartizare a persoanelor care caută protecție între toate țările din UE. În plus, trebuie să se caute și soluții pe termen lung pentru situațiile în care, în viitor, ar continua sau ar apărea din nou fluxuri masive de persoane.

1.4. Europa are o populație în curs de îmbătrânire și se confruntă cu o lipsă de personal calificat, ambele probleme putând fi abordate prin intermediul migrației. Cu toate acestea, UE trebuie să instituie o politică mai eficace în domeniul imigrației. UE ar trebui să elaboreze o politică cuprinzătoare privind migrația legală, care să aibă ca scop primirea în bune condiții a noilor veniți și să fie transparentă, previzibilă și justă. În același timp, trebuie recunoscut faptul că imigrația nu este singurul răspuns la lipsa de forță de muncă și la provocările demografice și că statele membre pot avea în vedere și alte soluții mai adecvate.

1.5. Integrarea migranților și a refugiaților este o provocare considerabilă, pe care UE și statele sale membre trebuie să o abordeze prin construirea unor mecanisme solide de integrare. CESE consideră că costul neintegrării depășește cu mult costurile de integrare. CESE, care și-a manifestat de multă vreme angajamentul față de Forumul european pentru integrare (devenit ulterior Forumul european pentru migrație), consideră că integrarea trebuie să fie un proces bidirecțional, în cadrul căruia atât partenerii sociali, cât și autoritățile locale și societatea civilă să joace un rol esențial. Ar trebui să se acorde prioritate accesului la piața forței de muncă și, mai precis, recunoașterii calificărilor și a formării profesionale și lingvistice. Trebuie să se acorde o atenție deosebită integrării femeilor.

1.6. UE trebuie să își securizeze frontierele externe. Având în vedere actuala situație complexă în materie de securitate, este nevoie mai degrabă de un efort european decât de unul la nivel național, ceea ce poate implica partajarea anumitor competențe naționale în acest domeniu.

1.7. Toate politicile externe ale UE trebuie să fie raționalizate și să se concentreze pe sprijinirea țărilor de origine, pentru a se ajunge la un nivel rezonabil de securitate umană, stabilitate și prosperitate. CESE este conștient de faptul că acesta este un obiectiv pe termen lung, marcat de dificultăți enorme.

1.8. Este necesară consolidarea cooperării în materie de readmisie, pentru a garanta o punere în aplicare eficace și în timp util a Directivei privind returnarea.

1.9. Societatea civilă joacă un rol esențial în gestionarea crizei migrației, de exemplu prin furnizarea primelor răspunsuri necesare migraților încă de la sosirea lor și prin organizarea activităților ulterioare pentru integrarea migraților în societate și pe piața forței de muncă. Este esențial ca guvernele, autoritățile locale și organizațiile societății civile să depună eforturi în vederea creării unui consens social și cultural între națiunile europene în direcția ideii că este important și benefic să se investească în integrarea imigraților în societate și pe piața forței de muncă.

1.10. Prin urmare, CESE solicită UE și statelor sale membre să crească finanțarea și sprijinul material pentru ONG-urile și organizațiile societății civile de la nivel național.

1.11. Resursele financiare corespunzătoare trebuie reunite printr-un efort comun al întregii comunități internaționale. În acest sens, este necesar să se clarifice faptul că respectivele cheltuieli efectuate de către statele membre în legătură cu primirea și integrarea solicitanților de azil și a refugiaților nu reprezintă cheltuieli structurale pe termen lung și, prin urmare, nu trebuie să fie incluse în calcularea deficitelor bugetare structurale. Punerea la dispoziție a resurselor necesare nu trebuie să se facă în detrimentul fondurilor existente destinate obiectivelor sociale în UE. Acest lucru ar putea afecta puternic nivelul de susținere din partea anumitor segmente ale populației.

2. Comunicarea Comisiei și cele mai recente evoluții

2.1. Comisia Europeană și-a publicat comunicarea intitulată „O agendă europeană privind migrația” la 13 mai 2015. Acest document, precum și propunerile aferente privind punerea în aplicare au fost ulterior discutate de diferitele formațiuni ale Consiliului în perioada iunie-octombrie 2015. CESE salută comunicarea Comisiei, considerând că este un document cuprinzător, care se concentrează asupra aspectelor esențiale.

2.2. Punerea în aplicare a inițiativelor propuse în cadrul agendei este în curs de desfășurare, iar majoritatea statelor membre își dau seama treptat că doar o acțiune colectivă bazată pe principiul solidarității și al responsabilității comune poate duce la o gestionare eficientă a provocării reprezentate de migrație. O acțiune eficace necesită mobilizarea mai multor resurse de la bugetul UE, precum și contribuții sporite din partea statelor membre. În acest sens, este necesar să se clarifice faptul că respectivele cheltuieli efectuate de către statele membre în legătură cu primirea și integrarea solicitanților de azil și a refugiaților nu reprezintă cheltuieli structurale pe termen lung și, prin urmare, nu trebuie să fie incluse în calcularea deficitelor bugetare structurale.

2.3. În ceea ce privește finanțarea, UE a triplat resursele disponibile pentru operațiunile comune Poseidon și Triton ale agenției Frontex. În paralel cu această creștere, mai multe state membre își folosesc echipamentele proprii (nave și aeronave). De asemenea, Comisia Europeană a alocat 1,8 miliarde de euro din bugetul UE pentru a institui un fond fiduciar de urgență pentru stabilitate și pentru abordarea cauzelor profunde ale migrației neregulate din Africa, a mobilizat 60 de milioane de euro în fonduri de urgență pentru statele membre de la frontierele Uniunii, a propus un mecanism de relocare în valoare de 50 de milioane de euro și a eliberat 30 de milioane de euro pentru un program regional de dezvoltare și protecție.

2.4. Liderii UE s-au angajat să aloce mai multe resurse pentru Frontex, Europol și EASO în scopul de a consolida frontierele externe ale UE, punând un accent deosebit pe „punctele de acces” pentru a asigura identificarea, înregistrarea și amprentarea migraților. Cu toate acestea, este nevoie de sprijin financiar din partea UE pentru a garanta că punctele de acces funcționează în mod eficient și își ating obiectivele.

2.5. La reuniunile Consiliului din lunile iulie și septembrie, s-a ajuns la acorduri în ce privește transferul a 160 000 de migranți din Grecia și Italia și relocarea altor 22 000 de persoane care au nevoie de protecție internațională. Punerea în aplicare cu succes a acestor decizii, care se află în faza inițială, este esențială pentru succesul oricărei viitoare politici a UE în domeniul migrației.

2.6. La 23 septembrie 2015, Comisia Europeană a adoptat 40 de decizii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor împotriva mai multor state membre pentru nepunerea în aplicare a legislației prin care se instituie sistemul european comun de azil. CESE salută această decizie, dar este foarte îngrijorat de faptul că a trebuit să se recurgă la acest mecanism pentru a convinge statele membre să pună în aplicare în mod corespunzător legislația UE din acest domeniu esențial.

2.7. Pe plan internațional, s-au adoptat câteva decizii care ar putea duce la o îmbunătățire a situației în ansamblu. Acestea includ creșterea resurselor bugetare ale UE pentru furnizarea de ajutor imediat refugiaților, consolidarea dialogului și a cooperării cu țările terțe, cum ar fi Libanul, Iordania și Turcia și țările candidate din Balcanii de Vest, precum și creșterea ajutorului umanitar în 2016 și instituirea fondului fiduciar de urgență pentru Africa menționat anterior. Punerea la dispoziție a resurselor necesare nu trebuie să se facă în detrimentul fondurilor existente alocate obiectivelor sociale în UE. Acest lucru ar putea afecta puternic nivelul de susținere din partea anumitor segmente ale populației. CESE salută aprobarea de către Consiliul European, la 23 septembrie 2015, a planului de acțiune comun cu Turcia ca parte a unei agende de cooperare cuprinzătoare bazate pe responsabilitatea comună, pe angajamente reciproce și pe realizarea lor.

3. Abordarea crizei

3.1. Măsuri imediate

3.1.1. Conceptul de frontiere inteligente, îndelung așteptat, este binevenit. Principala provocare asociată cu realizarea unor frontiere mai puternice și mai inteligente este de a se garanta că drepturile migranților nu sunt încălcate. De asemenea, principiul nereturnării nu ar trebui să fie subminat, chiar dacă acest obiectiv se poate dovedi greu de atins, din cauză că distincția dintre refugiați și migranți economici nu este întotdeauna clară și simplă. Frontierele inteligente trebuie să respecte pe deplin drepturile și libertățile fundamentale.

3.1.2. Acordul Schengen este una dintre pietrele de temelie ale UE, iar semnificația lui pentru integrarea europeană este cu mult mai mare decât valoarea de simbol. El reprezintă unul dintre cele mai tangibile drepturi de care se bucură cetățenii europeni, dându-le ocazia să simtă efectiv că trăiesc într-o Europă fără frontiere. CESE dorește ca funcționarea regimului Schengen să revină cât mai repede la normal și îndeamnă insistent statele membre să ia toate măsurile posibile pentru a preîntâmpina destrămarea permanentă a acestui sistem.

3.1.3. Până în prezent, s-a ajuns la un acord cu privire la transferul a 160 000 de refugiați în UE. Aplicarea rapidă a acestui acord ar permite colectarea multor experiențe valoroase, care ar ajuta la elaborarea unor soluții pe termen lung pentru situațiile în care, în viitor, ar continua sau ar apărea din nou fluxuri masive de persoane. CESE consideră că este nevoie de mai multă ambiție. Deplasările umane în masă la nivel global nu se vor domoli timp de mulți ani de acum înainte.

3.1.4. Este în interesul tuturor statelor membre să se pună în aplicare un sistem solidar și fiabil de soluții pentru situațiile în care migrațiile în masă ar continua în viitor. O măsură imediată ar trebui să fie instituirea unui sistem permanent, echitabil și obligatoriu de repartizare a sarcinilor prin care persoanele care solicită protecție să fie repartizate între toate țările UE. Acesta trebuie sprijinit printr-o cheie permanentă de repartizare, pe baza unei serii de considerente precum dimensiunile economiei și ale teritoriului unei țări, PIB-ul, oportunitățile de locuri de muncă și lipsa de personal calificat, existența unor comunități și a unor minorități conaționale/etnice în țara-gazdă. O astfel de cheie de repartizare ar trebui să fie revizuită periodic. Preferințele solicitantului de azil ar trebui, de asemenea, să fie luate în considerare, în măsura în care acestea sunt legate de considerații care ar facilita integrarea (de exemplu, cunoașterea limbii, prezența familiei în țara respectivă etc.). Este de sperat că această metodă va pune capăt reuniunilor recurente și marcate de disensiuni ale Consiliului, care au afectat negativ imaginea Europei.

3.1.5. CESE salută propunerea de a se activa mecanismul de protecție civilă și de a se mobiliza echipele de asistență pentru gestionarea migrației, precum și echipele de intervenție rapidă la frontieră, pentru a ajuta statele membre să facă față situațiilor de urgență.

3.1.6. De asemenea, CESE salută majorarea finanțării UE alocate Frontex, EASO și Europol pentru anul 2015, precum și creșterea cu 600 de milioane de euro a finanțării pentru cele trei agenții în anul 2016, în scopul ajutării celor mai afectate state. Aceste eforturi trebuie să fie completate de o politică eficientă în materie de returnare. În prezent, numai aproximativ 38 % dintre persoanele care s-au dovedit a nu avea nevoie de protecție au fost retrimise în țările lor.

3.1.7. UE trebuie să stabilească o legătură din ce în ce mai strânsă între ajutorul destinat țărilor în curs de dezvoltare și reformele interne și să încurajeze o cooperare efectivă pe probleme de migrație, în special migrația legală (inclusiv circulația temporară/vizele temporare) și politica de returnare. Este însă important ca statele membre ale UE să-și onoreze angajamentul asumat de a aloca ajutorului pentru dezvoltare 0,7 % din venitul național brut (VNB).

3.1.8. CESE salută propunerea de a intensifica eforturile diplomatice pentru a implica țările de origine și țările de tranzit într-un efort de cooperare cu scopul de a face față provocării cu care se confruntă. Prima etapă a acestui demers a fost Summitul privind migrația, care s-a desfășurat la Valletta în perioada 11–12 noiembrie 2015.

3.1.9. În această privință, este important de subliniat faptul că UE trebuie să își asculte partenerii și, deopotrivă, să discute cu ei, precum și să îi trateze ca atare. Există încă o mulțime de neînțelegeri și de diferențe de perspectivă între UE și partenerii săi din Africa și Orientul Mijlociu, atât în ceea ce privește obiectivele care trebuie atinse, cât și mijloacele de a le atinge.

3.1.10. CESE salută angajamentul UE de a continua să lucreze și mai îndeaproape cu organizații internaționale precum UNCHR, PNUD, OIM și Crucea Roșie. Cu toate acestea, CESE constată că multe state membre ale UE nu îndeplinesc obligațiile care le revin, un exemplu în acest sens fiind situația deplorabilă a sprijinului pentru Programul Alimentar Mondial.

3.1.11. CESE salută, de asemenea, propunerea Comisiei de a crește ajutorul umanitar cu 300 de milioane de euro în 2016, pentru a satisface nevoile de bază ale refugiaților.

3.1.12. CESE sprijină principiul recunoașterii reciproce a deciziilor în materie de azil. În conformitate cu articolul 78 din TFUE, UE ar trebui să elaboreze o politică comună privind protecția internațională, care să cuprindă un „regim unitar [...] valabil în toată Uniunea”. În cazul în care acest regim unitar la nivel european nu este asigurat de o agenție a UE, singura alternativă este recunoașterea reciprocă a deciziilor naționale.

3.1.13. CESE sprijină pe deplin angajamentul asumat de Comisie de a prezenta propuneri de reformare a Regulamentului Dublin până în martie 2016. De asemenea, Comitetul sprijină angajamentul Comisiei de a prezenta concomitent un nou pachet legislativ privind migrația legală, inclusiv o directivă revizuită privind cartea albastră.

3.1.14. Protecția frontierelor externe ale UE ar trebui să reprezinte un efort comun, în cadrul căruia statele membre să își pună în comun resursele fizice și intelectuale.

3.1.15. CESE sprijină pe deplin instituirea rapidă a punctelor de acces. Cu toate acestea, ele trebuie să dispună de personal complet, fiind necesar să li se pună la dispoziție toate resursele necesare pentru a le permite să funcționeze eficient. În locuri precum Italia și Grecia, unde în fiecare zi ajung mii de migranți, numai o punere în comun semnificativă a resurselor financiare și fizice va preveni crearea unui haos total.

3.1.16. CESE împărtășește îngrijorarea profundă a UNCHR cu privire la procesul de înregistrare și de selecție din punctele de acces, de îndată ce imigranții sosesc la frontierele UE.

3.2. Măsuri pe termen lung

3.2.1. UE poate reduce fluxurile migratorii la proporții care pot fi gestionate numai dacă se implică în mod semnificativ în soluționarea numeroaselor probleme care afectează țările de origine. Obiectivul pe termen lung al obținerii stabilității, păcii și prosperității va necesita un efort fără precedent, nu numai din partea Europei, ci și din partea întregii comunități internaționale. UE trebuie să încerce să consolideze eforturile internaționale, în special prin intermediul ONU.

3.2.2. Este necesar ca UE să își extindă prezența instituțională în principalele țări de origine și de tranzit, prin înființarea unor centre specifice de migrație ca infrastructuri temporare sau permanente de prelucrare a cererilor de azil. Este nevoie de mai multă prezență și asistență în țări precum Algeria, Maroc, Mali, Libia, Liban și Turcia.

3.2.3. CESE consideră că unul dintre principalele obiective ale agendei este de a lansa o politică europeană în materie de migrație care face posibilă migrația legală, stimulând în același timp integrarea eficace a migranților. CESE așteaptă primele propuneri legislative și de politică în aceste domenii și este pregătit să sprijine Comisia Europeană în eforturile sale de a elabora propunerile respective.

3.2.4. CESE încurajează statele membre să respecte pe deplin și să pună în aplicare în mod activ Convenția de la Geneva din 1951 și să reziste la presiunile care urmăresc reducerea nivelului de protecție și servicii acordate refugiaților.

3.2.5. CESE sprijină o politică comună în materie de azil bazată pe proceduri comune, simplificate. O astfel de politică trebuie, de asemenea, să se bazeze pe o definiție comună a statutului de refugiat, precum și pe drepturile aferente acestui statut, pentru a nu crea situații în care refugiații să umble din loc în loc în căutarea „celui mai bun tratament”.

3.2.6. Sistemul de informații privind țara de origine (COI) trebuie dezvoltat în mai mare detaliu. Se întâmplă adeseori ca cererile de azil formulate de cetățeni care provin din aceleași state și care, probabil, se confruntă cu o situație similară, să aibă rezultate diferite. Sistemul în vigoare ar trebui să fie suficient de flexibil și de fiabil pentru a permite în timp real documentarea privind evoluțiile din țările de origine și procesarea acestor informații. Cooperarea dintre serviciile de securitate ale statelor membre ar trebui să fie îmbunătățită în mod continuu, deoarece acestea constituie o sursă importantă de informații.

3.2.7. Ar trebui să se acorde prioritate organizării migrației legale și politicii în domeniul vizelor, digitalizării procesului, recunoașterii calificărilor și obținerii mobilității educaționale.

3.2.8. UE ar trebui să se implice mai mult în gestionarea cazurilor de returnare și a asistenței pentru măsurile de reintegrare. Proiectul-pilot privind returnarea în Pakistan și Bangladesh are o relevanță limitată pentru actuala situație de urgență. CESE recomandă cu fermitate planificarea și punerea în aplicare a unor proiecte similare, care să beneficieze de o finanțare și de un sprijin instituțional adecvat.

3.2.9. Consolidarea controalelor la frontieră în țările de tranzit, sporirea numărului patrulilor maritime și distrugerea navelor aparținând persoanelor care introduc ilegal migranți pot fi de folos, dar nu reprezintă singura cale durabilă de a gestiona problema. UE este pe calea cea bună atunci când optează pentru o abordare cuprinzătoare, care implică o mai bună utilizare a instrumentelor sale diverse și a resurselor sale semnificative.

3.3. Societatea civilă

3.3.1. Societatea civilă joacă un rol vital în abordarea crizei migrației. Actorii societății civile pot furniza un ajutor esențial prin oferirea primelor răspunsuri necesare migranților la sosirea acestora. Totuși, atunci când vine vorba de efortul pe termen lung necesar pentru integrarea migranților în societate, societatea civilă are poate un rol și mai important de jucat. Societatea civilă poate adopta soluții interpersonale, atât de importante în toate etapele primirii și instalării refugiaților.

3.3.2. CESE apreciază solidaritatea demonstrată de diverse segmente ale societății civile și persoane fizice care au acordat asistență în mod voluntar solicitanților de azil. Totuși, această reacție pozitivă și spontană nu are dimensiunile suficiente care să îi permită să gestioneze în mod eficient provocările întâmpinate. CESE solicită statelor membre ale UE să recunoască și să aprecieze rolul jucat de societatea civilă prin intensificarea ajutorului acordat ONG-urilor naționale și societății civile, în scopul de a asigura un răspuns mai structurat și mai eficace. Guvernele statelor membre au o responsabilitate specială – aceea de a identifica și a face legătura cu organizațiile societății civile de pe teritoriul lor, precum și de a intensifica ajutorul acordat acestora în scopul creșterii capacităților de care dispun.

3.3.3. În plus, CESE recomandă Comisiei să depună eforturi în vederea suplimentării resurselor alocate statelor membre în cadrul acordurilor de parteneriat în ceea ce privește fondurile structurale, pentru a canaliza mai multe fonduri FSE și FEDR către gestionarea fluxurilor migratorii și a eforturilor de integrare. ONG-urile și organizațiile implicate pe teren ar trebui să fie principalii beneficiari ai acestor fonduri. Fondurile respective ar trebui să depășească semnificativ finanțarea asigurată în prezent de Fondul pentru azil, migrație și integrare.

3.3.4. CESE atrage atenția asupra Forumului european pentru migrație, succesor al Forumului european pentru integrare, care fusese creat în anul 2009 de către CESE și Comisia Europeană. Forumul reprezintă o platformă de dialog între instituțiile europene și societatea civilă în domeniul imigrației, azilului și integrării migranților.

4. Integrarea în societate și pe piața forței de muncă

4.1. CESE consideră că este important și extrem de relevant să se garanteze existența unui sistem transparent, previzibil și just de migrație legală către UE. Populația Europei se află în proces de îmbătrânire, iar rata sa de creștere este numai de aproximativ 0,2 % pe an, adică mult sub nivelul de înlocuire. Se estimează că Europa va pierde aproximativ 30 de milioane de persoane de vârstă activă până în 2050, iar dacă nu se iau măsuri rapid, raporturile de dependență din majoritatea statelor membre ale UE vor continua să crească rapid, productivitatea va scădea, se vor închide întreprinderi, iar costurile de menținere a serviciilor, în special pentru populația care îmbătrânește, vor crește semnificativ.

4.2. Prin acțiuni colective și organizate bazate pe solidaritate, UE poate transforma situația în care ne aflăm într-o oportunitate de a inversa tendința demografică actuală și efectele sale socioeconomice. Integrarea migranților pe piața forței de muncă duce la creștere economică și, totodată, îi ajută să fie independenți. Pe de altă parte, politicile care neglijează integrarea deplasează povara sprijinirii migranților asupra serviciilor publice și pot genera tensiuni sociale cu implicații considerabile.

4.3. CESE recunoaște că integrarea depinde în foarte mare măsură de integrarea pe piața forței de muncă. Există, totuși, o serie de factori asociați cu impactul imigrației asupra pieței forței de muncă, care se cer explicați. Printre aceștia se numără impactul imigranților asupra nivelului salariilor, disponibilitatea locurilor de muncă, presiunea asupra sistemului bugetar (sănătate și educație), precum și efectele multiculturalismului.

4.4. Comitetul a elaborat deja un aviz exploratoriu ⁽¹⁾ pe baza căruia s-a pregătit organizarea Conferinței ministeriale de la Zaragoza din 2010 ⁽²⁾, care a adoptat o declarație importantă referitoare la integrarea migranților pe piața forței de muncă și la provocările la adresa autorităților europene și naționale și a partenerilor sociali.

4.5. Studiile arată că, în ansamblu, contribuția migranților la economie este mai mare decât beneficiile pe care aceștia le obțin de la ea, că impactul lor asupra sistemelor bugetare este minim și că ei ajută Europa să își corecteze deficitul demografic și să stimuleze creșterea economică. Cu toate acestea, efectele migrației nu afectează toate regiunile din Europa în același mod și trebuie să fie evaluate cu atenție din perspectiva impactului lor la nivel local. În plus, există o diferență clară între o sosire ordonată a migranților, ca parte a punerii în aplicare a unei politici, și un val neprevăzut de mii de imigranți, situație care ar fi greu de gestionat și care ar pune sub presiune structurile locale, regionale și naționale, așa cum s-a întâmplat în ultimele săptămâni.

4.6. Integrarea migranților pe piața forței de muncă depinde de o serie de factori, cum ar fi nivelul de șomaj din țările gazdă, competențele migranților, nivelul lor de calificare, pregătirea premergătoare intrării în ceea ce privește capacitățile lingvistice, instruirea formală, precum și de organizațiile și structurile care sunt stabilite în țările-gazdă pentru a facilita integrarea imigranților, inclusiv a refugiaților, pe piața forței de muncă. Acestea sunt tocmai domeniile în care societatea civilă joacă un rol crucial.

4.7. Cu toate acestea, există și alți factori care împiedică integrarea rapidă, cum ar fi recunoașterea calificărilor, obstacolele birocratice, lipsa de transparență, percepțiile greșite ale opiniei publice cu privire la migranți, exploatarea, precum și obstacolele juridice pe care le ridică o serie de legi învechite, dar și nepunerea în aplicare sau transpunerea tardivă a legislației UE.

4.8. Sindicatul și patronatul joacă un rol esențial în abordarea provocării legate de integrarea imigranților pe piața forței de muncă. CESE recomandă ca partenerii sociali să fie pe deplin implicați în elaborarea, dezvoltarea, punerea în aplicare și monitorizarea politicilor de integrare și a măsurilor aferente în contextele locale, regionale, naționale și europene.

⁽¹⁾ JO C 354, 28.12.2010, p. 16.

⁽²⁾ <http://www.integrim.eu/wp-content/uploads/2012/12/Report-20101.pdf> <https://www.uclm.es/bits/archivos/declaracionzaragoza.pdf>

4.9. Guvernul, autoritățile regionale și locale și partenerii sociali trebuie să colaboreze pentru a ajunge la un consens social cu privire la modalitățile și mijloacele de integrare a migranților în economie și societate, mai ales pentru a se evita rivalitatea dintre diferite grupuri defavorizate.

4.10. Societatea civilă joacă un rol crucial în facilitarea accesului migranților la educație, la formare și la ocuparea forței de muncă, precum și în combaterea discriminării în domeniul educației, pe piața forței de muncă și în cadrul societății în ansamblul său.

Bruxelles, 10 decembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui mecanism de transfer în caz de criză și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul din statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid

[COM(2015) 450 final — 2015/0208 (COD)]

(2016/C 071/09)

Raportor: domnul Cristian PÎRVULESCU

La 16 septembrie 2015 și la 21 octombrie 2015, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul Uniunii Europene au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui mecanism de transfer în caz de criză și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul din statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid

[COM(2015) 450 final – 2015/0208 (COD)].

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 noiembrie 2015.

În cea de a 512-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 10 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 152 de voturi pentru, 6 voturi împotriva și 13 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Criza refugiaților din UE a ajuns într-un punct în care sunt puse în discuție principiile fondatoare referitoare la apărarea drepturilor omului și a democrației. În ciuda dificultăților, CESE este ferm convins că aceste principii trebuie respectate și puse în aplicare în mod corespunzător.

1.2. CESE consideră că tendințele suveraniste ale anumitor guverne și concepțiile negative în ceea ce privește migrația și refugiații adoptate de un număr tot mai ridicat de cetățeni pot fi limitate prin eforturi ample, necesare pentru a susține valorile europene fundamentale și realizările instituționale ale UE. În aceste situații excepționale, avem nevoie de mai multă Europă, mai multă democrație și mai multă solidaritate.

1.3. Cu toate că a fost previzibilă, actuala criză a refugiaților a avut loc ca urmare a lipsei unei politici comune în materie de azil, a cărei întârziere se explică prin absența acțiunii politice europene concertate. În acest context, CESE îndeamnă Consiliul European, Comisia Europeană și Parlamentul European să pună în aplicare articolul 67 alineatul (2) și articolul 78 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, care stabilesc condițiile de punere în aplicare în UE a unei politici veritabile în domeniul azilului.

1.4. CESE a subliniat în mod constant nevoia de solidaritate, responsabilitate și acțiune comună, precum și importanța vitală a drepturilor fundamentale.

1.5. CESE salută eforturile depuse de Comisia Europeană pentru a coordona o reacție comună la criza refugiaților, inclusiv în cadrul Reuniunii liderilor privind fluxurile de refugiați de pe ruta Balcanilor de Vest.

1.6. Mecanismul de transfer în situații de criză este un exemplu concret de cooperare bazată pe solidaritate și responsabilitate. Cu toate acestea, CESE dorește ca acest mecanism de transfer și alte inițiative similare să fie incluse într-o strategie generală, în vederea asigurării coerenței și a eficienței. Este nevoie în special de sisteme solide și fiabile de partajare a sarcinilor și, mai presus de toate, de o cheie de repartizare permanentă pentru persoanele care caută protecție în țările din UE, care să fie echitabilă și obligatorie.

1.7. Comisia Europeană și celelalte instituții ale UE trebuie să sprijine în mod activ guvernele statelor membre, astfel încât să se asigure condiții adecvate și o perspectivă pentru integrarea solicitanților de azil transferați. Este deosebit de important să se precizeze, în acest context, că cheltuielile statelor membre pentru primirea și integrarea solicitanților de azil și a refugiaților nu reprezintă costuri de durată sau cheltuieli structurale și, prin urmare, nu trebuie să fie incluse în calcularea deficitelor bugetare structurale.

2. Observații generale

2.1. Actuala criză a refugiaților reprezintă atât o provocare de ordin administrativ – dată fiind amploarea fără precedent a fenomenului –, cât și una juridică. UE a ajuns într-un punct în care principiile fondatoare referitoare la apărarea drepturilor omului și a democrației sunt puse în discuție. Disponibilitatea statelor membre de a pune pe deplin în aplicare tratatele internaționale a fost afectată de creșterea mobilității internaționale, ca urmare a globalizării economice. CESE consideră că tendințele suveraniste ale anumitor guverne și concepțiile negative în ceea ce privește migrația și refugiații adoptate de un număr tot mai ridicat de cetățeni pot fi limitate prin eforturi ample, necesare pentru a susține valorile europene fundamentale și realizările instituționale ale UE. În aceste situații excepționale, avem nevoie de mai multă Europă, mai multă democrație și mai multă solidaritate.

2.2. Sistemul european de azil este supus unor presiuni considerabile, având ca punct de plecare crizele multiple. Unele dintre acestea își au originea în politica internațională a anilor 2000, în timp ce altele sunt efectele negative ale crizei economice și financiare. Cele mai recente, „Primăvara arabă”, instabilitatea politică din Libia și războiul civil din Siria au dus în mod direct la creșterea considerabilă a numărului de refugiați.

2.3. Cele 47 de state membre ale Consiliului Europei sunt obligate să aplice dispozițiile privind drepturile omului și, în temeiul articolului 3 din Convenția europeană a drepturilor omului ⁽¹⁾, să garanteze că toate ființele umane sunt protejate. În schimb, Convenția de la Geneva din 1951 privind statutul refugiaților acordă protecție doar unei categorii specifice de persoane, astfel cum sunt definite la articolul 1, iar această protecție poate fi pierdută mai ușor. Cu toate acestea, convenția consideră că persoanele care au nevoie de protecție internațională dispun de o serie de drepturi. În unele state membre, cum ar fi România, dispozițiile constituționale acordă întâietate tratatelor internaționale în raport cu legislația națională. Articolul 18 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene ⁽²⁾, care a devenit obligatoriu în conformitate cu articolul 6 din TFUE, stabilește drepturile persoanelor care au nevoie de protecție internațională.

2.4. Sistemul Dublin a transferat în mod disproporționat povara tratării cererilor de azil către o serie de state „din prima linie” (Malta, Italia, Cipru, Grecia, Spania și, recent, Ungaria). În aceste condiții a devenit din ce în ce mai dificil pentru unele state membre să respecte în mod practic principiile nereturnării și principiile consacrate în Convenția europeană a drepturilor omului, în Carta drepturilor fundamentale și în directivele care decurg din aceasta. În ciuda dificultăților, CESE este ferm convins că aceste principii trebuie respectate și puse în aplicare în mod corespunzător.

2.5. Articolul 67 alineatul (2) și articolul 78 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene stabilesc condițiile de punere în aplicare în UE a unei politici veritabile în domeniul azilului. Aceste articole arată că accentul nu se pune pe elaborarea unor norme minime, ci mai degrabă pe crearea unui sistem comun, care include proceduri uniforme. Cu toate că a fost previzibilă, actuala criză a refugiaților a avut loc ca urmare a lipsei unei politici comune în materie de azil, a cărei întârziere se explică prin absența acțiunii politice europene concertate. În acest context, CESE îndeamnă Consiliul European, Comisia Europeană și Parlamentul European să pună în aplicare aceste articole.

⁽¹⁾ „Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”. Articolul 3 nu este singurul care se referă la azil și protecție internațională. Expulzarea persoanelor care au depus o cerere de azil care a fost respinsă poate fi problematică din perspectiva articolului 2 (dreptul la viață), a articolului 5 (dreptul la libertate și la siguranță), a articolului 6 (dreptul la un proces echitabil), a articolului 7 (nicio pedeapsă fără lege), a articolului 3 din Protocolul nr. 4 (interdicția de expulzare a resortisanților) și a articolului 4 din același protocol (interzicerea expulzării colective a străinilor). Alte articole invocate sunt: articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie), articolul 13 (dreptul la o cale de atac eficientă), articolul 16 (restricții privind activitatea politică a străinilor).

⁽²⁾ Dreptul la azil ar trebui garantat cu respectarea dispozițiilor prevăzute în Convenția de la Geneva din 28 iulie 1951 și de Protocolul din 31 ianuarie 1967 privind statutul refugiaților și în conformitate cu Tratatul de instituire a Comunității Europene.

2.6. CESE salută eforturile depuse de Comisia Europeană pentru a coordona o reacție comună la criza refugiaților, inclusiv în cadrul Reuniunii liderilor privind fluxurile de refugiați de pe ruta Balcanilor de Vest. La reuniune au participat șefi de stat și de guvern din UE și din afara UE, într-un efort de a coordona mai bine acțiunile din regiune în trei domenii cheie: asigurarea de adăposturi, gestionarea fluxurilor de migrație, precum și gestionarea frontierelor ⁽³⁾.

2.7. CESE speră ca acest mecanism de transfer în situații de criză să ajute UE să evolueze, în baza unui consens, către un sistem solid și suficient de flexibil pentru a face față provocărilor ce derivă din migrație în diferitele ei forme.

2.8. CESE a subliniat în mod constant nevoia de solidaritate, responsabilitate și acțiune comună, precum și importanța vitală a drepturilor fundamentale. Comitetul a insistat și asupra faptului că trebuie depuse eforturi serioase pentru a facilita integrarea migranților și a refugiaților.

2.9. Mecanismul de transfer de criză este un exemplu concret de cooperare bazată pe solidaritate și responsabilitate. Cu toate acestea, CESE dorește ca acest mecanism și alte inițiative similare să fie incluse ca parte a unei strategii generale în vederea asigurării coerenței și a eficienței. Este nevoie în special de sisteme solidare și fiabile de partajare a sarcinilor și, mai presus de toate, de o cheie de repartizare permanentă pentru persoanele care caută protecție în țările din UE, care să fie echitabilă și obligatorie. Inițiativa Comisiei Europene „Agenda europeană privind migrația” reprezintă un pas înainte în această direcție.

3. Observațiile CESE

3.1. Orice stat membru care nu participă la mecanism trebuie să își motiveze această opțiune. În cazul în care motivația este în primul rând una financiară sau cauzată de lipsa de pregătire pentru a-i primi pe solicitanții de azil, ar trebui să se prevadă sprijin financiar acordat în avans.

3.2. Sprijinul UE pentru organizațiile societății civile care se ocupă de criza refugiaților și integrarea migranților este în continuare insuficient. Normele și procedurile birocratice împiedică capacitatea lor de a acționa efectiv pe teren.

3.3. Pentru a determina dacă este vorba despre o criză, Comisia ar urma să analizeze dacă situația este de așa natură încât și un stat membru cu un „sistem de azil bine pregătit” ar fi incapabil să gestioneze situația. Cum va proceda Comisia? Care sunt criteriile care hotărăsc dacă un sistem de acordare a azilului poate fi considerat „bine pregătit”? Propunerea sugerează o serie de indicatori care ar putea fi luați în considerare de către Comisie, dar aceștia sunt flexibili, lista lor nefiind considerată exhaustivă.

3.4. Propunerea nu este suficient de specifică în ceea ce privește adaptarea la preferințele corespunzătoare ale statului membru beneficiar, ale statului membru de transfer, precum și ale solicitanților. Nu este clar cum va funcționa în practică acest sistem.

3.5. Se recomandă ca autoritățile din statele membre beneficiare și ofițerii de legătură din statul membru de transfer să furnizeze solicitanților informațiile relevante și să ofere consilierea necesară.

3.6. Nu este clar modul în care statul membru de transfer este încurajat pentru a primi și integra solicitanții transferați. Starea infrastructurii, disponibilitatea serviciilor, cum ar fi cele medicale sau educaționale, alocațiile financiare vor influența măsura în care solicitanții vor accepta să fie transferați într-o anumită țară. Comisia Europeană și celelalte instituții ale UE trebuie să sprijine în mod activ guvernele statelor membre, astfel încât să se asigure condiții adecvate și o perspectivă pentru integrarea solicitanților transferați.

3.7. Propunerea trebuie să devină mai concretă în acest sens, stabilind o procedură de evaluare și de încurajare a dezvoltării infrastructurii și serviciilor de azil în toate statele membre.

3.8. Sistemul trebuie să satisfacă, într-o anumită măsură, preferințele solicitantului de a fi transferat într-un anumit stat membru. Preferințele trebuie să fie legate de perspective clare și demonstrabile pentru o integrare de succes (membri ai familiei care își au reședința în acel stat, cunoașterea limbii aceluia stat, precum și alte legături cu statul respectiv, cum ar fi efectuarea de studii sau legături de afaceri).

⁽³⁾ A se vedea declarația comună a liderilor dată publicității în urma reuniunii.

3.9. „Legăturile culturale” sunt menționate ca fiind un element care trebuie luat în considerare atunci când o persoană este transferată către un stat membru. CESE consideră că acest criteriu nu ar trebui utilizat pentru a justifica respingerea solicitanților de azil pe baza religiei.

3.10. Propunerea nu precizează modul în care mecanismele vor fi aplicate în țări precum Serbia și fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, țări care au perspective clare de aderare și se confruntă cu un aflax semnificativ de migranți și de solicitanți de azil.

Bruxelles, 10 decembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/87/CE în vederea rentabilizării reducerii emisiilor de dioxid de carbon și a sporirii investițiilor în acest domeniu

[COM(2015) 337 final – 2015/0148 (COD)]

(2016/C 071/10)

Raportor: domnul Antonello PEZZINI

La 7 septembrie 2015 și la 21 septembrie 2015, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul, în conformitate cu articolele 192 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la:

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/87/CE în vederea rentabilizării reducerii emisiilor de dioxid de carbon și a sporirii investițiilor în acest domeniu

[COM(2015) 337 final – 2015/0148 (COD)].

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 noiembrie 2015.

În cea de-a 512-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 9 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 138 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul este convins că, pentru Europa, este primordială reindustrializarea durabilă, însoțită de o creștere economică competitivă și care să genereze locuri de muncă noi și mai bune, și că schema UE de comercializare a certificatelor de emisii de CO₂ ar trebui să se circumscrie acestui cadru, ca instrument esențial al politicii UE de combatere a schimbărilor climatice și de decarbonizare a economiei mondiale.

1.2. Comitetul consideră că schema UE de comercializare a certificatelor de emisii (EU ETS), ca instrument de reducere a emisiilor rezultate din producerea de către UE a energiei, trebuie să dea un semnal în ceea ce privește prețul carbonului, și, totodată, aibă un efect pozitiv asupra investițiilor sustenabile în noi tehnologii cu emisii scăzute de carbon.

1.3. În opinia CESE, este necesar ca piața carbonului să devină mai stabilă, mai flexibilă și deschisă tuturor partenerilor majori de la nivel mondial, într-un cadru foarte precis și coordonat, pentru a atinge obiectivul unui sistem industrial de prelucrare competitiv și durabil.

1.4. Comisia ar trebui, în opinia Comitetului, să respecte cu strictețe mandatul definit prin cadrul de politici privind clima și energia până în 2030, adoptat de Consiliul European din 23 și 24 octombrie 2014, mai ales în ceea ce privește dispozițiile clare referitoare la relocarea emisiilor de dioxid de carbon, ce trebuie dezvoltate în reforma schemei EU ETS.

1.5. În opinia Comitetului, trebuie asigurate mecanisme adecvate de tranziție, pentru a proteja competitivitatea întreprinderilor europene și a evita, în același timp, riscurile de retragere a investițiilor și de expunere a întreprinderilor europene la concurența neloyală a țărilor care nu dispun de instrumente de reglementare comparabile în domeniul climatic.

1.6. CESE recomandă să se asigure un cadru adecvat de reguli – mai ales în ceea ce privește nivelurile de alocare gratuită, admisibilitatea relocării emisiilor de dioxid de carbon, revizuirea parametrilor de referință, compensarea costurilor incluse în prețurile energiei electrice – pentru a garanta în totalitate alocarea gratuită și compensarea integrală a costurilor indirecte în toate statele membre, pentru 10 % din instalațiile cele mai eficiente care funcționează în sectoarele expuse la riscuri ridicate de relocare a emisiilor.

1.7. Printre punctele esențiale ale reformei, CESE dorește să sublinieze următoarele aspecte:

- eliminarea factorului de corecție transsectorial pentru costurile directe;
- mecanisme armonizate la nivel european, pentru compensarea costurilor indirecte în toată UE, cu scopul de a evita denaturările concurenței ⁽¹⁾;
- sisteme de recompensare a instalațiilor care obțin cele mai bune rezultate, și nu de penalizare a lor, indiferent de modul în care a fost realizată performanța, inclusiv captarea și utilizarea CO₂;
- stabilirea de criterii de referință bazate pe date industriale solide și fixate o singură dată, la începutul perioadei respective;
- alocarea gratuită de cote diverselor sectoare, pe baza producției efective, și nu a producției din trecut;
- posibilitatea de a aplica o metodă alternativă în cursul fazei 4 pentru sectoarele care nu dispun de parametri de referință anteriori;
- definirea mai flexibilă a riscului de relocare a emisiilor, cu ajutorul unor criterii calitative de risc actualizate, fără a introduce valori critice;
- utilizarea unei părți a rezervei de stabilitate în sprijinul eliminării treptate (*phasing-out*) a sectoarelor excluse din lista celor considerate a fi expuse unui risc de relocare a emisiilor de dioxid de carbon;
- exceptarea de la schemă a instalațiilor cu emisii inferioare valorii de 50 000 t CO₂;
- integrarea deplină a dimensiunii sociale în cadrul EU ETS, pentru a sprijini transferul proceselor și competențelor industriale și ocupaționale către o economie fără emisii de carbon;
- examinarea modalităților de extindere la societatea civilă a mecanismelor de recompensare a instalațiilor cu cele mai bune rezultate, asigurând un **bonus ETS** familiilor, comunităților și autorităților publice care își reduc în măsură însemnată consumul de energie generator de CO₂ sau își compensează emisiile prin **investiții ecologice**;
- elaborarea unui studiu preliminar independent, pentru a identifica mecanismele optime de funcționare a EU ETS, în vederea realizării obiectivelor climatice stabilite.

1.8. În fine, Comitetul solicită maximum de coerență, sinergie deplină, cât mai puține suprapuneri de cerințe și eliminarea poverilor birocratice din noile dispoziții de modificare a EU ETS și regulile paralele și complementare cu care interacționează acestea.

1.9. CESE consideră că ar trebui asigurat un cadru pentru schimbul de credite internaționale, care să contribuie la realizarea obiectivelor mai generale de reducere a emisiilor în Europa, cu sprijinul unor acorduri internaționale, multilaterale și bilaterale.

1.10. CESE consideră că este important să se elaboreze în acest sens un aviz din proprie inițiativă, după încheierea Conferinței de la Paris, de la sfârșitul lui 2015.

⁽¹⁾ Cf. *State aid Modernisation for an integrated EU energy market* – Joaquín Almunia, vicepreședinte al Comisiei Europene, responsabil cu politica în domeniul concurenței, Bruxelles, 2 decembrie 2013: *Energy: the sector where 'more Europe' is most needed (Energia – sectorul în care se resimte cel mai acut nevoia de „mai multă Europă”)*. Elaborarea unor principii comune pentru evaluarea ajutoarelor de stat. Pentru ca un ajutor să fie compatibil, este necesar ca acesta: – să contribuie la un obiectiv comun la nivelul UE – să corijeze disfuncționalitățile dovedite ale pieței/o problemă de echitate – să fie un instrument adecvat – să asigure un efect de stimulare – să fie proporțional/limitat la minimum – să evite denaturările inutile ale concurenței și ale comerțului. Cf. și „Orientări privind ajutoarele de stat pentru protecția mediului și energie pentru perioada 2014-2020” (JO C-200, 28.6.2014, p. 1).

2. Introducere

2.1. Schema UE de comercializare a certificatelor de emisii (EU ETS – *Emissions Trading System*) a devenit operațională la 1 ianuarie 2005 și este unul dintre cele mai importante instrumente ale politicii UE privind clima, prin posibilitatea reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră.

2.2. De la înființarea sa, schema EU ETS a avut ca obiectiv să permită stabilirea unui punct de referință pentru carbon, astfel încât să poată fi reduse emisiile în toate sectoarele economiei europene (responsabile pentru aproximativ jumătate din emisiile de gaze cu efect de seră – GES).

2.3. CESE a considerat întotdeauna EU ETS drept un instrument-cheie în politica UE privind clima și energia, în vederea reducerii emisiilor industriale ale UE. De aceea, Comitetul a solicitat reformarea veritabilă a schemei, în vederea realizării obiectivelor UE privind clima pentru 2030, prezervând competitivitatea industriei Uniunii și evitând delocalizarea investițiilor.

2.4. **Consiliul European din 21 martie 2014** a solicitat adoptarea unor măsuri menite să compenseze în întregime costurile directe și indirecte ale politicilor climatice ale UE pentru sectoarele expuse concurenței mondiale, în așteptarea unui acord internațional privind clima care să asigure industriei europene condiții echitabile la nivel mondial.

2.4.1. Cu toate acestea, CESE își însușește observațiile Curții de Conturi Europene, conform cărora există „deficiențe semnificative în ceea ce privește [...] EU ETS”, și face o serie de recomandări pentru îmbunătățirea integrității și punerii în aplicare a acestei scheme, reafirmând conceptul de eficiență industrială, care trebuie să asigure deplina competitivitate a economiei în UE.

2.5. La **23 și 24 octombrie 2014, Consiliul European** a stabilit cadrul privind clima și energia pentru 2030. De asemenea, el a adoptat concluzii și, în special, a aprobat câteva obiective importante:

- un obiectiv obligatoriu al UE de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu cel puțin 40 % până în 2030 în raport cu nivelurile din 1990, cu o reducere lineară a plafonului anual de 1,74 %;
- un obiectiv obligatoriu de consum de energie din surse regenerabile de cel puțin 27 % până în 2030, însă fără obiective obligatorii pentru statele membre;
- un obiectiv orientativ de cel puțin 27 % până în 2030 privind îmbunătățirea eficienței energetice, fără caracter obligatoriu, dar care poate face obiectul unei revizuirii în creștere de până la 30 %;
- sprijinirea finalizării urgente a pieței interne a energiei (nu mai târziu de 2020), prin îndeplinirea obiectivului de 10 % stabilit pentru interconexiunile electrice existente.

2.5.1. Obiectivul UE de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră la nivel intern cu cel puțin 40 %, aprobat în mod oficial cu ocazia reuniunii Consiliului Mediu din 6 martie 2015, reprezintă baza contribuției UE la negocierile pentru noul acord global privind schimbările climatice.

2.5.2. Toate aceste elemente ale cadrului vor fi revăzute periodic de către Consiliu, care va oferi în continuare orientări strategice atât pentru sectoarele acoperite de schema ETS, cât și pentru cele neacoperite și pentru interconexiuni și eficiență energetică.

2.5.3. Instrumentele și măsurile vor trebui orientate către o abordare cuprinzătoare și neutră din punct de vedere tehnologic, pentru a promova reducerea emisiilor și eficiența energetică.

2.6. La **13 mai 2015** s-a ajuns la un acord între Consiliu și PE cu privire la reformarea schemei UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS), cu o decizie privind rezerva de stabilitate a pieței:

- o rezervă de stabilitate a pieței va fi instituită în 2018 și va fi funcțională începând cu 1 ianuarie 2019;
- certificatele licitate către sfârșitul fazei de tranzacționare (cele 900 de milioane de certificate a căror licitare a fost amânată din perioada 2014-2016 până în 2019-2020) vor fi plasate în rezerva pentru piață;

- certificatele nealocate vor fi transferate direct către RSP în 2020, iar utilizarea lor ulterioară trebuie să fie luată în considerare în cadrul revizuirii mai ample a EU ETS;
- scoaterea temporară a *componentei de solidaritate* de 10 % a certificatelor din domeniul de aplicare a RSP până la sfârșitul anului 2025;
- revizuirea EU ETS va trebui să ia în considerare posibila utilizare a unui număr limitat de acțiuni înainte de 2021, pentru a completa resursele existente pentru promovarea CSC (captarea și stocarea CO₂);
- revizuirea EU ETS și a rezervei pentru stabilitatea pieței va ține seama de:
 - relocarea emisiilor de CO₂ și de aspectele legate de competitivitate; și de
 - chestiunile legate de ocuparea forței de muncă și de PIB.

2.7. În contextul Strategiei privind uniunea energetică și în vederea Conferinței de la Paris privind schimbările climatice, Comisia a propus un pachet de măsuri care urmărește, printre altele, să revizuiască schema UE de comercializare a certificatelor de emisii, în conformitate cu instrucțiunile stabilite de Consiliu, protejând prioritățile de reindustrializare a economiei europene și competitivitatea internațională a sectoarelor industriale mai expuse la riscul de delocalizare a producției.

2.8. Măsurile de revizuire a schemei UE de comercializare a certificatelor de emisii se referă, pe lângă politica energetică, și la multe alte politici comunitare.

2.9. CESE a lansat un studiu privind impactul măsurilor finanțate prin utilizarea instrumentelor UE în favoarea protecției mediului ⁽²⁾. Studiul subliniază importanța utilizării eficiente a veniturilor obținute prin mecanismele bazate pe piață, pentru a aduce îmbunătățiri în domeniul mediului în conformitate cu promovarea economiei ecologice, precum și a resurselor generate de schema UE de comercializare a emisiilor (care reprezintă o posibilitate deosebit de importantă de finanțare a acestor îmbunătățiri și pentru tranziția industrială și ocupațională către o economie fără emisii de dioxid de carbon).

3. Propunerile Comisiei

3.1. Inițiativa Comisiei de modificare a Directivei 2003/87/CE (Directiva EU ETS) ar urmări, printr-o serie structurată de propuneri, sporirea ritmului anual de reducere a emisiilor permise, astfel încât nivelul anual de cote eliberate în întregul Spațiu Economic European (SEE), începând cu 2021, să scadă cu un factor linear de peste 2,2 %, pentru a ajunge la o reducere de 43 % în 2030 în raport cu 2005.

3.2. Propunerea prevede diverse mecanisme de finanțare prin care operatorii economici să fie sprijiniți în combaterea relocării emisiilor de dioxid de carbon și în abordarea mizelor majore reprezentate de inovare și de investițiile necesare modernizării propriilor instalații și eficientizării energetice, în vederea reducerii emisiilor.

4. Sistemele de comercializare a certificatelor de emisii la nivel mondial

4.1. În afara UE, sistemele de comercializare a certificatelor de emisii sunt folosite tot mai mult în lume, cu sisteme naționale și subnaționale care funcționează deja în mai multe țări.

4.2. În SUA, președintele Obama a anunțat regulile Planului pentru energie curată (*Clean Power Plan – CPP*), care stabilesc, pentru fiecare stat, standarde specifice pentru reducerea, până în 2030, a emisiilor de carbon ale centralelor electrice (în principal ale celor pe cărbune și gaz).

4.2.1. În California există un program de limitare și tranzacționare, lansat în 2012. În Connecticut, Delaware, Maine, Maryland, Massachusetts, New Hampshire, New York, Rhode Island, Vermont este în vigoare Inițiativa regională privind gazele cu efect de seră (*Regional Greenhouse Gas Initiative-RGGI*).

⁽²⁾ www.eesc.europa.eu/envistud.

- 4.3. În **Australia** funcționează un sistem de comercializare a emisiilor care va fi pus în legătură cu cel european până în 2018, în urma unui acord încheiat cu Comisia Europeană în 2012.
- 4.4. În **Canada**, Sistemul de limitare și tranzacționare a emisiilor de gaze cu efect de seră (*Cap-and-Trade System for Greenhouse Gas Emissions*) a fost introdus în Quebec în 2012, acoperind – începând cu 2013 – 85 % din emisiile provinciei Quebec.
- 4.5. În **Noua Zeelandă** a fost lansat în 2008 un sistem de comercializare a emisiilor (NZ ETS), cuprinzând sectoarele silviculturii și agriculturii, combustibilii fosili lichizi, centralele electrice și procesele industriale.
- 4.6. UE și **China** au ajuns la un acord în cadrul reuniunii bilaterale la nivel înalt de la sfârșitul lunii iunie 2015 privind cooperarea în domeniul combaterii schimbărilor climatice.
- 4.7. În **Coreea de Sud**, din ianuarie 2015 este în vigoare primul program operațional din Asia la nivel național și al doilea la nivel mondial, după schema UE de comercializare a emisiilor.
- 4.8. În **Japonia** a fost lansat în aprilie 2010 Programul de plafonare și comercializare din Tokyo (TMG ETS), primul sistem obligatoriu de comercializare.
- 4.9. Sistemul ETS-CH a fost lansat în 2008 în **Elveția**, pentru o perioadă de 5 ani, pe bază voluntară și ca opțiune alternativă la taxa pe CO₂ la combustibilii fosili. Începând cu 2013, sistemul a devenit obligatoriu pentru marile industrii energofage.

5. Observații generale

5.1. Comitetul consideră că EU ETS reprezintă un instrument-cheie eficient de reducere a emisiilor rezultate din producerea de către UE a energiei, urmând o logică de piață care ar trebui să dea un semnal cu privire la prețul carbonului conform ambițiilor, dar care să aibă și un efect pozitiv asupra investițiilor în tehnologii cu emisii scăzute de carbon, asupra dezvoltării surselor regenerabile de energie și a sporirii eficienței energetice.

5.1.1. CESE este îngrijorat de posibilitatea accelerării procesului de relocare a investițiilor, văzut ca formă specifică de relocare a emisiilor de dioxid de carbon în sectoarele vulnerabile. Acest fenomen ar putea reduce și mai mult competitivitatea acestor sectoare și capacitatea lor de a adopta măsurile necesare trecerii la o economie eficientă din punctul de vedere al resurselor și cu emisii reduse de dioxid de carbon, în conformitate cu pozițiile exprimate în unele avize recente⁽³⁾.

5.2. CESE consideră că este necesar ca piața carbonului să devină mai stabilă, flexibilă și deschisă tuturor partenerilor majori de la nivel mondial.

5.3. Cadru de politici privind clima și energia până în 2030, convenit de Consiliul European din 23 și 24 octombrie 2014, stabilește obiective ambițioase de reducere unilaterală, oferind însă și orientări clare referitoare la relocarea emisiilor de dioxid de carbon, orientări ce trebuie dezvoltate în reforma schemei EU ETS.

5.3.1. De asemenea, CESE consideră că reforma EU ETS ar trebui să reprezinte un cadru de politică corelată, în special, cu reforma din sectoarele care nu fac obiectul ETS (Decizia privind partajarea eforturilor – *Effort Sharing Decision*, ESD) și cu politicile privind energia din surse regenerabile (Directiva privind energia din surse regenerabile) și eficiența energetică (Directiva privind eficiența energetică și Directiva privind performanța energetică a clădirilor).

5.4. CESE consideră că reforma ar trebui să cuprindă următoarele puncte principale:

- eliminarea factorului de corecție transsectorial pentru costurile directe;
- mecanisme armonizate la nivel european în materie de compensare a costurilor indirecte;

⁽³⁾ *Instrumente de piață – O economie a UE cu emisii scăzute de dioxid de carbon* (JO C 226, 16.7.2014, p. 1), *Un cadru pentru politica privind clima și energia în perioada 2020-2030* (JO C 424, 26.11.2014, p. 39) și *Protocolul de la Paris* (JO C 383, 17.11.2015, p. 74).

- sisteme de recompensare a instalațiilor care obțin cele mai bune rezultate, și nu de penalizare a lor, indiferent de modul în care a fost realizată performanța, inclusiv captarea și utilizarea CO₂;
- stabilirea de criterii de referință bazate pe date industriale solide, o singură dată (la începutul perioadei respective);
- alocarea gratuită de cote diverselor sectoare, pe baza producției efective;
- posibilitatea de a aplica o metodă alternativă în cursul fazei 4 pentru sectoarele care nu dispun de parametri de referință anteriori;
- definirea mai flexibilă a riscului de relocare a emisiilor, cu ajutorul unor criterii calitative de risc actualizate;
- utilizarea unei părți a rezervei de stabilitate în sprijinul eliminării treptate (*phasing-out*) a sectoarelor excluse din lista celor considerate a fi expuse unui risc de relocare a emisiilor de dioxid de carbon;
- exceptarea de la schemă a instalațiilor mici, cu emisii inferioare valorii de 50 000 t CO₂;
- integrarea deplină a dimensiunii sociale în cadrul EU ETS, pentru a sprijini transferul proceselor și competențelor industriale și ocupaționale către o economie fără emisii de carbon.

5.4.1. Întreprinderilor confruntate cu riscul relocării ar trebui să li se aloce în mod gratuit un număr de certificate de emisii.

5.5. În opinia Comitetului, trebuie asigurate mecanisme adecvate pentru a asigura tranziția către o reducere echilibrată a alocării cu titlu gratuit a cotelor de emisii de CO₂, pentru a proteja competitivitatea întreprinderilor europene și a evita, în același timp, riscurile de retragere a investițiilor și de expunere a întreprinderilor europene și a locurilor de muncă din UE la concurența nelocală a țărilor care nu dispun de cadre de reglementare comparabile.

5.5.1. Ar trebui să se asigure un pachet de reguli adecvate – mai ales în ceea ce privește nivelurile de alocare gratuită, admisibilitatea relocării emisiilor de dioxid de carbon, revizuirea parametrilor de referință, compensarea costurilor incluse în prețurile energiei electrice – pentru a garanta în totalitate alocarea gratuită și compensarea integrală a costurilor indirecte în toate statele membre, pentru 10 % din instalațiile cele mai eficiente care funcționează în sectoarele expuse la riscuri ridicate de relocare a emisiilor.

5.5.2. De asemenea, ar trebui examinate posibilitățile de extindere la societatea civilă a mecanismelor de recompensare a instalațiilor cu cele mai bune rezultate, asigurând un **bonus ETS** familiilor, comunităților și autorităților publice care își reduc în măsură însemnată consumul de energie generator de CO₂ sau își compensează emisiile prin **investiții ecologice**.

5.6. CESE consideră că mecanismul de dezvoltare nepoluantă (*Clean Development Mechanism – CDM*) ar trebui să fie menținut, îmbunătățit și extins, iar legăturile dintre schema UE de comercializare a certificatelor de emisie și noile sisteme care se dezvoltă în alte părți ale lumii ar trebui sprijinite în mod adecvat.

5.7. Schimbările climatice necesită o abordare globală, prin intermediul unui acord cu obiective bine definite și precise pentru toate marile economii ale lumii.

6. Observații specifice

6.1. Comitetul recomandă revizuirea procedurilor de alocare a certificatelor, asigurând astfel un procent suficient de alocări gratuite care să satisfacă exigențele operatorilor aflați în drept. Identificarea sectoarelor expuse riscului de relocare începând cu 2020 ar putea determina scurtarea semnificativă a listei acestor sectoare, cu un prag de 0,18 drept condiție preliminară de eligibilitate.

6.2. CESE este preocupat de înăsprirea parametrilor de referință care ar penaliza și mai mult întreprinderile confruntate cu situații dificile: reducerea transversală a acestor indici, prin aplicarea unui factor unic de corecție lineară, stabilit pe bază anuală între un minim de 0,5 % și un maxim de 1,5 %, nu ține seama de durata de viață a echipamentelor, nici de starea tehnologică reală din sectoare foarte diverse.

6.3. CESE consideră că parametrii de referință ai relocării emisiilor de dioxid de carbon trebuie să fie aplicabili din punct de vedere tehnic și economic, astfel încât să reflecte progresele tehnologice reale, și recomandă ca metoda de reducere a listei de sectoare expuse relocării emisiilor de dioxid de carbon de la 177 la 52 pentru perioada 2021-2030 să fie convenită cu partenerii sociali și să fie însoțită de măsuri de eliminare treptată.

6.4. De asemenea, CESE consideră că factorul transsectorial de corecție va trebui să fie eliminat. Calcularea inadecvată a acestui factor de corecție ar genera incertitudini cu privire la alocarea cu titlu gratuit a cotelor, iar instalațiile cele mai expuse riscului ar suporta costuri nejustificate.

6.5. CESE consideră că, la nivel european, ar trebui prevăzut un mecanism armonizat de compensare a costurilor indirecte, pe baza parametrilor deja stabiliți⁽⁴⁾, care să evite actualele denaturări ale pieței interne, conferind caracter obligatoriu actualului sistem bazat pe ajutoare de stat și obligând statele membre să aloce cel puțin o parte din veniturile obținute în urma licitațiilor pentru compensarea suficientă a costurilor indirecte suportate de instalațiile cele mai performante pe plan ecologic în sectoarele expuse.

6.6. CESE solicită ca alocarea mai flexibilă și dinamică a cotelor gratuite să se facă pe baza nivelurilor de producție reale actualizate și să fie sprijinite instalațiile care își îmbunătățesc eficiența, alocându-le în continuare aceeași parte de cote gratuite.

6.7. Este necesar ca criteriile de stabilire a riscului de *relocare a emisiilor de dioxid de carbon* să devină mai flexibile, pentru a reflecta cât mai fidel impactul prețului emisiilor asupra competitivității diverselor sectoare, în special pentru IMM-uri, prin aplicarea criteriului calitativ, așa cum a fost definit acesta în 2008.

6.8. CESE consideră că cele trei fonduri ale schemei EU ETS (fondul pentru rezerva de stabilitate a pieței, fondul pentru inovare și cel pentru modernizare) ar trebui considerate ca parte a unui cadru unic, astfel încât să asigure funcționarea corectă și adecvată a sistemelor de gestionare/control, pentru a evita duplicările și suprapunerile.

6.9. CESE consideră că:

- o parte a rezervei de stabilitate ar trebui utilizată în sprijinul eliminării treptate (*phasing-out*) a sectoarelor excluse din lista celor considerate a fi expuse unui risc de relocare a emisiilor de dioxid de carbon;
- Fondul pentru modernizare ar trebui să fie accesibil nu doar țărilor al căror PIB se află sub pragul de 60 % din media UE, ci și măsurilor luate în regiunile NUTS 2, în vederea producerii energiei electrice, pentru promovarea transparentă a investițiilor, fără a genera denaturări pe piața internă a energiei;
- Fondul pentru inovare ar trebui utilizat pentru noi tehnologii și procese industriale cu emisii scăzute de dioxid de carbon, în special în sectoarele eliminate treptat din lista celor expuse unui risc de relocare;
- *ar trebui sprijinite licitațiile voluntare pentru emisiile de dioxid de carbon* (așa-numita „piață Carbomark”), ca angajamente suplimentare asumate în mod voluntar de către proprietarii de păduri, pentru a maximiza avantajele ecologice indirecte furnizate de păduri, oferindu-se astfel posibilitatea de a recunoaște, inclusiv din punct de vedere economic, funcția climatică a ecosistemului forestier.

6.10. Comitetul dorește ca măsurile prevăzute pentru instalațiile de mici dimensiuni cu emisii sub 25 000 t CO₂ să fie extinse la cele cu emisii sub 50 000 t CO₂, care reprezintă 75 % din instalațiile acoperite de EU ETS, însă doar 5 % din emisiile totale de la nivel european.

6.11. În ceea ce privește emisiile rezultate din procesul mineralogic, posibilitățile de reducere a emisiilor de către operatori sunt aproape nule, motiv pentru care întreaga cotă corespunzătoare ar trebui alocată în mod gratuit.

⁽⁴⁾ Orientări privind ajutoarele de stat pentru protecția mediului și energie pentru perioada 2014-2020 (JO C 200, 28.6.2014, p. 1).

6.12. Dat fiind că măsurile de revizuire a schemei UE de comercializare a certificatelor de emisii se referă, pe lângă politica energetică, și la alte politici ale UE, Comitetul cere maximum de coerență și eliminarea poverilor birocratice din noile dispoziții de modificare și regulile cu care interacționează acestea.

Bruxelles, 9 decembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — O strategie privind piața unică digitală pentru Europa

[COM(2015) 192 final]

(2016/C 071/11)

Raportor: domnul Raymond HENCKS

Coraportor: domnul Thomas McDONOGH

La 12 mai 2015, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

„Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O strategie privind piața unică digitală pentru Europa”

[COM(2015) 192 final].

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 24 noiembrie 2015.

În cea de a 512-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 9 decembrie 2015), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 219 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE sprijină strategia privind piața unică digitală europeană a Comisiei Europene. Este însă îngrijorat de faptul că voința politică a unora dintre statele membre de a deschide o breșă către o Uniune digitală creativă și inovatoare, nu doar consumatoare, lasă de dorit.

1.2 Strategia privind o piață unică digitală în Europa propusă de Comisia Juncker constituie o prelungire a strategiilor și programelor digitale prealabile și este menită să dea un nou impuls unei politici digitale a Uniunii Europene care întârzie să apară. În același timp, se urmărește reorientarea asupra comerțului și consumatorilor și asupra măsurilor care se impun pentru intensificarea comerțului, creșterea numărului de consumatori și îmbunătățirea condițiilor și a protecției consumatorului.

1.3 În acest context, prioritatea noastră numărul unu este eliminarea lacunelor în materie de competențe. Problemele existente pot fi de alfabetizare și cunoștințe aritmetice și, în egală măsură, de competențe digitale și de utilizare responsabilă a acestora. În al doilea rând, este necesară facilitarea utilizării unor platforme pentru orientarea pieței, motiv pentru care activitățile lor nu ar trebui restricționate. În al treilea rând, este necesar să se prevadă aplicații relevante: de aceea, este bine-venit accentul pus pe standardizare. Un nivel mai ridicat al e-guvernării va contribui la o mai mare implicare a cetățenilor în activitatea digitală. Din punctul de vedere al consumatorilor, CESE salută inițiativele privind îmbunătățirea accesului consumatorilor și al întreprinderilor la bunuri și servicii digitale în întreaga Europă.

1.4 Doar unele dintre inițiativele prezentate în detaliu în secțiunea 4.2 (Crearea condițiilor adecvate pentru dezvoltarea rețelelor și a serviciilor digitale) se referă la infrastructurile rețelelor și fac parte din Agenda digitală. Importanța acestor propuneri ține de contextul pieței unice și de urgența cu care acestea vor fi abordate. Unele dintre celelalte inițiative din această secțiune sunt importante pentru drepturile consumatorilor.

1.5 CESE nu poate decât să sprijine Comisia în hotărârea ei de a elimina compartimentarea în 28 de strategii și piețe digitale naționale, pentru a le contopi într-o abordare europeană și pentru a-și asigura astfel o poziție de prim-plan în domeniul economiei digitale mondiale, care a devenit apănajul țărilor terțe.

1.6 CESE este convins că Uniunea Europeană, care dispune de competențe excelente și de o mare experiență în anumite domenii digitale, poate recupera această rămânere în urmă. În acest context, CESE insistă asupra dezvoltării unor centre de cercetare multidisciplinară și asupra creării de sinergii europene în cadrul spațiului european de cercetare, în domenii precum tehnologia de tip *cloud computing*, nano-electronica, stocarea datelor și prelucrarea volumelor mari de date, aparatele care pot fi consultate sau controlate de la distanță (obiecte conectate) și serviciile inteligente.

1.7 Uniunea va putea să recupereze rămânerea în urmă dacă reușește, pe termen scurt, să își pună în comun resursele pentru mobilizarea și coordonarea eforturilor publice și private din cele 28 de state membre, asociind toate părțile implicate la discuțiile pe tema strategiei privind piața unică digitală. CESE este de acord cu angajamentul Comisiei de a lansa o consultare publică pentru fiecare dintre acțiunile sale viitoare în cadrul pieței unice digitale.

1.8 CESE regretă absența unei dimensiuni sociale din strategia digitală (excepție făcând aspectele referitoare la competențele digitale), în condițiile în care evoluția serviciilor și a modelelor de întreprindere atrage după sine mutații profunde în procesul muncii. CESE este de părere că, dincolo de eventualele avantaje, trebuie luate în considerare atât riscurile și provocările multiple, în special în ceea ce privește securitatea, organizarea utilizării forței de muncă și securitatea socială, cât și procedurile prevăzute în tratat cu privire la dialogul social și la clauza socială orizontală, care trebuie să își găsească locul în cadrul strategiei privind piața unică digitală⁽¹⁾. CESE consideră că dimensiunea socială, cu toate consecințele sale în materie de ocupare a forței de muncă, ar trebui să constituie un al 4-lea pilon al Strategiei privind piața unică digitală pentru Europa.

2. Introducere

2.1 CESE înțelege prin termenul „piață unică digitală” (*Digital Single Market – DSM*) transferul pe internet al tranzacțiilor și activităților din cadrul actualei pieței interne a UE. Acest transfer a fost realizat deja în parte, dar inițiativele concepute de Comisie urmăresc să valorifice pe deplin potențialul domeniului digital. Activitățile și tranzacțiile de pe piață cuprind producția de bunuri și prestarea de servicii, urmate de intermediere, distribuție și consum. Tranzacțiile dintre consumatori (C), întreprinderi (B) și autoritățile publice (G) reflectă atât influența rețelelor sociale, cât și orientarea spre o societate a partajării. În contextul pieței unice digitale, autoritățile publice au rolul unui furnizor de servicii.

2.2 Avantajele transferului de procese comerciale sunt bine cunoscute: o mai bună integrare în lanțul de valori, accelerarea proceselor, de la concepție până la livrare, îmbunătățirea interfețelor puse la dispoziția clienților (în special în contextul rețelelor sociale) și o mai mare competitivitate la nivel global. Pe măsură ce avansează, tranziția va deschide calea către „internetul obiectelor” și către cea de a 4-a revoluție industrială.

2.3 Trăsătura specifică a pieței interne constă în aceea că, prin concepție, este transnațională, fiind așadar adecvată, în principiu, pentru exploatarea internetului. Cu toate acestea, există probleme legate de piața internă în sine, de adaptarea normelor, legilor și reglementărilor la mediul digital, există deficiențe în materie de pregătire pentru domeniul digital atât în mediul de afaceri, cât și în rândul autorităților publice și al consumatorilor, precum și curențe legate de infrastructura tehnologică a pieței unice digitale și eventuale probleme în materie de poziție dominantă a marilor platforme.

2.4 Comisia își prezintă strategia digitală, în paralel cu proiectul privind piața unică digitală. Ea abordează preocupările legitime legate de absența UE din sectoarele de dezvoltare a echipamentelor și programelor digitale (*hardware și software*) de nivel mondial, dar aceste preocupări sunt de ordin secundar în contextul pieței unice digitale. Potrivit Comisiei, avantajele pe care le presupune finalizarea acestora sunt semnificative în ceea ce privește PIB-ul și ocuparea forței de muncă, iar UE și statele sale membre sunt în măsură să întreprindă toate acțiunile necesare în acest sens.

2.5 Incapacitatea de a defini piața unică în domeniul serviciilor are implicații profunde asupra dezvoltării pieței unice digitale. Sectorul serviciilor este sectorul predominant în economiile statelor membre. Furnizarea de servicii depinde din ce în ce mai mult de tranzacțiile pe internet; progresele înregistrate de strategia privind piața unică digitală ar putea, prin ele însele, să faciliteze dezvoltarea pieței unice a serviciilor.

2.6 Regulile, normele administrative și actele cu putere de lege elaborate pentru tranzacțiile realizate pe suport de hârtie și primele decenii ale comerțului electronic au devenit piedici în calea finalizării pieței unice digitale. CESE salută programul legislativ propus și calendarul ambițios care a fost stabilit:

- propuneri legislative referitoare la norme contractuale transfrontaliere, simple și eficiente, pentru consumatori și întreprinderi;
- revizuirea Regulamentului privind cooperarea în materie de protecție a consumatorului;
- măsuri în domeniul livrării de colete;

⁽¹⁾ Avizul CESE „Efectele digitalizării asupra sectorului serviciilor și ocupării forței de muncă în contextul mutațiilor industriale” (JO C 13, 15.1.2016, p. 161).

- o amplă examinare care să pregătească propunerile legislative menite să combată blocarea geografică nejustificată;
- ancheta în materie de concurență în sectorul comerțului electronic, referitoare la comerțul online de bunuri și prestarea online de servicii;
- propuneri legislative privind reforma regimului drepturilor de autor;
- propuneri legislative în vederea reducerii sarcinii administrative a mediului de afaceri ce decurge din regimurile diferite de TVA;
- inițiative privind proprietatea asupra datelor, fluxul liber de date (de exemplu, între furnizorii de servicii de tip *cloud*) și un „*cloud*” la nivel european;
- revizuirea Directivei asupra confidențialității și comunicațiilor electronice (*e-Privacy Directive*).

2.7 Programul legislativ prezentat la punctul 2.6 de mai sus este foarte clar, însă acțiunile avute în vedere pentru ridicarea nivelului de sensibilizare a publicului cu privire la internet, competențele și pregătirea pentru domeniul digital atât în mediul de afaceri, cât și în rândul autorităților publice și al consumatorilor sunt mult mai puțin clare:

- competențele digitale și expertiza, în special pentru numeroase categorii de cetățeni UE, sunt departe de a fi adecvate, ca, de altfel, și propunerile Comisiei în acest sens. CESE își exprimă regretul cu privire la faptul că Comisia nu acordă prioritate, așa cum se cuvine, acestui factor esențial pentru succesul pieței unice digitale și al societății informaționale europene;
- adoptarea unui plan de standarde prioritare în domeniul TIC și extinderea cadrului european de interoperabilitate pentru serviciile publice;
- un nou plan de acțiune privind guvernarea electronică, care va include o inițiativă privind principiul „doar o singură dată” și o inițiativă privind consolidarea interconectării registrelor comerțului.

Toate aceste inițiative vor afecta cetățenii, IMM-urile, serviciile publice și din sectorul privat, precum și aplicațiile sectoriale, care joacă un rol esențial în realizarea pieței unice digitale. Aceste propuneri par a duce lipsă de precizie și nu țin seama de caracterul urgent al acțiunilor care trebuie întreprinse. CESE va monitoriza îndeaproape dezvoltarea acestor inițiative care – toate – sunt sub controlul UE și al statele membre.

2.8 Sunt propuse o serie de inițiative esențiale, după cum urmează:

- revizuirea Directivei privind difuzarea de programe prin satelit și retransmisia prin cablu;
- propuneri legislative de reformare a normelor actuale din sectorul telecomunicațiilor;
- revizuirea Directivei serviciilor mass-media audiovizuale;
- instituirea unui parteneriat contractual public-privat în materie de securitate cibernetică.

Telecomunicațiile și securitatea informatică sunt priorități evidente, însă și clarificarea normelor care reglementează prestarea de servicii audiovizuale prin cablu, satelit și în bandă largă este, de asemenea, urgentă.

2.9 Platformele sunt deosebit de importante în ceea ce privește orientarea pieței unice digitale. Majoritatea actorilor din mediul de afaceri, dar și din rândul autorităților publice și al consumatorilor le utilizează zilnic. Ele sunt accesibile, ușor de utilizat și, adesea, gratuite. Dezvoltarea lor în continuare este indispensabilă, însă există și unele preocupări:

- ele facilitează candidaturile perturbatoare, care pun la încercare anumite sectoare și întreprinderi consacrate. Consumatorii beneficiază de pe urma lor, dar întreprinderile consacrate pun sub semnul întrebării legalitatea acestor platforme;
- numeroase platforme dețin poziții dominante, ceea ce ridică semne de întrebare cu privire la un eventual abuz de poziție dominantă;

- majoritatea marilor platforme sunt domiciliate în afara UE, dar există și un sector al platformelor din UE care are nevoie de condiții de concurență echitabile ca să supraviețuiască și să prospere.

Din aceste motive, CESE consideră că analiza cuprinzătoare a rolului pe piață al platformelor, inclusiv a conținutului ilegal de pe internet este bine-venită. Pentru finalizarea cu succes a pieței unice digitale, trebuie să se dezvolte platformele; prin urmare, punerea în aplicare a legii nu ar trebui să restrângă marja de manevră a acestora.

2.10 Având în vedere analiza de mai sus, CESE consideră că programele comunitare menționate la punctul 2.7 de mai sus reprezintă probabil „călcâiul lui Ahile” al strategiei și se declară rezervat în ceea ce privește platformele.

3. Observații generale ale Comitetului

3.1 Este de neașteptat faptul că, până în prezent, Uniunea Europeană nu a valorificat pe deplin posibilitățile enorme oferite de tehnologiile digitale. Aceasta se datorează în mare parte și faptului că piața europeană a rămas scindată în 28 de piețe naționale.

3.2 Or, în mod evident, anumite state membre preferă să mențină și să dezvolte o strategie digitală la nivel strict național decât să deschidă o breșă către o Uniune digitală europeană creativă și inovatoare. În paralel, miniștrii economiei din Franța și Germania au făcut apel la crearea unui cadru comun instituit, cu precădere, de către cele două țări.

3.3 În plus, CESE observă că prim-miniștrii câtorva dintre statele membre i-au scris președintelui Consiliului pentru a-și exprima opoziția față de implementarea strategiei. Ei au insistat asupra faptului că „Ar trebui să reglementăm numai atunci când există dovezi clare ale acestei necesități, bazându-ne pe principiile reglementării inteligente și pe o evaluare temeinică a impactului. Este foarte clar că o piață unică digitală de succes nu va împiedica inovarea, investițiile și spiritul antreprenorial”. CESE împărtășește acest punct de vedere, cu condiția să se țină cont și de interesele consumatorilor și lucrătorilor.

3.4 Comisia ia în considerare această nouă strategie pentru finalizarea pieței unice digitale ca pe o continuare a Agendei digitale pentru Europa din 2010. Aceasta prevedea 101 acțiuni, dintre care, potrivit Comisiei, 72 au fost duse la bun sfârșit și 23 ar trebui încheiate la termen, fără însă ca, prin aceasta, piața unică digitală să fie finalizată, astfel încât o parte dintre aceste inițiative să se regăsească în noua strategie supusă examinării.

3.5 Cu ocazia prezentării orientărilor politice ale noii Comisii Europene, președintele său, domnul JUNCKER, a estimat că „prin crearea unei piețe unice digitale conectate, [...] putem genera în Europa o creștere suplimentară în valoare de până la 250 de miliarde EUR, creând astfel sute de mii de noi locuri de muncă”. Conform prezentei comunicări, s-ar putea adăuga „o sumă suplimentară de 415 miliarde EUR la PIB-ul european”, iar cei doi comisari responsabili cu agenda digitală vorbesc despre 3,8 milioane de locuri de muncă generate de o piață unică digitală.

3.6 În opinia CESE, este contraproductiv să fie copleșiți cetățenii cu cifre care diferă considerabil, în funcție de sursa din cadrul Comisiei, dar care sunt totuși prezentate drept adevăruri irefutabile, fără a fi, de fapt, demne de crezare. Astfel de declarații sfârșesc prin a stârni neîncredere în rândul factorilor politici de decizie, provocând indiferență față de problemele reale.

3.7 Până în prezent, Comisia nu a făcut niciodată dovada faptului că astfel de predicții s-au realizat. CESE solicită ca, la sfârșitul mandatului ei, actuala Comisie să analizeze și să compare acest bilanț cu prognoșturile sale.

3.8 CESE consideră că nu este realist să se creadă că finalizarea pieței unice digitale este posibilă în cursul mandatului actual al Comisiei, cu atât mai mult cu cât nu au fost publicate studii de impact sau cercetări științifice aferente în sprijinul acestor afirmații. CESE este de părere că estimările Comisiei ar trebui confruntate cu studiile care prevăd pierderi considerabile de locuri de muncă din cauza mutațiilor din domeniul digital ⁽²⁾.

3.9 Potrivit Comisiei, realizarea unei piețe unice digitale conectate ar permite Europei să își mențină poziția de prim-plan la nivel mondial în domeniul economiei digitale, oferind întreprinderilor europene posibilitatea de a se dezvolta și în afara Uniunii.

⁽²⁾ A se vedea nota de subsol 1.

3.10 CESE constată cu regret că nivelul de ambiție al UE, declarat prin Strategia de la Lisabona din 2000, de a deveni economia cea mai competitivă și mai dinamică din lume, bazată pe cunoaștere, capabilă de a genera creștere economică durabilă, însoțită de o îmbunătățire a ocupării forței de muncă, sub aspect cantitativ și calitativ, și de un nivel mai ridicat al coeziunii sociale, a fost în mare măsură revizuit în scădere.

3.11 Uniunea Europeană este în întârziere.

Economia digitală a devenit apanajul Statelor Unite și al Asiei. Circa 50 de mari operatori europeni de comunicații electronice fac obiectul a 28 de cadre de reglementare naționale distincte, în vreme ce cei șase operatori principali de pe piața din SUA și cei trei giganți ai pieței chineze sunt reglementați de un singur cadru de reglementare. Perceperea pieței digitale intraeuropene ca factor al integrării nu mai este adecvată într-o lume digitală fără frontiere; de altfel, ea nu a împiedicat marile platforme din țările terțe să creeze monopoluri sau oligopoluri în majoritatea țărilor din UE.

3.12 CESE speră în continuare că UE mai poate recupera rămânerea în urmă și că Strategia privind o piață unică digitală pentru Europa este de natură să dea un nou impuls acestui sector, însă cu condiția să fie creatoare, nu doar utilizatoare în domeniul digital, să promoveze un salt calitativ în societate către educarea din timp a tinerilor, astfel încât aceștia să își dezvolte competențele digitale și să le utilizeze în mod responsabil, să elimine decalajul digital, să garanteze accesul tuturor cetățenilor (inclusiv al persoanelor cu handicap), precum și realizarea unor investiții publice și private corespunzătoare în învățământ, formare profesională și cercetare.

3.13 În acest scop, UE trebuie să își pună în comun resursele pentru mobilizarea eforturilor publice și private din toate cele 28 de state membre. Acest lucru este indispensabil pentru a nu rata momentele de cotitură care apar în mod regulat în economia digitală, cum ar fi, de exemplu, aplicațiile mobile, al căror număr a crescut în mod exponențial în ultimii ani, tehnologia de tip *cloud computing*, volumele mari de date (*big data*) sau mizele strategice care se situează în prezent la nivelul platformelor de servicii digitale de talie mare, care au devenit principalele căi de acces la internet. Dezbateră asupra strategiei privind piața unică digitală trebuie să se poarte de către toate părțile implicate și să țină seama de protecția și de drepturile fundamentale ale cetățenilor, consumatorilor, lucrătorilor și persoanelor cu handicap, în perspectiva unei societăți incluzive.

3.14 CESE nu poate decât să remarce absența totală a unei dimensiuni sociale din strategia privind piața unică digitală. Efectele digitalizării asupra ocupării forței de muncă și mizele lor rămân încă în mare parte necunoscute, în vreme ce evoluția continuă a serviciilor și modelelor de întreprindere antrenează mutații profunde în procesul muncii, cu repercusiuni semnificative asupra naturii muncii și structurii întreprinderilor și cu riscul de rupere a convențiilor colective de muncă. În acest context, procedurile prevăzute în tratat cu privire la dialogul social și la clauza socială orizontală trebuie să își găsească locul în cadrul strategiei privind piața unică digitală. În avizul său privind efectele digitalizării asupra sectorului serviciilor și ocupării forței de muncă în contextul mutațiilor industriale (CCMI/136), CESE a formulat o serie de recomandări menite să evite riscul ca evoluțiile din domeniul digital să dăuneze eficacității sistemelor existente de învățământ profesional, de protecție a locurilor de muncă, de securitate socială și de impozitare. CESE consideră că dimensiunea socială, cu toate consecințele sale în materie de ocupare a forței de muncă, ar trebui să constituie un al 4-lea pilon al Strategiei privind piața unică digitală pentru Europa.

3.15 Un alt domeniu în care UE are ocazia de a-și afirma poziția este cel al volumelor mari de date, în care urmează să fie definite standardele tehnice pentru organizarea colectării și prelucrării acestora. Pentru a realiza acest lucru, este necesar să se unifice diferitele reglementări naționale într-un cadru european coerent care, mulțumită unei politici inteligente în materie de prelucrare a datelor, să se caracterizeze printr-o combinație echilibrată a intereselor economice cu protecția vieții private, în diverse sectoare, cum ar fi sectorul medical, al sănătății publice, al serviciilor pentru persoane, cel agroalimentar etc.

3.16 Uniunea Europeană, pentru care discuțiile purtate între statele sale membre cu privire la standardele tehnice sunt un lucru obișnuit, poate să se bazeze pe experiența sa în materie pentru a crea o politică europeană de date, pe baza unui cadru juridic de calitate, precum și pentru a păstra sub control standardele privind protecția datelor cu caracter personal (cf. SWIFT), astfel încât să nu fie impuse de alți actori.

3.17 De asemenea, CESE atrage atenția asupra faptului că sectorul digital este marcat și de un dezechilibru major în ceea ce privește reprezentarea celor două sexe și că marea majoritate a specialiștilor din domeniul TIC sunt bărbați. Având în vedere numeroasele locuri de muncă neocupate din sectorul TIC, Uniunea Europeană și statele membre ar trebui să îndemne un număr mai mare de femei să întreprindă demersuri pentru ocuparea unui loc de muncă în sectorul digital.

3.18 În raportul său intitulat „*Golden growth: Restoring the lustre of the European economic model*”, Banca Mondială a împărțit Uniunea Europeană în șase blocuri, pentru a evidenția, pe baza unor indicatori numerici, diferențele considerabile dintre statele membre în ceea ce privește implementarea tehnologiilor și dezvoltarea competențelor și aplicațiilor digitale, precum și a comerțului electronic. CESE invită Comisia ca, la stabilirea acțiunilor prioritare din planul său de lucru, să ia pe deplin în considerare aceste diferențe.

3.19 În sfârșit, CESE ia notă de declarația Comisiei potrivit căreia – pe lângă o finanțare în valoare de 21,4 miliarde EUR din partea UE – Fondul european pentru investiții strategice este în măsură să sprijine o gamă largă de proiecte digitale și observă că Banca Europeană de Investiții și Fondul European de Investiții oferă importante posibilități de finanțare suplimentare. CESE întâmpină cu satisfacție faptul că Comisia va colabora cu BEI, cu promotorii de proiecte și cu statele membre pentru ca fondurile disponibile să fie utilizate pe deplin, dar se întreabă totuși din ce motive au fost utilizate cu mult sub potențialul lor fondurile UE alocate statelor membre. CESE solicită să se realizeze o analiză în acest sens, astfel încât, pe viitor, să existe certitudinea unei utilizări eficiente și eficace.

4. Observații specifice

4.1 *Un acces mai bun al consumatorilor și al întreprinderilor la bunuri și servicii digitale în întreaga Europă*

4.1.1. *Propuneri legislative privind norme contractuale transfrontaliere, simple și eficiente, pentru consumatori și întreprinderi*

Aceasta este o inițiativă ambițioasă, dar de salutat în măsura în care este fezabilă. Chiar și așa, comerțul transfrontalier, electronic sau nu, va rămâne o provocare pentru IMM-uri și pentru persoanele particulare, din cauza problemelor lingvistice și culturale. Existența unui model de contract corect și simplu, în toate limbile UE, va elimina un obstacol important, dar alte preocupări persistă, cum ar fi cele privind securitatea comerțului electronic, fie el transfrontalier sau nu. În acest context, inițiativa privind securitatea cibernetică este bine-venită.

CESE se așteaptă ca, în procesul de punere în aplicare a Strategiei privind piața unică digitală pentru Europa, toate propunerile să garanteze un nivel ridicat de protecție a consumatorilor și să nu conducă la o scădere a nivelului de protecție actual, în niciun stat membru.

În rândul partenerilor sociali, persistă o preocupare legată de riscul ca comerțul electronic transfrontalier să perturbe activitatea întreprinderilor naționale existente. Acest aspect subliniază necesitatea de a include dimensiunea socială în cadrul strategiei.

4.1.2. *Revizuirea Regulamentului privind cooperarea în materie de protecție a consumatorului.*

O colaborare eficientă este în mod evident condiția *sine qua non* a unei protecții transfrontaliere a consumatorului fără hiaturi. Existența unor proceduri pentru compensarea și despăgubirea rapidă va reprezenta probabil cheia pentru acceptarea comerțului digital transfrontalier.

Ar trebui făcute eforturi pentru a se reduce sarcina administrativă asupra IMM-urilor

CESE consideră că Comisia ar trebui:

- să se asigure că consumatorii pot accesa conținuturi disponibile în mod legal, în condiții echitabile și rezonabile la nivel transfrontalier;
- să analizeze în ce măsură consumatorii se confruntă cu discriminări online în funcție de țara în care locuiesc și care sunt consecințele acestui fapt asupra consumatorilor, propunând măsurile necesare pentru a elimina orice discriminare;
- să analizeze implementarea și controlul aplicării drepturilor consumatorului, să explicitizeze în ce mod se aplică drepturile consumatorului la produsele digitale și să se asigure că atât consumatorii, cât și întreprinderile își înțeleg drepturile și au încredere că acestea vor fi apărate.

4.1.3. Măsuri în domeniul coletăriei

Livrarea în regim rapid a coletelor reprezintă factorul esențial pentru a satisface clienții piețelor naționale de comerț digital, acest aspect funcționând bine. Este logic că și comerțul digital transfrontalier ar trebui să se bucure de același sprijin, deși Comitetul observă că în Europa funcționează deja servicii de coletărie internaționale de amploare.

4.1.4. O amplă examinare care să pregătească propunerile legislative menite să combată blocarea geografică nejustificată ⁽³⁾

Aceasta se aplică atât comerțului digital, cât și serviciilor audiovizuale. În cazul comerțului digital, căutările de bunuri și servicii dau rareori rezultate din afara ariei geografice a persoanei care efectuează căutarea. Pe de altă parte, furnizarea de rezultate din întreaga UE ar putea fi copleșitoare.

De fapt, motorul de căutare poate fi setat să preia rezultate din orice arie geografică specificată. Una dintre probleme constă în faptul că clienții provenind din altă arie geografică pot face obiectul unor prețuri discriminatorii, așa cum a dovedit-o recent cazul Disneyland Paris. CESE este dispus să sprijine acțiunile care vizează să asigure desfășurarea comerțului transfrontalier în condiții echitabile, astfel încât consumatorii să fie protejați. O altă problemă este că, în unele cazuri, accesul transfrontalier la site-urile web este pur și simplu refuzat.

Blocarea conținuturilor audiovizuale are două dimensiuni: restricționarea accesului extern al cetățenilor unui anumit stat care au dreptul să acceseze un anumit serviciu în țara lor și restricționarea accesului extern pentru persoanele din alte țări care solicită un drept de acces în virtutea cetățeniei UE. În primul caz, CESE recomandă introducerea identității digitale pentru a facilita accesul. În al doilea caz, CESE este conștient că majoritatea situațiilor de blocare geografică sunt cauzate fie de restricții în domeniul drepturilor, fie de preocupări comerciale. Ar fi util un cadru armonizat în materie de drepturi, însă trebuie să se lucreze cu atenție pentru a nu fi afectate modelele de afaceri legate de publicitate și accesul pe piață.

4.1.5. Ancheta în materie de concurență în sectorul comerțului electronic, referitoare la comerțul online de bunuri și prestarea online de servicii

CESE salută supravegherea pieței de către autoritățile în materie de concurență și regimul strict de sancțiuni împotriva abuzului de poziție dominantă. În același timp, CESE observă totuși că tehnologia și economia digitală au avut ca motor întreprinderile de mari dimensiuni, economia și societatea în ansamblu beneficiind de pe urma acestui efort. Ca atare, CESE recomandă călduros ca anchetele avute în vedere să se bazeze strict pe principiile solide ale dreptului comercial și ale dreptului concurenței.

4.1.6. Propuneri legislative privind reforma regimului drepturilor de autor

CESE sprijină aceste propuneri atâta timp cât diversele modele de afaceri comerciale rămân viabile, iar drepturile deținătorilor de proprietate intelectuală sunt respectate.

4.1.7. Revizuirea Directivei privind difuzarea de programe prin satelit și retransmisia prin cablu

Această directivă vizează coordonarea anumitor norme privind drepturile de autor și a unor norme privind drepturile de autor aplicabile difuzării de programe prin satelit și retransmisiei prin cablu. Comitetul este de acord cu necesitatea revizuirii directivei în contextul propunerilor legislative preconizate la punctul 4.1.6, precum și pentru a reflecta schimbările profunde care au loc în aceste sectoare.

4.1.8. Propuneri legislative în vederea reducerii sarcinii administrative a mediului de afaceri care decurge din regimurile de TVA diferite

Impozitarea tehnologiei digitale reprezintă un factor-cheie pentru succesul strategiei privind piața unică digitală, având în vedere că este evident că legislația fiscală europeană și cea națională nu sunt adaptate realităților economiei digitale și duc la evaziune fiscală și la concurență neloială. CESE este de acord cu abordarea Comisiei privind TVA-ul (și anume concentrarea asupra provenienței clientului, mai curând decât asupra localizării sediului furnizorului de servicii), precum și cu principiul impozitării directe, care asigură că profitul este impozitat în locul în care se generează valoarea. CESE sprijină, de asemenea, Comisia în eforturile acesteia de a reduce birocrăția impusă întreprinderilor ca urmare a disparităților dintre regimurile de TVA. În ce privește punctul (iv), o soluție mai simplă ar putea fi extinderea exceptării pentru tranzacțiile intra-UE.

⁽³⁾ Directiva 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne (JO L 376, 27.12.2006, p. 36).

4.2 Crearea condițiilor adecvate pentru dezvoltarea rețelelor și a serviciilor digitale

4.2.1. Propuneri legislative pentru a reforma normele actuale în sectorul telecomunicațiilor

Diferența evidentă dintre Europa, Asia și Statele Unite în domeniul telecomunicațiilor constă în fragmentarea pieței europene. Pentru a crea organizații care să dispună de posibilitatea de investiții și capacitatea de cercetare necesare pentru a intra în competiție la nivel global, orice analiză ar trebui să țină seama și de capacitatea furnizorilor de servicii de comunicații prin internet de nivelul 1 și de nivelul 2, având în vedere creșterea exponențială a traficului digital. Analiza ar trebui să încerce să ajungă și la o soluție echilibrată pentru problema neutralității rețelei. În măsura în care conținutul audiovizual este și va fi transmis prin internet, operatorii de telecomunicații trebuie să aibă libertatea de a se ridica la înălțimea așteptărilor utilizatorilor în materie de calitate și de viteză a transmisiei.

În ce privește propunerile Comisiei, Comitetul salută accentul constant pus pe protecția consumatorului, alături de intenția de a reduce fragmentarea și de a obține o mai mare armonizare.

4.2.2. Revizuirea Directivei serviciilor mass-media audiovizuale

Există în mod clar disparități majore între reglementarea care vizează canalele de difuziune autorizate și furnizorii de servicii nereglementați. Frontierele dintre domenii sunt șterse și de retransmiterea în bandă largă a emisiunilor supuse reglementării și de puzderia de site-uri web care distribuie video la cerere (*Video on Demand* – VOD), de armatele de bloggeri care intervin în domeniul știrilor și de dimensiunea digitală atașată în prezent majorității presei tradiționale.

Cu toate acestea, Comitetul nu este convins că este de dorit să se încerce o reglementare uniformă a tuturor serviciilor. Serviciile lineare de difuziune trebuie să adere la anumite standarde din pricina obligației de serviciu public și din pricina faptului că opțiunile telespectatorului sunt limitate. Accesul la site-urile web este sub controlul utilizatorului, ca și controlul parental. Având în vedere viteza cu care se schimbă la față această ramură, se impune o revizuire în care va fi nevoie de modificări, dar trebuie să se ajungă la un echilibru.

4.2.3. O analiză cuprinzătoare a rolului pe piață al platformelor, inclusiv a conținutului ilegal de pe internet

Este clar că agenda digitală UE se bazează în foarte mare măsură pe platforme, avându-le drept motor, așa cum se întâmplă și în alte regiuni ale lumii. Succesul marilor platforme le-a oferit o poziție dominantă, de care nu trebuie să se abuzeze. Cu toate acestea, CESE avertizează Comisia că nu ar trebui să introducă obstacole în calea operării acestor întreprinderi numai pentru că sunt mari și au succes. O asemenea acțiune riscă să pună obstacole în calea dezvoltării pieței unice digitale în Europa.

Cu această rezervă, cele cinci puncte de acțiune propuse de Comisie sunt rezonabile și chibzuite. Ele au potențialul de a întări utilitatea platformelor pe piața unică digitală. Este extrem de important ca Comisia să adopte o abordare echilibrată și să nu piardă din vedere interesele comerciale legitime ale platformelor.

4.2.4. Revizuirea Directivei privind confidențialitatea și comunicațiile electronice

CESE sprijină această abordare a protecției datelor personale. CESE nu este convins că abordarea actuală a „dreptului de a fi uitat” poate fi susținută pe termen lung, deoarece interpretarea actuală a UE este prea largă și este dificil din punct de vedere tehnic să se întrețină acest drept într-un internet globalizat. Comitetul îndeamnă Comisia să detalieze în mai mare măsură acest „drept” pentru a-i proteja pe cei vulnerabili, spre a se asigura acceptarea globală a acestuia.

4.2.5. Instituirea unui parteneriat contractual public-privat în materie de securitate cibernetică

În economia digitală, diversele etape ale lanțului valoric nu au conștiința frontierelor și transcend dimensiunea națională, ceea ce contribuie la extinderea criminalității cibernetice. CESE salută faptul că strategia privind piața unică digitală cuprinde prevederi privind un parteneriat cu sectorul industrial în materie de securitate cibernetică, astfel încât să se contureze în sfârșit o cultură a gestionării riscurilor și a fluxurilor eficiente de informație, lucru care a rămas mult timp în stadiu de proiect.

Există o caracteristică a criminalității cibernetice la care Comisia nu a făcut referire: tehnologiile informației și comunicațiilor oferă posibilitatea supravegherii cibernetice, care riscă să poată fi folosită pentru controlarea datelor și a comunicațiilor personale în detrimentul libertății individuale, sau chiar pentru a spiona statele și guvernele acestora. Ținând seama de acest aspect, CESE consideră că este necesar să se ia măsuri pentru punerea în comun a informațiilor și pentru îmbunătățirea detecției și a capacităților de intervenție la nivelul UE.

Comisia nu indică precis domeniul de aplicare al parteneriatului propus, rezultatele preconizate sau structura de parteneriat (unul sau mai mulți parteneri). Comitetul evidențiază, de asemenea, nivelul de investiții în securitate cibernetică de pe piață în momentul actual. Din aceste două motive, Comitetul nu poate veni cu observații privind această propunere până când nu se cunosc mai mulți parametri.

4.3 **Maximizarea potențialului de creștere al economiei digitale**

4.3.1. *Inițiative privind proprietatea asupra datelor, fluxul liber de date (de exemplu, între furnizorii de servicii de tip cloud) și un „cloud” la nivel european*

CESE este conștient de conflictul existent în mediul „volumelor mari de date”, între securitatea datelor cu caracter personal și nevoia de agregare a seturilor de date cu caracter personal, în cadrul unor analize ample, cu scopuri economice, sociale și medicale. CESE solicită Comisiei să utilizeze revizuirea planificată pentru a soluționa acest conflict.

4.3.2. *Adoptarea unui plan de standarde TIC prioritare și extinderea cadrului european de interoperabilitate pentru serviciile publice*

Comitetul este de acord cu această inițiativă. Cu toate că unele comitete internaționale au realizat o oarecare standardizare a hardware-ului și a sistemelor de software, există evident o amplă marjă de standardizare și asigurare a interoperabilității la nivel sectorial, la nivelul programelor și al app-urilor, cu un potențial uriaș pentru sporirea valorii și a relevanței pieței unice digitale.

4.3.3. *Un nou plan de acțiune privind guvernarea electronică, care va include o inițiativă privind principiul „doar o singură dată” și o inițiativă privind consolidarea interconectării registrelor comerțului*

Responsabilitatea privind guvernarea electronică le revine statelor membre. Există printre acestea state aflate în avangardă și state rămase în urmă. Progresul către o guvernare electronică pe deplin funcțională reprezintă o condiție preliminară indispensabilă pentru o piață unică digitală.

4.3.4. *Expertiza și competențele digitale*

Comisia nu preconizează un program legislativ care să vizeze expertiza și competențele digitale, lăsând chestiunea la latitudinea statelor membre. CESE este dezamăgit că nu există inițiative noi în acest domeniu. Ca o cerință minimă, Comitetul speră într-o comunicare din partea Comisiei, care să cuprindă standarde și bune practici. În plus, trebuie să se pună accent pe cunoștințele aritmetice și pe alfabetizare, întrucât acestea sunt componente esențiale ale competențelor digitale.

Comunicarea avută în vedere de CESE ar oferi un cadru adaptat diferitelor etape ale vieții, împreună cu propuneri generale pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Cadrul respectiv ar trebui să aibă patru componente:

A EDUCAȚIE

A1 Școli primare – competențe elementare.

A2 Școli secundare – se iau în considerare două niveluri:

- un set complet de competențe, pentru ca elevii să fie echipați în mod adecvat pentru a trăi și munci cu încredere deplină în societatea informației;
- competențe digitale speciale pentru studenții care au potențialul de a fi practicieni TIC, astfel încât să compenseze insuficiența mării de lucru calificate din sector. În acest context, trebuie să se depună mai multe eforturi pentru a se ajunge la un mai bun echilibru de gen în domeniul tehnologiei informației.

A1 și A2 Atât în învățământul primar, cât și în cel secundar, este important să se dezvolte utilizarea responsabilă a competențelor digitale.

A3 Învățământ terțiar – se iau în considerare două niveluri:

- competențe legate de fiecare profil profesional, integrate în procesul de învățământ și în examenele susținute în contextul anumitor discipline de studiu, cum ar fi ingineria, matematica și biotehnologia;
- învățământ în domeniul tehnologiei avansate, vizând calificarea studenților pentru a ocupa posturi vacante în sectoarele tehnologice.

B OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

- B1 Formare profesională asigurată de către angajatori, punând în permanență accentul pe reconversia profesională și pe dezvoltarea profesională continuă, pentru actualizarea competențelor.
- B2 Sesiuni de formare a abilităților pentru șomeri, care să fie organizate de autoritățile publice, prin agenții adecvate.

C PENSIONAREA

- C1 Competențele în ce privește societatea informațională ar trebui să fie universal disponibile pentru cei ale căror vieți și cariere nu au intrat în suficient contact cu aceasta.
- C2 Programe speciale pentru asistarea persoanelor devenite invalide să rămână în interiorul societății informaționale.

D HANDICAPUL

Sprijin în toate etapele pentru a include persoanele cu handicap în societatea informațională și pentru a le menține în interiorul ei, chiar dacă handicapul se agravează.

Este limpede din datele publicate în comunicarea Comisiei că există lacune în materie de competențe la toate vârstele și în toate mediile. Comitetul consideră că numai un program structurat și controlat, în fiecare stat membru, poate să asigure faptul că toți cetățenii – cu cât mai puține excepții – beneficiază pe deplin de avantajele societății informaționale și ale pieței unice digitale. CESE a solicitat în mod repetat să se ia măsuri hotărâte în domeniul competențelor. În contextul strategiei privind piața unică digitală, a venit momentul ca Comisia să acționeze.

Bruxelles, 9 decembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Planul de acțiune al UE împotriva introducerii ilegale de migranți (2015-2020)

[COM(2015) 285 final]

(2016/C 071/12)

Raportor: doamna Brenda KING

La 6 iulie 2015, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la:

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Planul de acțiune al UE împotriva introducerii ilegale de migranți (2015-2020)

[OM(2015) 285 final].

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 12 noiembrie 2015.

În cea de-a 512-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 10 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 176 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută obiectivele declarate ale planului de acțiune al UE împotriva introducerii ilegale de migranți ⁽¹⁾ privind acțiunile de „combatere și prevenire a introducerii ilegale de migranți, asigurând în același timp protecția drepturilor omului în cazul migranților” și „abordarea cauzelor profunde ale migrației neregulamentare”. CESE reamintește că refugiații beneficiază de un statut special acordat în temeiul Convenției Organizației Națiunilor Unite din 1951 privind statutul refugiaților.

1.2. CESE sprijină eforturile planului de acțiune de a demonta rețelele de criminalitate organizată prin serviciile de informații și anchete financiare, pentru a pune capăt activităților de spălare de bani și a confisca bunurile dobândite prin activități ilegale; totuși, recomandă insistent ca planul să adopte o abordare mai echilibrată și mai cuprinzătoare, care să detalieze modul în care UE va proteja și ajuta victimele practicilor de introducere ilegală de migranți.

1.3. Pornind de la afirmația din comunicarea Comisiei Europene, cum că „rețelele de persoane care introduc ilegal migranți pot fi slăbite dacă se reduce numărul persoanelor care le solicită serviciile”, CESE atrage atenția asupra declarației Biroului ONU pentru Droguri și Criminalitate, potrivit căreia „în prezent, pentru numeroase persoane din țările sărace sau zonele afectate de conflicte armate și instabilitate politică, este dificil, dacă nu chiar imposibil, să obțină o viză pentru spațiul Schengen. Persoane și grupuri averse de profit s-au folosit de această situație și s-au lansat în afaceri rentabile pentru a răspunde cererilor de trecere a frontierei” ⁽²⁾. Prin urmare, CESE recomandă să se pună în aplicare măsuri de prevenire, ținându-se seama de solicitarea adresată UE de Secretarul General al ONU „de a se avea în vedere dezvoltarea unor căi legale și sigure de intrare în Europa [a refugiaților și migranților], astfel încât aceștia să nu intre pe mâna rețelilor infracționale și să se lanseze în călătorii care le periclitează viața”. Aceste declarații reflectă recomandările formulate în numeroase avize ale CESE privind migrația.

1.4. CESE este de acord că trebuie asigurată punerea în aplicare a principiului solidarității și responsabilității împărțite, pentru a asigura o repartizare mai echilibrată a cererilor de azil între statele membre. Convenția de la Dublin ar trebui adaptată pentru a reflecta acest sistem mai incluziv și pentru a proteja Acordul Schengen.

⁽¹⁾ COM(2015) 285 final.

⁽²⁾ Reprezentanta Biroului ONU pentru Droguri și Criminalitate (UNODC), dna Martina HANKE. Discurs rostit în cursul audierii publice organizate de CESE privind introducerea ilegală de migranți, Bruxelles, 12 octombrie 2015.

1.5. Prin urmare, CESE aprobă declarația președintelui Comisiei, Jean-Claude Juncker, care a avertizat statele membre cu privire la utilizarea crizei migranților în scopul desființării Acordului Schengen ⁽³⁾. CESE solicită Comisiei să urmărească cu atenție aceste evoluții și să asigure revenirea cât mai rapidă la normalitate.

1.6. De asemenea, CESE recomandă consolidarea competențelor Biroului European de Sprijin pentru Azil (European Asylum Support Office – EASO), acordându-se o atenție specială activităților operative de sprijin și echipelor comune de sprijin pentru azil din statele membre care necesită sprijin special sau de urgență. Uniunea trebuie să asigure o utilizare mai armonizată, coerentă, independentă și flexibilă a vizelor umanitare de către statele membre, după cum prevede Codul comunitar de vize.

1.7. CESE salută ultima propunere a Comisiei de a „se ocupa de dimensiunea externă a crizei refugiaților” ⁽⁴⁾, printre altele prin lansarea Fondului fiduciar de urgență pentru Africa. Ultima propunere pare să recunoască faptul că abordarea cauzelor profunde ale migrației depășește sfera afacerilor interne și securității, însă este legată de alte domenii de politică, cum ar fi comerțul, dezvoltarea, politica externă, integrarea. Acest lucru este în conformitate cu principiul coerenței politicilor UE pentru dezvoltare și cooperare internațională.

1.8. CESE recomandă ca, pentru soluționarea cauzelor profunde socioeconomice ale introducerii ilegale de migranți, Agenda privind dezvoltarea durabilă să fie utilizată ca o soluție pe termen lung. CESE dorește să reamintească statelor membre ale UE angajamentul asumat de a aloca ajutorului pentru dezvoltare 0,7 % din venitul național brut (VNB). În multe cazuri, acest angajament nu a fost îndeplinit, unele state membre reducându-și volumul oficial de ajutor pentru dezvoltare.

1.9. Având în vedere provocările cu care se confruntă Europa, respectiv o creștere lentă, o populație îmbătrânită și în scădere, precum și un deficit al forței de muncă, este important ca politicile UE în domeniul migrației să fie conectate, de asemenea, cu politicile în materie de migrație a forței de muncă și cu cele în materie de integrare ca parte a pieței europene a forței de muncă, din perspectiva faptului amplu dovedit că migrația este un factor vital de redresare și dezvoltare economică în Europa.

1.10. CESE este de acord cu faptul că politica de returnare din cadrul UE trebuie îmbunătățită și reamintește Comisiei repetatele sale recomandări ca drepturile omului să fie garantate în orice moment în cazul solicitanților de azil.

1.11. Prezentul aviz face apel la reprezentanții instituțiilor europene și la guvernele naționale să țină seama de rolul esențial al partenerilor sociali și al societății civile organizate, care pot conferi o dimensiune socială și valoare adăugată politicilor europene în domeniul migrației.

1.12. De asemenea, CESE solicită să se acorde mai multă atenție finanțării continue a organizațiilor societății civile care oferă o asistență indispensabilă migranților în drumul lor către o viață în condiții de securitate, precum și în eforturile lor de integrare, asistență care adesea compensează lipsa capacităților instituționale.

2. Context

2.1. Agenda europeană privind migrația ⁽⁵⁾, adoptată la 13 mai 2015, subliniază măsurile imediate care trebuie adoptate de Comisie pentru a răspunde situației de criză din Marea Mediterană și consideră că trebuie să se acorde prioritate combaterii introducerii ilegale de migranți pentru a „împiedica exploatarea migranților de către rețelele infracționale și a descuraja migrația neregulamentară.”

2.2. De la data adoptării acestei agende, situația excepțională generată de schimbările rapide de situație, prin sosirea unui număr tot mai mare de solicitanți de azil, a determinat Comisia Europeană să adopte măsuri decisive, prin prezentarea, la 9 septembrie 2015, a unui pachet cuprinzător de propuneri pentru soluționarea crizei refugiaților.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/commission/2014-2019/president/announcements/call-collective-courage_en.

⁽⁴⁾ Criza refugiaților: Comisia Europeană ia măsuri decisive – Strasbourg, 9 septembrie 2015.

⁽⁵⁾ COM(2015) 240 final.

2.3. Propunerea Comisiei ⁽⁶⁾ a fost motivată de faptul că situația în materie de migrație s-a agravat în centrul și estul Mării Mediterane. Conform datelor Frontex, în perioada 1 ianuarie – 30 august 2015, principalele rute de trecere neregulamentară a frontierelor în UE au fost prin centrul și estul Mării Mediterane și prin Balcanii de Vest, aceste zone înregistrând 99 % din totalul cazurilor de trecere neregulamentară a frontierei în UE. De asemenea, din datele Frontex rezultă că ruta Balcanilor de Vest înregistrează peste 30 % din numărul total al cazurilor de trecere neregulamentară a frontierei identificate în 2015. Aceasta reprezintă un flux de solicitanți de azil de aproximativ 500 000 de persoane, ceea ce exercită o presiune uriașă asupra statelor situate la frontiera UE ⁽⁷⁾. Dintre cei care sosesc prin zona centrală a Mării Mediterane, majoritatea sunt migrați din Siria și Eritreea, în cazul cărora rata de recunoaștere a cererilor de azil este de peste 75 %, potrivit datelor Eurostat. În mod similar, majoritatea migraților care sosesc prin estul Mării Mediterane și Balcanii de Vest provin din Siria și Afganistan. Aceste date corespund declarațiilor UNODC, care a subliniat că peste 80 % dintre persoanele care au sosit pe mare în Europa în cursul acestui an provin din țările care se plasează pe primele zece locuri ca surse de refugiați ⁽⁸⁾.

2.4. Potrivit Înalțului Comisar al ONU pentru Refugiați (UNCHR), la 4 octombrie 2015, erau înregistrați 4 185 302 refugiați sirieni. Această cifră cuprinde 2,1 milioane de sirieni înregistrați în Egipt, Irak, Iordania și Liban, 1,9 milioane de sirieni înregistrați de guvernul Turciei și peste 26 700 de refugiați sirieni înregistrați în Africa de Nord ⁽⁹⁾.

2.5. În condițiile în care, în curând, se împlinesc cinci ani de la declanșarea conflictului din Siria, un studiu al UNCHR arată o deteriorare rapidă a condițiilor de viață ale refugiaților sirieni din Iordania, un număr mare dintre aceștia aflându-se într-o stare de sărăcie extremă din cauza amplitudinii crizei și a sprijinului insuficient sosit din partea comunității internaționale, dai fiind că solicitarea UNCHR privind Siria a beneficiat de finanțare în proporție de numai 37 %. UNCHR afirmă că, până când nu vor exista suficienți bani pentru a consolida infrastructurile din țările-gazdă (învecinate cu UE) și a îmbunătăți viața și perspectivele populațiilor lor de refugiați, oamenii vor continua să le părăsească și să se îndrepte spre Europa. În timp ce, în cea mai mare parte, refugiații sunt prea săraci pentru a părăsi taberele de refugiați, cei care pot face acest lucru recurg la serviciile persoanelor care introduc ilegal migrați.

2.6. În propunerea sa de decizie a Consiliului din 9 septembrie 2015 ⁽¹⁰⁾ Comisia prevede să monitorizeze în continuare evoluția fluxurilor migratorii, precum și situația din estul Ucrainei, în cazul în care aceasta continuă să se deterioreze.

2.7. Această criză excepțională a refugiaților apare în contextul în care situația economică a UE are un impact asupra capacității și disponibilității mai multor state membre, în special a statelor de frontieră de a furniza servicii umanitare, în conformitate cu Convenția de la Geneva ⁽¹¹⁾. De asemenea, măsurile de austeritate au afectat organizațiile societății civile care oferă servicii solicitanților de azil. Ca reacție la această criză, unele statele membre și-au înăspriț controlul la frontiere, în timp ce alte state membre au adoptat măsuri legislative pentru a reține și sancționa persoanele care traversează frontiera spațiului Schengen cu scopul de a solicita azil.

3. Observații generale

3.1. CESE dorește să își consolideze apelul adresat tuturor organismelor decizionale ale UE de a acționa ca o Uniune reală prin adoptarea, respectarea și aplicarea unor norme comune. Noua fază a politicii europene în domeniul imigrației trebuie să fie strategică, să aibă viziune pe termen mediu și lung și să se axeze pe promovarea, într-o manieră holistică și globală, a căilor legale, deschise și flexibile de admisie în UE ⁽¹²⁾. În ceea ce privește criza actuală, este necesară o abordare comună cu privire la gestionarea frontierelor externe, însoțită de abilitarea Comisiei și a agențiilor europene în vederea asumării unor sarcini operaționale și de un nivel de finanțare adecvat.

⁽⁶⁾ COM(2015) 451 final.

⁽⁷⁾ COM(2015) 451 final.

⁽⁸⁾ Reprezentanta Biroului ONU pentru Droguri și Criminalitate (UNODC), dna Martina HANKE. Discurs rostit în cursul audierii publice organizate de CESE privind introducerea ilegală de migrați, Bruxelles, 12 octombrie 2015.

⁽⁹⁾ <http://data.unhcr.org>.

⁽¹⁰⁾ Comunicatul de presă „Criza refugiaților: Comisia Europeană ia măsuri decisive” (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5596_ro.htm).

⁽¹¹⁾ <http://www.unhcr.org/>.

⁽¹²⁾ Avizul CESE privind politicile europene în domeniul imigrației, raportor-general: domnul Giuseppe IULIANO (JO C 458, 19.12.2014, p. 7).

3.2. CESE dorește să contribuie cu propuneri strategice pe baza avizelor sale precedente pe teme legate de migrație⁽¹³⁾. **Rolul partenerilor sociali și al reprezentanților societății civile organizate, ca și dialogul social** trebuie luate în considerare pe tot parcursul procesului de dezbatere premergător etapei următoare a **politicii europene în domeniul migrației. „Perspectiva socială” devine esențială** pentru asigurarea valorii adăugate, a nivelului de proporționalitate a acestor politici și a impactului lor.

3.3. CESE solicită să se ia atent în considerare **situația demografică și îmbătrânirea populației și a piețelor forței de muncă** din statele membre. În avizul exploratoriu din 2011⁽¹⁴⁾ privind **rolul imigrației legale în contextul provocării demografice**, CESE a subliniat faptul că urmează să se intensifice imigrarea lucrătorilor și familiilor care vin din țări terțe. UE trebuie să dispună de o **legislație deschisă și flexibilă**, care să permită imigrația forței de muncă pe căi legale și transparente, atât în cazul lucrătorilor cu calificare înaltă și medie, cât și în cazul activităților ce necesită forță de muncă mai puțin calificată, în condițiile în care statele membre își păstrează libertatea de decizie privind contingentele de admisie. În același timp, este recunoscut faptul că imigrația nu constituie unicul răspuns la deficitul de forță de muncă, statele membre putând avea în vedere și alte soluții.

3.4. CESE recomandă cu insistență revizuirea Regulamentului Dublin, întrucât Curtea de Justiție a Uniunii Europene și Curtea Europeană a Drepturilor Omului au evidențiat deficiențele inerente ale acestui regulament. Ca urmare a legării sarcinii de examinare a statutului de refugiat de prima poartă de intrare în UE, statele de frontieră au devenit suprasolicitate.

3.5. CESE este deosebit de îngrijorat de măsurile actuale, care subminează acordul Schengen, având în vedere că aceasta este una dintre realizările fundamentale de care beneficiază cetățenii UE. CESE regretă decizia acelor state membre care au reintrodus sau intenționează să reintroducă controalele la frontieră în interiorul spațiului Schengen și solicită Comisiei să urmărească cu atenție aceste evoluții și să asigure revenirea rapidă la normalitate.

3.6. În cadrul comunicării se specifică faptul că planul de acțiune ar trebui privit în contextul mai larg al eforturilor UE de a aborda cauzele profunde ale migrației neregulate, iar fraza următoare examinează operațiunea de identificare, capturare și distrugere a navelor utilizate de persoanele care introduc ilegal migranți. CESE își exprimă cu fermitate dezacordul față de ideea că accesul la o navă reprezintă una dintre cauzele profunde ale migrației neregulate. Dimpotrivă, accentul pus strict pe confiscarea ambarcațiunilor agravează riscurile la care se expun migranții, determinându-le pe persoanele care introduc ilegal migranți să recurgă la cele mai ieftine și mai periculoase tipuri de ambarcațiuni.

3.7. CESE recomandă să fie abordată lipsa de eficiență a politicilor de asistență pentru dezvoltare care vizează țările de origine ale migranților, iar statele membre trebuie să își reitereze angajamentul de a aloca 0,7 % din venitul național brut asistenței pentru dezvoltare. În plus, UE ar trebui să se asigure că alte politici relevante, cum ar fi comerțul internațional, agricultura, energia și politica externă, au efecte pozitive asupra stabilității sociale și economice și a dezvoltării țărilor de origine, în conformitate cu principiul coerenței politicilor UE pentru dezvoltare și cooperare internațională.

3.8. CESE recunoaște că ajutorul provenit din statele membre ale UE și asistența acordată de UE își pot atinge obiectivele doar într-o societate sigură, fără războaie și probleme grave de securitate. Prin urmare, este important ca comunitatea internațională să pună în aplicare obiectivele de dezvoltare durabilă, adoptate de liderii mondiali la Summitul ONU din septembrie 2015. Printre aceste obiective se numără combaterea sărăciei, emanciparea tuturor fetelor și femeilor, reducerea inegalităților în interiorul statelor și între acestea, promovarea unei creșteri susținute, durabile și favorabile incluziunii, precum și condiții de muncă decente pentru toți, cu scopul de a **promova o societate pașnică și favorabilă incluziunii**.

4. Observații specifice

4.1. CESE salută obiectivele menționate în Comunicarea Comisiei privind planul de acțiune al UE împotriva introducerii ilegale de migranți, dar insistă ca acest plan să adopte o abordare mai echilibrată și mai cuprinzătoare pentru îndeplinirea acestor obiective. CESE observă că nu se detaliază modul în care UE va proteja și sprijini persoanele introduse ilegal și nu se face nicio referire specifică la rolul pozitiv al migrației pe piața europeană a forței de muncă și în dezvoltarea economică.

⁽¹³⁾ CESE, „Imigrație: integrarea și drepturile fundamentale”, 2012: (<http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-822-en-c.pdf>).

⁽¹⁴⁾ Aviz exploratoriu al CESE privind rolul imigrației legale în contextul provocării demografice, raportor: domnul Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (JO C 48, 15.2.2011, p. 6).

4.2. CESE constată că, în condițiile în care nu se face diferența între *introducerea ilegală de migranți* și traficul de ființe umane, nu se face nicio distincție între migranți și solicitanți de azil. Acest lucru este important, întrucât Secretarul General al ONU a amintit factorilor de decizie europeni că „marea majoritate a persoanelor care întreprind aceste călătorii dificile și periculoase este formată din refugiați care fug din țări precum Siria, Irak și Afganistan. Dreptul internațional stipulează – iar statele au recunoscut de mult timp – dreptul refugiaților la protecție și azil. Atunci când analizează cererile de azil, statele nu pot face distincții bazate pe religie sau identitate și nici nu pot să oblige oamenii să revină în regiunile din care au fugit în cazul în care există o temere fondată de a deveni victima unor persecuții sau atacuri. Nu e numai o chestiune de drept internațional, ci și una legată de datorია noastră ca ființe umane”. În continuare, el a afirmat: „fac apel la toate guvernele implicate să ofere răspunsuri cuprinzătoare, să extindă căile sigure și legale de migrație și să dea dovadă de omenie și compasiune, acționând în conformitate cu obligațiile lor internaționale”⁽¹⁵⁾. CESE recomandă ca toate persoanele care efectuează călătorii periculoase către Europa să fie tratate, până la proba contrarie, ca refugiați, în conformitate cu Convenția de la Geneva din 1951 și Protocolul din 1967.

4.3. Consolidarea acțiunilor polițienești și judiciare

4.3.1. CESE recomandă ca o abordare mai cuprinzătoare pentru a combate introducerea ilegală de migranți să constea în accesul solicitanților de azil la căi sigure și legale de migrație. Această abordare, combinată cu demontarea rețelelor de crimă organizată prin serviciile de informații și anchete financiare, vor fi măsuri mai eficace, mai umane și mai eficiente din punctul de vedere al costurilor.

4.3.2. CESE recomandă cu insistență ca factorii de decizie de la nivelul UE să se asigure că „nu produc daune” și să ia în considerare atât efectele dorite ale intervențiilor lor, cât și pe cele nedorite. Decizia UE de a trece de la sistemul Mare Nostrum (axat pe căutare și salvare) la operațiunea Triton (axată pe controale la frontieră) nu a redus numărul persoanelor care pornesc în călătorii periculoase în speranța de a ajunge în Europa. Această decizie a contribuit însă la o creștere dramatică a pierderilor de vieți omenești în Mediterana. Din data de 31 mai 2015 până în prezent, 1 865 de persoane și-au pierdut viața încercând să traverseze Mediterana, față de 425 în aceeași perioadă în 2014⁽¹⁶⁾. Aceasta explică, de asemenea, modificarea fluxurilor de migranți, care acum se deplasează pe cale terestră, prin Balcanii de Vest, pentru a intra în Ungaria. Migranții chestionați de ambele părți ale frontierei ungare au declarat că au ales ruta prin Balcani deoarece este mai puțin costisitoare și le-a fost recomandată de persoanele care introduc ilegal migranți.

4.3.3. CESE remarcă faptul că persoanele care introduc ilegal migranți se pot adapta la deciziile politice ale UE, cum ar fi consolidarea patrulilor de frontieră din Marea Mediterană și distrugerea navelor. Rezultatul neașteptat al „războiului UE împotriva persoanelor care introduc ilegal migranți” a fost haosul creat la frontierele UE, pierderile de vieți omenești, atât pe drumurile europene, cât și pe mare, precum și apariția unor tensiuni între statele membre ale UE.

4.4. Consolidarea măsurilor de prevenire a introducerii ilegale de migranți și a măsurilor de asistență pentru categoriile vulnerabile de migranți

4.4.1. CESE este de acord cu faptul că Comisia trebuie să consolideze măsurile de prevenire a introducerii ilegale de migranți și să ofere asistență categoriilor vulnerabile de migranți, însă acest lucru trebuie făcut în mod coerent, acordându-se prioritate salvării de vieți umane.

4.4.2. Din datele Frontex, rezultă că 70 % dintre cei care, pentru a trece frontierele UE, apelează la persoane care introduc ilegal migranți provin din Siria, Eritreea și Irak. Potrivit datelor Eurostat, în cazul persoanelor care provin din aceste state, rata de recunoaștere a cererilor de azil în UE este de peste 75 %. Având în vedere faptul că aceste persoane și familiile fug de *spaima persecuțiilor și atacurilor* la care sunt supuse, orice campanie de informare cu privire la riscurile legate de recurgerea la persoanele care introduc ilegal migranți este inutilă.

4.4.3. CESE reamintește Comisiei că, la nivel național, există deja instrumente pentru a lua măsuri împotriva intrării pe piața forței de muncă a imigranților aflați în situație neregulamentară. Propunerea Comisiei de a utiliza resurse limitate pentru a viza anumite sectoare economice la nivelul UE va fi costisitoare și ineficace.

⁽¹⁵⁾ Declarație, New York, 28 august 2015.

⁽¹⁶⁾ Date ale Organizației Internaționale pentru Migrație (disponibile la adresa: <http://missingmigrants.iom.int/incidents>). „Migration Read All About It, Mediterranean Update: 101 900 migrant arrivals in Europe in 2015” („Totul despre migrație, date actualizate despre situația în Mediterana: 101 900 de migranți sosiți în Europa în 2015”) (disponibil la adresa: <http://weblog.iom.int/mediterranean-flash-report-0>) (ambele surse accesate la 10 iunie 2015).

4.4.4. CESE salută declarația Comisiei din cadrul planului de acțiune de „a oferi asistență și protecție migranților introduși ilegal în UE, în special grupurilor vulnerabile, cum ar fi copiii și femeile.” Totuși, CESE observă că, dincolo de această declarație, planul de acțiune nu menționează cu claritate măsurile care vor fi întreprinse. Acest lucru este important, întrucât o mare parte dintre persoanele care solicită protecție în Europa sunt copii neînsoțiți și despărțiți de familiile lor. În Italia, Ungaria și Malta, în primele nouă luni ale anului 2015, au sosit în jur de 19 000 de copii neînsoțiți și despărțiți de familiile lor. Unele state membre aflate la frontierele UE nu respectă pe deplin standardele internaționale, fiind caracterizate de condiții precare de primire a migranților, proceduri deficitare de determinare a statutului de migrant, rate de recunoaștere reduse și de lipsa unor soluții durabile în materie de igienă și cazare. Planul de acțiune trebuie să precizeze cu exactitudine modul în care statele membre vor fi sprijinite cu resursele necesare pentru a-și îndeplini obligațiile și responsabilitățile care le revin în temeiul dreptului umanitar internațional și al dreptului internațional privind drepturile omului și în special în conformitate cu Convenția ONU privind drepturile copilului⁽¹⁷⁾.

4.4.5. CESE consideră că cea mai eficace metodă de a acorda asistență și de a slăbi totodată rețelele de introducere ilegală de migranți este reducerea numărului celor care apelează la serviciile acestora prin asigurarea unor căi alternative și legale de a călători în Europa din țări terțe aflate în regiunile învecinate. Astfel, vor fi garantate drepturile fundamentale prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a UE.

4.4.6. CESE reiterează că este esențial să se facă distincție între acțiunile de introducere ilegală de migranți în scopul obținerii de profit și cele menite să acorde ajutor migranților. Mii de cetățeni europeni le-au oferit acestora mijloace de transport și refugiu, atât gratuit, cât și la un preț redus sau corect. Asistența umanitară și solidaritatea ar trebui încurajate, nu penalizate, în domeniul de aplicare a agendei UE împotriva traficului ilegal de migranți.

4.4.7. CESE este de acord că trebuie îmbunătățită eficacitatea politicii UE în materie de returnare, și se folosește de această ocazie pentru a reaminti Comisiei numeroasele sale recomandări privind faptul că drepturile fundamentale ale solicitanților de azil trebuie respectate în permanență, atât în momentul salvării sau primirii lor, cât și în perioada în care cererile lor sunt evaluate pentru a se stabili dacă situația lor impune protecție sau dacă se află în situație de ședere ilegală. Repatrierea migranților trebuie să se facă în conformitate cu reglementările în vigoare, care garantează că nimeni nu poate fi strămutat, expulzat sau extrădat către un stat unde există un risc serios de a fi supus pedepsei cu moartea, torturii sau altor pedepse sau tratamente inumane sau degradante – principiul *nereturnării*. CESE reafirmă că se opune returnării minorilor neînsoțiți, a persoanelor care au nevoie de îngrijire medicală și a femeilor însărcinate.

4.5. Consolidarea cooperării cu țările terțe

4.5.1. CESE sprijină cooperarea strânsă cu țările terțe de-a lungul întregii rute a introducerii ilegale de migranți. Deși este de acord că ar trebui să se pună accent pe sprijinirea gestionării frontierelor, Comitetul consideră că, în special în acest domeniu, ar trebui să se acorde prioritate cooperării și coordonării la nivelul UE între rețeaua existentă de ofițeri de legătură în materie de imigrație, ofițerii europeni în materie de migrație și reprezentanții diplomatici ai statelor membre.

4.5.2. Pentru instituțiile UE – Comisia Europeană, Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE) și statele membre – scopul acestei coordonări ar trebui să fie stabilirea de comun acord a unor proceduri care să permită persoanelor să solicite vize umanitare și azil din țările lor de origine sau dintr-o țară vecină sigură, oferind astfel o rută alternativă, umană și legală pentru a călători spre Europa. În țările vecine precum Turcia, Liban, Iordania și Libia ar putea fi create „puncte de acces” (*hotspots*) pentru evaluarea situației persoanelor și acordarea vizei umanitare celor cărora li s-a acceptat cererea de azil în UE, astfel cum este, în prezent, cazul în Brazilia. De asemenea, este important să se promoveze dialogul și să fie implicate în aceste acțiuni organizațiile societății civile care se află în contact direct cu refugiații, pentru a se asigura atât respectarea drepturilor omului, cât și creșterea eficienței soluționării cererilor.

⁽¹⁷⁾ <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/crc.pdf>.

4.5.3. Acordarea acestor vize umanitare duce la reducerea presiunii exercitate asupra statelor aflate la frontierele externe ale UE, garantând că solicitanții de azil sunt tratați în conformitate cu drepturile fundamentale ale UE și Convenția ONU cu privire la drepturile copilului și transformând totodată introducerea ilegală de migranți într-o operațiune cu profit redus și foarte riscantă. Dreptul de ședere pe termen lung în țara-gază s-ar putea baza, temporar, pe gradul de siguranță al întoarcerii în țara de origine sau ar putea fi legat de piața forței de muncă, având în vedere penuria de competențe și provocările demografice care afectează creșterea economică în Europa.

Bruxelles, 10 decembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de constituire a unei liste comune la nivelul UE a țărilor de origine sigure în sensul Directivei 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale, precum și de modificare a Directivei 2013/32/UE

[COM(2015) 452 final]

(2016/C 071/13)

Raportor: domnul José Antonio MORENO DÍAZ

La 16 septembrie 2015 și la 15 octombrie 2015, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și respectiv Comisia Europeană au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la:

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de constituire a unei liste comune la nivelul UE a țărilor de origine sigure în sensul Directivei 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale, precum și de modificare a Directivei 2013/32/UE

[COM(2015) 452 final].

De asemenea, la 21 octombrie, Consiliul Uniunii Europene a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European pe aceeași temă.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 12 noiembrie 2015.

În cea de-a 512-a sesiune plenară, care a avut loc la 9 și 10 decembrie 2015 (ședința din 10 decembrie 2015), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 180 de voturi pentru, 4 voturi împotriva și 6 abțineri.

Concluzii

1. În contextul Directivei 2013/32/UE ⁽¹⁾, Comisia consideră oportună constituirea unei liste comune a țărilor de origine sigure.
 - 1.1. Ea prezintă într-o anexă la propunerea de regulament și o primă listă a țărilor terțe care urmează a fi incluse în lista comună la nivelul UE a țărilor de origine sigure, acestea fiind Albania, Bosnia și Herțegovina, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Kosovo, Muntenegru, Serbia și Turcia.
 - 1.2. CESE consideră că criteriile specifice de definire a unei țări drept sigură în sensul Directivei 2011/95/UE, dar mai ales al Anexei I la Directiva 2013/32/UE, ar trebui definite într-un mod mai concret, mai sigur și care să ofere garanții.
 - 1.3. În aceeași ordine de idei, deși apreciază inițiativa Comisiei, CESE consideră că, în acest moment, întocmirea unei liste precise de țări considerate sigure în sensul menționat s-ar putea dovedi prematură.

2. Recomandări

- 2.1. CESE apreciază propunerea și consideră că este oportună constituirea unei liste comune la nivelul UE a țărilor de origine sigure pe baza criteriilor comune stabilite în Directiva 2013/32/UE, deoarece acest lucru va facilita utilizarea de către statele membre a procedurilor legate de aplicare a conceptului de țară de origine sigură, sporind astfel eficiența globală a sistemelor de azil ale acestora.
- 2.2. În orice caz, stabilirea unei liste comune la nivelul UE urmărește eliminarea unora dintre divergențele existente între listele naționale ale țărilor de origine „sigure” întocmite de statele membre.

⁽¹⁾ JO L 180, 29.6.2013, p.1.

2.3. Deși statele membre vor putea aplica dispoziții legislative care să le permită desemnarea la nivel național a altor țări terțe decât cele care figurează pe lista comună a UE drept țări de origine sigure, această listă comună va asigura aplicarea uniformă de către toate statele membre a conceptului în raport cu solicitanții ale căror țări de origine se află pe respectiva listă.

2.4. În orice caz, la articolul 2 din regulament ar trebui să se menționeze clar care sunt indicatorii și criteriile specifice, concrete și precise care determină includerea unei țări în lista țărilor de origine sigure, acestea trebuind să se bazeze, printre altele, pe informații actualizate provenind de la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICNUR), Biroul European de Sprijin pentru Azil (EASO), Consiliul Europei și alte organizații pentru drepturile omului.

2.5. Decizia de includere a unei țări pe lista comună trebuie fie motivată și justificată, în urma evaluării îndeplinirii tuturor criteriilor menționate la punctul precedent, din perspectiva motivelor de persecuție sau a prejudiciilor grave care legitimează acordarea unei protecții internaționale.

2.6. În ceea ce privește eventualele schimbări aduse listei, ar trebui prevăzut un mecanism de modificare mai flexibil, în măsură să răspundă într-un termen rezonabil la circumstanțele în schimbare din țările incluse în listă.

2.7. CESE înțelege necesitatea de a explica și justifica orice modificare adusă listei, ținând seama de opiniile informate ale ICNUR, EASO, ale Consiliului Europei și ale altor organizații pentru drepturile omului.

2.8. De asemenea, CESE preconizează crearea unui mecanism care să permită organizațiilor cu reputație în domeniul apărării drepturilor omului, cum ar fi avocații poporului și consiliile economice și sociale, să inițieze procedura de modificare a listei.

2.9. CESE propune solicitarea unei decizii motivate cu privire la oportunitatea aplicării conceptului de țară de origine sigură la un caz anumit, după o evaluare individualizată, astfel cum se prevede în Directiva 2013/32/UE.

2.10. Pe de altă parte, trebuie consolidate garanțiile procedurale pentru procedurile accelerate, asigurându-se în orice caz o examinare individuală a fiecărui caz și relevanța aplicării conceptului de țară de origine sigură.

2.11. CESE consideră că conceptul de țară de origine sigură nu trebuie nicicum aplicat în situații de nerespectare a libertății presei sau de încălcare a pluralismului politic, și nici în cazul țărilor în care se înregistrează persecuții bazate pe gen sau pe orientarea sexuală ori determinate de apartenența la o minoritate națională, etnică, culturală sau religioasă.

2.12. De asemenea, CESE este de părere că trebuie îmbunătățite mecanismele de identificare a solicitanților aflați într-o situație vulnerabilă. În cazul în care identificarea a avut loc după inițierea procedurii accelerate, trebuie aplicată imediat procedura ordinară.

2.13. În fine, trebuie să asigure o cale de atac efectivă – și cu efect suspensiv – împotriva deciziilor negative motivate de faptul că o țară de origine este considerată sigură, astfel cum se prevede la articolul 46 alineatul (5) din Directiva 2013/32/UE.

3. Context

3.1. Eforturile – până în prezent infructuoase – depuse de Uniunea Europeană în încercarea de a elimina diferențele în ceea ce privește sistemele de azil ale statelor membre nu datează de azi, de ieri. Începând din 1999, Uniunea Europeană a adoptat o întreagă serie de instrumente juridice în vederea instituirii unui sistem european comun de azil (SECA), cu scopul de a armoniza legislația privind procedurile de azil, condițiile de primire și alte aspecte legate de sistemul de protecție internațională.

3.2. După cum s-a menționat în concluziile Consiliului European din 15 octombrie 2015 (EUCO 26/15), „abordarea crizei migrației și a refugiaților este o obligație comună care necesită o strategie cuprinzătoare și un efort hotărât de-a lungul timpului, în spiritul solidarității și al responsabilității”, precizându-se, în final, că orientările prezentate „reprezintă încă un pas important în direcția strategiei noastre cuprinzătoare, în concordanță cu dreptul de a solicita azil, cu drepturile fundamentale și cu obligațiile internaționale. Mai există însă și alte acțiuni prioritare importante care necesită dezbateri suplimentare în forurile relevante, inclusiv propunerile Comisiei. De asemenea, este necesară continuarea reflecției privind politica generală în materie de migrație și azil a UE”.

3.3. Directiva 2013/32/UE permite statelor membre să aplice derogări și proceduri accelerate, în special la frontieră sau în zonele de tranzit, în cazul în care solicitantul este resortisant al unei țări care a fost desemnată drept țară sigură în temeiul legilor naționale și care poate fi considerată ca atare pentru solicitant, în virtutea situației sale specifice. Numai unele state membre au adoptat liste naționale ale țărilor de origine sigure.

3.4. Directiva reformată privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale (2013/32/UE din 26 iunie 2013) urmărește reducerea diferențelor existente între procedurile naționale și garantarea adoptării de decizii mai rapide și mai echitabile în cazul solicitărilor repetate de azil sau al celor care nu prezintă elemente noi. În ciuda unor îmbunătățiri în noul text, acesta continuă să lase statelor membre o mare marjă de competență discreționară, care poate împiedica atingerea obiectivului de instituire a unei proceduri cu adevărat comune.

4. Analiză

4.1. Conceptul de țară de origine sigură are importante implicații practice, cum ar fi posibilitatea de a accelera procedura de examinare a cererilor [articolul 31 alineatul (8) litera (b) din Directiva 2013/32/UE], reducerea în consecință a termenelor pentru luarea unei decizii pe fond, dificultatea de a identifica, în aceste termene, solicitanții aflați în situații vulnerabile (articolul 24 din Directiva 2013/32/UE) și, în cele din urmă, dificultăți mai mari de acces la protecția internațională pentru resortisanții țărilor respective, pornindu-se de la prezumția că cererea este nefondată [articolul 32 alineatul (2) din Directiva 2013/32/UE].

4.2. Aceste diferențe în prelucrarea cererilor de protecție internațională, în funcție de naționalitate, pot intra în contradicție cu interzicerea tratamentului discriminatoriu al refugiaților pe baza țării lor de origine, prevăzută la articolul 3 din Convenția de la Geneva din 1951 privind statutul refugiaților. Toți acești factori pledează pentru utilizarea restrictivă a conceptului de țară sigură.

4.3. Trebuie subliniat faptul că adoptarea unei liste comune de țări de origine sigure nu va conduce neapărat la o mai mare armonizare, având în vedere că ea permite coexistența cu listele naționale ale statelor membre.

4.4. Propunerea de regulament include o listă de șapte țări, întocmită pe baza indicatorilor utilizați de Comisie în propunerea sa: existența unui cadru legislativ de protecție a drepturilor omului, ratificarea tratatelor internaționale în domeniu, numărul de condamnări primite de țara respectivă din partea CEDO, statutul de țară candidată la aderare, procentajul cererilor de protecție internațională depuse de cetățeni din țara respectivă cărora li s-a dat curs și prezența acelei țări pe listele naționale ale țărilor de origine sigure.

4.5. Cu toate acestea, se pare că acești indicatori nu iau în considerare cum se cuvine criteriile stabilite în anexa I la Directiva privind procedurile de azil, prin faptul că nu analizează – de exemplu – aplicarea practică a legii și nici respectarea efectivă a drepturilor omului sau absența persecuțiilor sau a prejudiciilor grave pentru motive care conferă dreptul la recunoașterea protecției internaționale:

4.5.1. *Cadrul legislativ național și internațional în materie de drepturi ale omului:* fără îndoială, evaluarea respectării efective a drepturilor omului, cerută în anexa I la Directiva 2013/32/UE, reprezintă o cerință minimă, însă nu suficientă, pentru ca o țară să poată fi inclusă în lista țărilor de origine sigure. În orice caz, Comisia însăși nu pare să evalueze în mod adecvat această cerință minimă, dat fiind că, în propunerea sa, include printre țările sigure țări care, în unele cazuri, nu au ratificat principalele tratate internaționale în domeniul drepturilor omului, exemplu în acest sens fiind Kosovo.

4.5.2. *Numărul de condamnări pronunțate în 2014 de CEDO împotriva țărilor în cauză* nu reflectă situația actuală a drepturilor omului în țările propuse. Majoritatea cauzelor pronunțate în 2014 se referă la fapte care au avut loc în urmă cu mai mulți ani, atât din cauza întâzierii CEDO, cât și a necesității de a epuiza căile de recurs pe plan intern înainte de a se adresa CEDO.

Analiza datelor realizată de Comisie poate induce confuzii. Comisia a comparat condamnările pronunțate cu numărul total al deciziilor CEDO referitoare la țara în cauză, fără a lua în seamă câte dintre ele au procedat la o examinare a cauzei pe fond, și anume gradul de respectare a drepturilor omului. De exemplu, în cazul Turciei, din cele 2 899 de cauze înaintate CEDO și examinate de Comisie, deși nu există nicio indicație cu privire la intervalul de timp sau la perioada necesară soluționării acestor cauze, au fost pronunțate pe fond doar 110 hotărâri, dintre care, în 94 cazuri (adică 93 %), s-a conchis că a fost încălcată Convenția europeană a drepturilor omului ⁽²⁾. În cazul Bosniei și Herțegovinei, hotărârile pronunțate pe fondul cauzei în 2014 au fost în număr de 7, dintre care în 5 s-au constatat încălcări ale drepturilor omului (71 %) ⁽³⁾. În ceea ce privește Muntenegru, raportul este de 100 % ⁽⁴⁾, în Serbia de 88 % ⁽⁵⁾, în Macedonia ⁽⁶⁾ și Albania de 66 % ⁽⁷⁾.

De asemenea, nu se menționează nici ce drepturi ale omului au fost încălcate, nici care este conținutul acestor hotărâri, aceste informații fiind esențiale pentru a aprecia existența unei persecuții din motive pentru care se poate beneficia de protecție internațională.

4.5.3. *Statutul de țară candidată la aderarea la Uniunea Europeană* nu înseamnă că țara în cauză îndeplinește criteriile de la Copenhaga, ci mai degrabă că a demarat procesul de conformare. În schimb, rapoartele privind progresele înregistrate ⁽⁸⁾ de țările candidate la aderarea la UE, incluse în lista propunerii de regulament semnalează neajunsuri în domenii cum ar fi respectarea drepturilor omului, statul de drept, corupția, controlul politic asupra mass-mediei sau independența sistemului judiciar.

4.5.4. *Rata de recunoaștere a dreptului la protecție internațională în 2014 în UE* în cazul solicitanților de azil care provin din aceste țări: analiza statistică a datelor pentru întreaga UE în 2014, realizată de Comisie, poate genera ambiguitate. Analiza dezagregată a ratelor de recunoaștere în diferite state membre arată o situație mai eterogenă. Pentru a da un exemplu, rata de recunoaștere în cazul cererilor depuse de cetățenii din Kosovo în al doilea cvadrimestru din 2015 a ajuns la 18,9 % pentru întreaga UE, dar cu diferențe foarte mari între țări cum ar fi Italia (60 %) și Germania (0,4 %) ⁽⁹⁾.

4.5.5. *Țările incluse pe listele naționale cu țările de origine sigure*: nici listele naționale cu țările de origine sigure nu sunt omogene, dat fiind că fiecare stat membru aplică criterii divergente, care nu pot fi utilizate ca atare pentru întocmirea unei liste comune.

4.6. Propunerea Comisiei de includere a acestor șapte țări în lista țărilor de origine sigure ar trebui să ia în considerare alți indicatori utili și eficienți pentru a măsura gradul de aplicare a legislației și de respectare a drepturilor omului, precum sursele de informații pe care CEDO ⁽¹⁰⁾ le-a considerat constant relevante în jurisprudența sa, pentru a evalua situația țării de origine și riscurile întâlnite în caz de returnare. Propunerea de regulament menționează aceste surse în articolul 2 alineatul (2), pentru revizuirea listei, dar nu și pentru elaborarea sa. Este vorba, în special, de SEAE, EASO, ICNUR, Consiliul European și alte organizații internaționale relevante.

4.7. În același timp, Comitetul consideră că ar trebui utilizați indicatori care să reflecte situația drepturilor omului în legătură cu **toate** motivele pentru care se poate beneficia de recunoașterea protecției internaționale, cum ar fi respectarea libertății de exprimare și a presei, respectarea pluralismului politic, situația persoanelor lesbiene, homosexuale, bisexuale, transgen și intersexuale (LGBTI) și minoritățile etnice, culturale sau religioase.

⁽²⁾ Curtea Europeană a Drepturilor Omului: Profil de țară – Turcia, iulie 2015
http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Turkey_ENG.pdf.

⁽³⁾ Curtea Europeană a Drepturilor Omului: Profil de țară – Bosnia și Herțegovina, iulie 2015
http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Bosnia_and_Herzegovina_ENG.pdf.

⁽⁴⁾ Curtea Europeană a Drepturilor Omului: Profil de țară – Muntenegru, iulie 2015
http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Montenegro_ENG.pdf. Într-o hotărâre pronunțată pe fond, a fost constatată încălcarea drepturilor omului.

⁽⁵⁾ Curtea Europeană a Drepturilor Omului: Profil de țară – Serbia, iulie 2015
http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Serbia_ENG.pdf. În 16 cauze din 18 hotărâri pronunțate pe fond, a fost constatată încălcarea Convenției.

⁽⁶⁾ Curtea Europeană a Drepturilor Omului: Profil de țară – fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, iulie 2015
http://www.echr.coe.int/Documents/CP_The_former_Yugoslav_Republic_of_Macedonia_ENG.pdf.

⁽⁷⁾ Curtea Europeană a Drepturilor Omului: Profil de țară – Albania, iulie 2015
http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Albania_ENG.pdf. Dintre cele 150 cauze aflate pe rol în 2014, doar în 6 s-au pronunțat hotărâri pe fond, în 4 dintre acestea constatându-se încălcări ale Convenției europene a drepturilor omului.

⁽⁸⁾ Disponibile la adresa http://ec.europa.eu/enlargement/countries/package/index_en.htm.

⁽⁹⁾ Eurostat: *First Instance decision on applications by citizenship, age and sex*, date trimestriale. <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>.

⁽¹⁰⁾ Printre altele, NA contra Regatul Unit, ap. 25904/2007, 17 iulie 2008; Gaforov contra Rusiei, 21 octombrie 2010.

4.8. Articolul 2 alineatul (2) din propunerea de regulament prevede revizuirea periodică a listei comune cu țări de origine sigure. Procedura de modificare menționată în propunerea de regulament este procedura legislativă ordinară [articolul 2 alineatul (3) din propunerea de regulament] și o procedură de suspendare pentru o perioadă de un an, care poate fi prelungită cu un an, în cazul unor schimbări bruște la nivelul situației țării (articolul 3 din propunerea de regulament).

4.9. Niciuna dintre cele două proceduri, nici procedura legislativă ordinară de codecizie, nici procedura de suspendare de la articolul 3 nu pare să ofere un mecanism rapid și flexibil pentru a face față evoluției rapide a situației din țările de origine incluse în lista comună. Din păcate, există mai multe exemple de deteriorare rapidă a situației politice, a garanțiilor democratice și a respectării drepturilor omului într-o serie de țări care ar putea fi gestionate cu greu prin mecanismele instituite. În plus, aceste situații se pot prelungi în timp, astfel încât perioada maximă de suspendare de doi ani să fie foarte scurtă.

4.10. Această evaluare a schimbărilor abrupte din situația unei anumite țări ar trebui să țină seama de expertiza „ICNUR, EASO, Consiliului European și altor organizații internaționale relevante”, așa cum este cazul modificării prin procedura legislativă ordinară.

4.11. Pe de altă parte, adoptarea unui regulament exclude posibilitatea ca solicitanții de azil să se adreseze autorităților naționale și să conteste includerea unei țări pe lista țărilor sigure, o posibilitate care le este oferită în cazul listelor naționale. Ar fi de dorit să se prevadă posibilitatea ca această modificare să fie încurajată de organizațiile de apărare a drepturilor omului sau de solicitanții de azil.

4.12. Articolul 31 alineatul (8) litera (b) din Directiva 2013/32/UE autorizează statele membre să prelucreze în procedură accelerată cererile solicitanților din țările de origine sigure. Această procedură accelerată nu poate însă în nici un caz să aducă atingere garanțiilor procedurale⁽¹¹⁾. Această procedură nu poate nici să conducă la o evaluare neindividualizată a cererilor de protecție internațională, acest lucru fiind interzis de articolul 10 alineatul (3) litera (a) din Directiva 2013/32/UE.

4.13. De fapt, articolul 36 alineatul (1) din Directiva 2013/32/UE prevede că țările incluse pe lista țărilor de origine sigure nu pot fi considerate țări de origine sigure pentru un anumit solicitant decât după o examinare individuală a solicitării. În cursul acestei examinări individuale ar trebui să se evalueze relevanța aplicării conceptului de țară de origine sigură pentru fiecare caz individual, printr-o decizie motivată, în care sarcina probei revine statului membru, decizia putând fi atacată.

4.14. Dat fiind că adoptarea unui regulament presupune îngrădirea posibilităților pentru solicitanții de azil de a contesta includerea unei țări pe lista țărilor de origine sigure, trebuie consolidate garanțiile de acces la o cale de atac efectivă pentru fiecare caz individual, prevăzându-se un efect suspensiv, menționat la articolul 46 alineatul (5) al Directivei privind procedurile de azil.

4.15. De asemenea, ar trebui garantată identificarea solicitanților aflați în situații deosebit de vulnerabile cărora, în temeiul articolului 24 alineatul (3) din Directiva 2013/32/UE, nu li se poate aplica procedura accelerată. În aceste cazuri, ar trebui prevăzută obligația de a efectua o astfel de identificare înainte de luarea deciziei de a aplica procedura accelerată sau – în cazul în care stabilirea situației de vulnerabilitate se face ulterior – posibilitatea de a renunța la procedura accelerată și de a reveni la procedura ordinară.

Bruxelles, 10 decembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽¹¹⁾ CJUE C-175/11, 31 ianuarie 2013, punctele 74 și 75.

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

RO